

MİMAR SİNAN

4. En Muh. Büyük Üstad Mesaîi Can ARPAÇ
8. Message of the M.W. Grand Master Can ARPAÇ
11. Orhan Alsaç (1914 - 1991) Ahmet AKKAN
14. Şuho Tuğrul Akşay (1933 -) Ahmet AKKAN
17. Aydınlanma Çağında Masonluk ve Üst
Derecelerin Doğuşu Celil LAYIKTEZ
27. Batının Giderek Büyüyen Kültürel Krizi A. Dağın YALIN
35. "Audi - Vide - Tace" Furuk ERENGÜL
44. Gılgamış Destanı'nın Masonik Yorumu Tamer AYAN
53. Masonik Derlemeler Raşid TEMEL
57. Tolerans Fahri ANAFARTA
61. Eski Mısırdaki Tekris Oktay GÖK
67. İnisiyasyon ve Gizlilik Kopalal ÇERMAN
73. Localardan Haberler Mimar SİNAN
82. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN
83. Mimar Sinan Dergisi 91-94 Fihristi Raşad UMUR

MİMAR SİNAN

Gevşemeyin, endişe etmeyin.

İnancınız sağlamsa, mutlaka başarılırsınız.

Şâni Yüce Kur'an, S.III.139

Kapak Kompozisyonu : ŞİNASI BARUTÇU
Y E N İ L İ K B A S İ M E V İ
Tel. 243 55 72 - 245 32 48 ☆ İSTANBUL - 1995

MİMAR SİNAN

**Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının
tarihî, çağdaş ve gerçekçi açıdan
araştırma ve yayın organıdır.**

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına

İmtiyaz sahibi : Cavit YENICIOĞLU

Yazı İşlerini fiilen idare eden : Reşad UMUR

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.

ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR, ÜYELERE MAHSUSTUR. PARA İLE SATILMAZ

SAYI : 95 Nuruziya Sokağı 25, 80050 – Beyoğlu

Tel : 249 24 51 MART 1995

4. En Muh. Büyük Üstad Mesajı Can ARPAÇ
8. Message of the M.W. Grand Master Can ARPAÇ
11. Orhan Alsaç (1914 - 1991) Ahmet AKKAN
14. Suha Tuğrul Aksoy (1923 -) Ahmet AKKAN
17. Aydınlanma Çağında Masonluk ve Üst
Derecelerin Doğuşu Celil LAYIKTEZ
27. Batının Giderek Büyüyen Kültürel Krizi A. Doğan YALIM
35. "Audi - Vide - Tace"..... Faruk ERENGÜL
44. Gilgamiş Destanı'nın Masonik Yorumu Tamer AYAN
53. Masonik Derlemeler Raşid TEMEL
57. Tolerans Fahri ANAFARTA
61. Eski Mısırdaki Tekris Oktay GÖK
67. İnisiyasyon ve Gizlilik Koparal ÇERMAN
73. Localardan Haberler Mimar SİNAN
82. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN
83. Mimar Sinan Dergisi 91-94 Fihristi Reşad UMUR

EN MUH.-. BÜYÜK ÜSTAD MESAJI

Sevgili Kardeşlerim,

Bilgi Muh. Locasında, 02.04.1952 tarihinde nura kavuşan, birçok masonik görevlerin yanı sıra Üçgül ve Denge Muhterem Localarımızın kurucu üyesi olan ve başarıyla sürdürdüğü Büyük Üstatlığının 3'cü yılında, 25 Şubat 1991 tarihinde, Ebedi aleme göçen Orhan ALSAÇ Büyük Üstadımızın kabri etrafında, her yıl olduğu gibi bu yıl da kardeşlik zincirimizi kurduk.

Eski ve güçlü localarımızdan biri olan AHENK, 22 Şubat 1995 de akılcı bir yaklaşımla, sağlıklı bir doğum yaptı. Ve kardeşlerimiz kurdukları locaya ÖRS adını verdiler. Bu adın seçiminde Örsün sembolik anlamından çok, Hayrullah ÖRS Büyük Üstadımız için kalbimizde yaşayan sevgi duygumuz rol oynadı.

Aynı hislerle Hisar Muhterem Locamızın Kardeşleri Şekûr OKTEN Büyük Üstadımızın kabrini her ölüm yıldönümünde ziyaret ediyorlar.

Bu davranışlarımızın hepsindeki itici güç, her normal insanda olması gereken VEFA duygusundan başka bir şey değil. Kaldı ki masonlukta vefa duygusunun ayrı bir yeri var. Çünkü Vefa; sev-

gi, sadakat ve samimiyetten oluşan bir erdemdir. Ve biz bütün masonik çalışmalarımıza "sevgi, sadakat ve samimiyetle birbirimize bağlanmaktan başka işimiz kalmıyor" diye ara verdiğimizize göre, masonluğa gönül verenler için vefalı olmaktan daha doğal bir şey düşünülemez. Netekim, Büyük Hatip Kardeşimizin yıllık raporunda da 1995 yılı çalışmalarımıza vefa konusuna ağırlık verilmesi hususu bu nedenle dile getirilmiştir.

Hiç şüphe yok ki kardeşlerim, bu dileğimiz vefa konusuna 1995 yılında ağırlık verelim sonra kendi haline bırakalım anlamına değildir. Ama 1995 yılında öyle adımlar atalım ki, masonluğu yaşam biçimi olarak seçenlerin bir çok erdemleri yanında vefalı insanlar olduklarını da somut ve kalıcı olarak göstereyim.

Değerli kardeşlerim, yeri gelmişken bu konuda birey olarak, loca olarak, Büyük Loca olarak neler yaptığımıza ve neler yapabileceğimize değinmek istiyorum.

Birey olarak, her toplantımızı kapatırken sonsuz Doğu'daki kardeşlerimizin adlarını anıyoruz. Biz emanet ettikleri dul hemşirelerimiz ve çocuklarıyla olanaklarımız ölçüsünde ilgilenmeye çalışıyoruz. Mazeretleri nedeniyle gelemeyen kardeşlerimizi arıyoruz. Ailemize ve dostlarımıza karşı daha vefalı olmaya çalışıyoruz ve hepsinden önemlisi, vefalı bir vatandaş olarak Laik Cumhuriyetimizin yasalarına uymaya, Büyük Atatürk'ün izinden ayrılmamaya özen gösteriyoruz. Bu kişisel davranışlarımızı aksatmadan sürdürmek bizi masonluğa teklif eden kardeşlerimize karşı vefa borcumuzdur. Bu konuyu localar ve Büyük Loca açısından ele aldığımızda; vefa duygusu kişisel bir nitelik olduğundan, yapılabilecek şeyler gene kardeşlerimizin vefa duygularıyla doğru orantılı olacaktır. Ancak yapılacak işlerin localar ve Büyük Loca adına yürütülmesi hem masonluğun en güzel yanlarından biri olan ortak çalışma anlayışını güçlendirir, hem de girişimlere bir

resmiyet ve yarınlara doğru bir devamlılık kazandırır. Tıpkı, geçtiğimiz yıl içinde son yolculuklarına çıkan kardeşlerimizi anmak için Localarımızın Büyük Loca adına matem celselerini düzenlemesi gibi veya varlığımızın nedeni olan ülkemize karşı bir vefa borcu olarak, Büyük Locamızın Türk Masonları adına karşılıksız üniversite bursu vermesi gibi.

Değerli Kardeşlerim, masonlukta vefa konusunu daha somut şekilde vurgulamak için Büyük Görevli kardeşlerimle gerçekleştirmeye çalıştığımız bir düşünceyi de sizlerle paylaşmak istiyorum.

Hepinizin bildiği gibi localarımızda en büyük otorite kardeşlerimizin hür iradeleri ile seçtikleri Üstadı Muhterem kardeşlerimizdir. Onların bizim adımıza ve masonluk adına yüklendikleri büyük sorumluluk her türlü vefa duygusunun kat kat üzerindedir. Masonluğun gelenekleri uyarınca, bütün Üstadı Muhteremlerin otoritesinin ve sorumluluğunun sembolü ise çok büyük bir çoğunluğu Üstadı Muhteremliğe isat edilmiş kardeşlerimizin oyları ile seçilen Büyük Üstatlardır.

Diğer bir deyişle Büyük Üstat, bütün kardeşlerini temsil eden bir görevli olduğu için; O'na gösterilen saygı ve sevgi, O'na karşı vefa duygusu, aslında bütün kardeşlerimize aittir. Bu nedenle masonluğa büyük hizmetler etmiş bütün kardeşlerimizi, bütün Büyük Üstatlarımızla özleştirerek masonik çalışmalarımızı yaptığımız yerlere (ki bu yerlere, ayırım gözetmeksizin bütün insanların mutluluğu için çalışmak, masonlukta ibadet sayıldığından biz mabed diyoruz) A,B,C,D, mabedi yerine yine önceki Büyük Üstatlarımızın adlarını vereceğiz.

Ayrıca ÖRS Muhterem Locamızdan heykeltraş Rahmi AKSUNGUR kardeşimiz de yeni binamız için hiçbir karşılık beklemeden önceki Büyük Üstatlarımızın büstlerini yapacak. Bu arada, Büyük Locamızın araştırma ve yayın organı olan

Mimar Sinan Locamız da Önceki Büyük Üstatlarımızın yaşam öykülerini ve fikri çalışmalarını derleyip yayınlamaya devam edecek.

Son olarak sizlere Can Kardeşiniz olarak; vefa duygumuzun, masonik hasenatımızla birleşerek toplumumuzda kalıcı ve ses getirici bir uygulamaya dönüşebileceğini hatırlatmak istiyorum. Önerim, ilk bakışta zor gibi görünen ama kardeşlerimizin gönül gönüle verirlerse altından kolayca kalkabileceklerine inandığım bir girişimdir. Şöyle ki; DOĞA Locasının yaptığı gibi dileyen localarımız Büyük Locamızın aracılığı ile SEV Vakfından bir ünitenin kullanma hakkını satın alabilirler, yaşlılara, toplumdan kopmadan, sağlık kontrolü altında, günlük yaşantılarını çağdaş düzeyde sürdürebilecekleri olanakları sağlayan bu ünitelerde ihtiyacı olan yaşlı bir kardeşimiz ve hemşiremiz kalabileceği gibi; ülkemize hizmet etmiş ama yaşlılığında yalnız kalmış, mesela emekli bir öğretmen veya benzeri kişiler de o locamızın hayır hasenatı olarak kalabilirler. Bu ünitenin kapısına da Büyük Üstadımızın ve locasının adı yazılı bir plaket konabilir.

Diğer taraftan, böylesine yararlı ve kalıcı bir hayır işine girmek için; bir locanın bir Büyük Üstat yetiştirmiş olması da gerekmez. Bu ünitelerin kullanma hakları insanlığa ve masonluğa ışık tutmuş, görevli olarak değil ama saygınlığı ile sevgisiyle hepimizin gönlünde Büyük Üstat olmuş kardeşlerimiz adına da alınabilir. Ve bençe bu yol çok daha anlamlı ve masoniktir.

Bu konuda son söz, siz kardeşlerimizin vereceği karara kalmaktadır.

Can ARPAÇ
Büyük Üstad

MESSAGE OF THE M.W. GRAND MASTER

Dear Brethren,

This year, like in the previous years, we again formed our chain of brotherhood around the grave of our Grand Master Orhan Alsac, who passed to the Eternal Universe on February 25, 1991, on the 3rd year of his grandmastership which he performed with great success. He had attained the LIGHT in the Bilgi Lodge on 2.1.1952 and, besides various Masonic duties he performed, he was one of the founding members of the Uçgöl and Denge Lodges.

One of our old and strong lodges Ahenk, with a wise decision, gave birth to a healthy lodge on February 22, 1995. Our brethren named the new lodge Örs. The factor which played a role in selecting this name was the feeling of love towards our Grand Master Hayrullah Örs more than the symbolic meaning of the word örs (anvil).

With the same feelings, the brethren of the lodge Hisar are regularly visiting the grave of our Grand Master Şekür Ökten.

The driving force behind all these attitudes was nothing but the feeling of faithfulness which should be in all human beings. Besides, faithfulness has its separate place in Masonry, because faithfulness is a virtue made by the mixture of love, fidelity and sincerity. Because we end our masonic labours by saying that nothing now remains not to unite with one another with love, fidelity and sincerity, one cannot think of anything more obvious than to be faithful towards those who set their hearts in Masonry. It was because of this that our brother Grand Orator in his annual report mentioned that we should give a special care to be faithful in our labours in 1995.

Undoubtedly my brethren, this wish of ours is not only to give a special care to faithfulness and then leave the matter to take its natural course; we must take such steps in 1995 that, those who choose Masonry as a way of life, should also be permanently and clearly distinguished as faithful people besides their other virtues.

My brethren, while the time is appropriate, I want to mention what we have done and what we can still do as individuals, as lodges and as a Grand Lodge.

As individuals, we mention the names of those who passed to the Eternal East before ending our labours. We are trying to extend our interest, best to our abilities, to their widows and children entrusted to us. We are looking for our brethren who were not with us during our meetings due to their apologies. We are trying to be more faithful to our families and friends and, more important than all, we show special care to be a citizen abiding with the laws of our secular Republic and follow the footsteps of the great Atatürk. To continue these individual endeavours without fail is our debt of faithfulness towards those who proposed us to become masons.

When we take this matter up on the level of the lodges and the Grand Lodge, what can be done will again be in direct proportion with the feelings of faithfulness of our brethren, since faithfulness is a personal qualification. If these deeds are done in the name of the lodges and the Grand Lodge, they strengthen the understanding of teamwork, which is one of the best aspects of Masonry, and it also makes our endeavours to be serious and continuous for the future.

Brethren, let me share with you an idea which we are trying to materialize together with the Grand Officers.

As you all know the highest authority in our lodges is the Worshipful Master, elected by the free votes of our brethren. The great responsibility they take over themselves is above all the types of faithfulness. According to the traditions of Masonry the symbol of the authority and responsibility of all the W. Masters is the M. W. Grand Master, elected by the votes of our brethren, majority of which have been installed as W. Masters.

In other words, the Grand Master, is an officer representing all his brethren and respect, love and faithfulness shown towards him are actually shown towards all our brethren. Therefore we shall name the places of our labour (which we call a "Temple", since we believe that working

for the happiness of all men without any distinction is a type of worship) after our Past Grand Masters, thus immortalising their names, instead of calling these places "Temples A,B,C or D".

Our brother Rahmi AKSUNGUR, a sculptor by profession, of our Lodge Ors will make the busts of our Past Grand Masters without any gratuity. Meanwhile, our lodge of research Mimar Sinan will continue to collect and publish the biographies of our Past Grand Masters and the talks and papers prepared by them.

Last but not least, I wish to remind you as your brother Can, that these feelings of fallhfulness of ours can be turned into a sound application in our society if they are joined with our Masonic charity. I propose this attempt, which may seem different at first sight but can be very much simplified if our brethren join with their hearts.

Any of our lodges, like it is done by our Doga Lodge, can buy the right of using one of the units of our SEV Foundation with the help of our Grand Lodge. While these units provide possibility for our elderly brethren and sisters to live in a modern level, without being isolated from the community and under constant health control, anybody who served our country, like a teacher for example, but is alone in his or her old age can live in these units through the help of our lodges. On the door of this unit a plate bearing the name of our Grand Master and his lodge can be placed.

On the other hand, in order to participate in such a useful and continuous charity, it is not necessary for a lodge to have a Grand Master among its members. The rights of the usage of these units can be bought for the names of our brethren who not actually served as Grand Masters, but became Grand Masters in our hearts by extending the light of humanity and Masonry; and I believe this system will have more meaning and will be more masonic.

Last word in this matter rests in the decision you will make my brethren.

**Can ARPAÇ
Grand Master**

ORHAN ALSAÇ

(1914 - 1991)

23. Büyük Üstadımız (1988 - 1991)

Ahmet AKKAN

Albay Faik Bey ile Kebire Hanımın oğlu Orhan (ALSAÇ), 4 Ekim 1914 tarihinde İstanbul-Beykoz'da doğmuştur.

İlk, orta ve lise tahsilini asker çocuğu olarak Sinop, Elazığ, Diyarbakır, Ankara ve İstanbul'da tamamlamış, 1933'de D.G.S.A. Mimarlık Bölümüne girmiştir. Yüksek öğrenimini, 1936'da Almanya'da Münih Yüksek Teknik Okulu'nda sürdürmüştür; 1940'da Mimar Mühendis olarak tahsilini tamamlamıştır. 1941'de Bayındırlık Bakanlığı Yapı ve İmar İşleri Proje Bürosuna mimar olarak atınmış, 1942-1945 yıllarında askerlik görevini ifa etmiştir.

1946'da Bayındırlık Bakanlığı Yapı ve İmar İşleri Şehircilik Fen Heyetine girmiş, 1949'da bu heyetin müdürü olmuştur. 1952'de Yapı ve İmar İşleri Reis muavini, 1955'de reis oldu.

1956'da İ.T.U. Şehircilik Kürsüsü Doçenti oldu;

1958'de İmar İskân Bakanlığı Mesken Genel Müdürü oldu;

1961'de İmar İskân Bakanlığı Müsteşarı oldu.

1961 yılı sonunda O.D.T.Ü. inşaat işleri sorumlusu rektör yardımcısı oldu. 1973 yılına kadar O.D.T.Ü. kampüsü teknik sorumlu yöneticiliği yaptı.

1976'da Ankara Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi Şehircilik Kürsüsü Öğretim Üyesi atanarak Ankara Mühendislik ve Mimarlık Yüksek Okulu Müdürü oldu. 1977'de profesör oldu.

1983'de Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi ve Gazi Üniversitesi profesörü olarak emekli oldu.

1951-1983 yılları arasında, memleketin en önemli sorunlarından birisi olan "Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı" görevini büyük bir dirayetle yürütmüştür.

Bütün bunlardan başka, Hasanoğlan Köy Enstitüsü Yüksek Bölümünde (1945-1949), Ankara Kalfa Okulu'nda (1948-1951), Ankara Yapı Teknik Okulu'nda (1951-1953) öğretmenlik; ilkokul öğretmenleri Yapı Sandığı'nda Müşavirlik (1945-1949), Ankara İmar İdare Heyeti'nde uzman üyelik (1947-1956), O.D.T.Ü. Mütevelli Heyetinde Üyelik (1960-1962) yaptı.

T. Yüksek Mimarlar Birliği, T. Yüksek Mühendisler Birliği ve T. Mimarlar Odası gibi mesleki teşekküllerde idare heyeti üyeliği ve başkanlık yaptı. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Şehircilik Enstitüsü üyesi idi ve bu enstitünün yönetiminde görev almıştı.

Ankara Eğitim Vakfının, Türkiye Körler Vakfının, Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfının kurucu üyesi idi.

Beynelmîlel dökümantasyon (Fransa 1947), Beynelmîlel Mimarlar Birliği (Hollanda 1954), Beynelmîlel Mahallî İdareler Kongreleri (İsrail 1960) ile Avrupa İktisadî İşbirliği Mesken Komitesinde (İsviçre 1959), Akdeniz Memleketleri Mesken Toplantısında (İspanya 1961) resmi Türk Telegesi olarak Türkiye'yi temsil etti.

İyi Almanca ve orta derecede İngilizce bilirdi.

1938 yılında evlenmiş ve dört erkek çocuğu vardı.

"İmar Mevzuatımız ve Başka Memleketlerle Mukayesesi" adlı bir kitabı, birçok mesleki makale, konferans ve bildirileri vardır. İmar Kanununu hazırlamış, mecliste Bakanlık Temsilcisi olarak savunmuş; İmar Yönetmeliğini hazırlamış, Danıştaydan geçirmiştir. İmar

İskân Bakanlığı kuruluş ve görevleri hakkında kanunu hazırlayan komisyonda çalışmıştır. T.M.M.O.B. Kanunu ve yönetmeliği, şehir-cilikle ilgili yönetmelik, onun olumlu ve temelli çalışmalarının ürünüdür.

MASONLUĞU: 2.4.1952 tarihinde Bilgi Muh.: Locasında tekris olmuştur (Matr. No. 22). 26.11.1952'de kalfa, 1.7.1953'de Üstat olmuştur.

1963'de Üçgül (Matr. No.2), 1984'de Denge Localarının kurucu üyesi (Matr. No.1) olmuştur.

1965'de Mimar Sinan Locası kurucularındandır. Bilgi locasında Mu-hakkik, Hatip, Tören Üstadı, Üs.:Muh.: 'lik (1958-62); Üçgül Locasında Sancaktarlık, Hatiplik görevlerini yapmıştır.

1956'da Büyük Kurula seçilmiş, Büyük Üstat Kaymakamlığı dahil bütün görevlerde bulunmuş, 1988 ve 1990 seçimlerinde Büyük Üstatlığa seçilmiştir.

EKSR'ne 6.11.1958'de girmiş, 1973 yılında 31. dereceye terfi etmiş; 14.6.1974'de 32, 26.6.1977'de agreje 33, 3.10.1980'de aktif 33 dereceyi almıştır.

"Ak saçlı, güler yüzlü, dik başlı ve dik yürüyüşü, mağrur olmayan bir vakar havası içinde duruşu ve olaylar karşısında daima ağır ve soğukkanlı davranış ve tutumu" ile tanınırdı.

"Prensiplerinde kendisine bile müsamaha tanımayan mizacı, eleştiri, yönetim ve yol göstericilik düzeyine ulaşınca, nezaket, incelik ve alabildiğine gönül alıcı bir atmosfere bürünürdü. O'nu ve kişiliğini onurlu, sevimlidost ve üstün ahlaklı bir kardeş olarak hafızalarımızda canlı tutacağız" diyor Emin GÜROY K., Salih TUGAY kardeşin ifadesiyle...

"Bütün canlılar için kaçınılmaz bir sonu insanca noktlayıp ünsüz, sonsuz evrene ORHAN'ca doğmak ne güzel şey" diyor, Can ARPAÇ K.:

SUHA TUĞRUL AKSOY

(1923 -)

24. *Büyük Üstadımız (1991)*

Ahmet AKKAN

Nazime Fatma Hanım ile Emin Bey'in oğlu Suha Tuğrul (AKSOY), 6 Haziran 1923 tarihinde İstanbul Rumelihisarı'nda doğmuştur. Bebek İlkokulu, Kabataş Lisesi ve İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ni bitirmiştir. İki yıl doktora devam etmiş; 1944-1945 yılları Üniversite Talebe Birliği Başkanlığını yapmıştır.

1946-1959 yılları arasında Etibank Müfettiş yardımcısı ve

Müfettiş olarak çalışmış; 1960 ihtilâlinde sonra Milli Birlik Komitesi soruşturma Kurulunda, Adalet Bakanlığına bağlı olarak görev yapmış; bilâhare, Etibank İstanbul Şube Müdürü olmuştur. 1961 senesinde Etibank adına A.B.D.'de "Teknik İşbirliği" çalışmalarına katılmış, birçok Amerikan Şehirlerinde, inceleme, kurs ve seminerlere katılmıştır. Amerikan Anayasası ve Devlet Yönetimi hakkında geniş

bilgi sahibi olmuştur. İyi derecede İngilizce ve Fransızca bilir.

Etibank Şube Müdürlüğü görevinde 1968 yılına kadar bulunmuştur. 1967'de Teknik Üniversite Maden Fakültesinde İşletme ve Muhasebe dersleri vermiştir. Maden Kredi Bankası, Çanakkale Seramik Şirketi yönetim kurulu üyeliği, Ankara Sigorta Şirketi başkan vekilliğinde bulunmuştur.

1968'de emekli olduktan sonra, İstanbul Makina Döküm A.Ş.'nin kurucusu olarak sanayiciliğe başlamıştır. Almanya Münih'te bir şirket kurmuştur.

1970'li yıllarda İstanbul Sanayi Odası meclis ve yönetim kurulu üyeliğinde bulunmuştur. İktisat Fakültesi Mezunları Cemiyetinin başkanlığını yapmış, halen bu cemiyetin Onur Kurulu üyesidir.

1946 yılında Nükhet TEKÜN Hanımefendi ile evlenmiş, bir oğulları olmuştur. Eşi Nükhet AKSOY günümüz değerli ressamlarından, bir çok sergilere arzedilmiş eserleri mevcuttur.

MASONLUĞU:

2.12.1956'da İstanbul'da 3 numaralı muhterem ÜLKÜ Locasında tekris olmuş; 23.5.1957'de kalfa, 17.4.1958'de Üstat olmuştur. ülkü Locası sekreter yardımcılığı, Tören üstatlığı, Hatiplik görevlerinde bulunmuş, 1966 yılında Üs.: Muh.:lik yapmıştı.

1965 - 1966 olayları sırasında, Bū. Üs. Hayrullah ÖRS'ün bilgisi tahtında Üstadı muhteremler arasında birlik kurmaya gayret etmiş, Büyük Locadan ayrılmaları asgariye indirmeye çalışmış; Üstadı Muhteremler temsilcisi olarak olayların müsebbibi o zamanki Yüksek Şura ve başkanı Prof. Hâzım Atıf KUYUCAK ile görüşmeler yapmış ve ara bulmaya çalışmıştır. (Bak. Arşivlerimiz içinde 1965 olayları-Nafiz Eke-men).

1971-1972 seneleri Ülkü Locası Konvan Delegesi,

1971-1973 Bū.: Ha.: Muhafız,
1973-1975 Bū.: İkinci Tū.: Üs.:,
1975-1977 Bū... Haz.: Em.:,
1977-1979 Bū.: Haz.: Em.:,
1979-1981 Bū.: Hatip,
1984 Bū.: Haz.: Em.:,
1986-1991 Bū.: Üs.:
Kaymakamı,
1991 Bū.: Üstat
Seçilmiştir.

1962'de DEVRİM, 1975'de GÜN Localarının kuruluşunda aktif rol oynamıştır. Gayrimuntazam bir masonik teşekküle bilmeyeerek girmiş bir çok kardeşin muntazam masonluğa avdetine imkân sağlamıştır.

İstanbul'daki mâbet sayısını 3'den 6'ya çıkarmış, yemek ve toplantı salonlarının tefriş ve düzenlenmesinde büyük gayret ve

mesaisi olmuştur. Nuruziya so-
kağındaki mevcut binanın etra-
fındaki gayrimenkullerin satın
alınmasında büyük rol oynamış
ve çok uğraşmıştır. Mason Balo-
su gelenegini canlandırmış, 29
Ekim ve 10 Kasım arasının
"ATATÜRK'Ü ANMA VE CUM-
HURİYETİ KUTLAMA" haftası
olarak kabulünde öncülük etmiş-
tir.

Tesviye dergisinin yayına başla-
masını sağlamıştır. Yakacak bi-
nasının tamiratını yaptırmış;
Adana, Bodrum ve Antalya Loca-
larının açılmalarını teşvik etmiş-
tir.

E.K.S.R. ne 1968'de DEFNE Lo-
casında dahil olmuş, bu locanın
Hatip, Nazırlık ve Başkanlığını
yapmıştır. Dirlik Hâkim Şapit-
rinde 15 ve 18 dereceleri aldıktan
sonra,

06.01.1972'de İstiklal

Areopajında 22,

06.11.1975'de İstiklal

Areopajında

30,

09.06.1978'de Y.H.D. 31,

14.03.1986'da Y.D.D. 32,

16.06.1991'de Y.Ş. 33 aktif

dereceleri kendisine tevcih edil-
miştir.

Bir çok loca ve atölyede 1965-
1966 olaylarının canlı şahidi ola-
rak konferanslar vermiş, o günle-
rin sıkıntılarını kardeşlere ak-
tarmış ve diğer bir çok masonik,
felsefi konularda fikri çalışma
konferansları vermiştir.

Türkiye'deki masonik çalışma-
larda bir çok bâdireli devirler ge-
çirmiş ve Büyük Locanın en yük-
sek makamına lâıyk olarak eriş-
miş bu değerli insan kardeşimi-
zin, daha uzun yıllar, sağlık ve
afiyet içinde, eskisi gibi, faal ola-
rak, "bizim için olduğu kadar bü-
tün insanlar ve insanlık için de"
yararlı çalışmalarda bulunmaya;
kırılmadan, küsmeden, kendi-
sindeki mevcut sonsuz insan sev-
gisi ve toleransı ile devam etme-
sine E..U..M.. 'nın yardımlarını
niyaz ederim.

AYDINLANMA ÇAĞINDA MASONLUK VE ÜST DERECELERİN DOĞUŞU

Celil LAYIKTEZ

Fransız Ansiklopedisinde "Aydınlanma ağında kullanıldığı şekli ile "Raison" (Akıl, muhakeme) kelimesinin tarifi şöyledir:

"Dindar için inanç ne ise, feylesof için de muhakeme o dur. Feylesofa göre dindarı eyleme sevk eden inançtır. İnsanlar genelde hırslarının etkisinde hareket ederler ve eylemlerinin kökünde düşünce yatmaz; bu insanlar karanlıkta yürürler. Oysa, feylesof hırslandığı zamanlarda dahi, düşündükten sonra harekete geçer; o da karanlıkta yürümekte, ancak elinde bir meşale tutmaktadır." Franklin Le Van Baumer, "Main Currents of Western Thought" adlı eserinde 18 ci y.y, muhakeme anlayışını çarpıcı bir tarzda açıklar:

"Özellikle Fransız düşünürlerinde Muhakeme kısmen Kartezyen ve kısmen Locke ve Newtonian idi. Voltaire Descartes'ı hem yüceltiyor hem de eleştiriyordu. Descartes'ı "esprit de système" i (sistem ruhu) ve metafizik yanlışlıkları nedeniyle eleştiriyordu. Gene de, Descartes "ağının insanlarına düşünme yöntemini vermişti". Voltaire, Descartes'ın metodik şüphe anlayışını hedef alarak, bu düşünce tarzının salt mezafizik konularının dışında, sosyal örf ve

adetleri ve müesseseleri de kapsıyabileceğini söylüyordu. Böyle kabul edildiğinde, muhakeme, öncelikle hiçbirşeye itimat ve tevekküle inanmayarak, otorite, gelenek, vahiy, v.s. ye şüphe ile bakan eleştirici muhakemeyi ifade ediyordu. Ayrıca, bu muhakeme tarzı, Kartezyenlerin kurdukları da dahil olmak üzere, tüm entelektüel sistemlere karşı inançsızlığı ile Lockean oluyordu."

Muhakemenin yüceltilmesiyle bilime karşı yeni bir güven uyanmış, İsaac Newton'un (1642-1727) çalışmaları çırayı tutuşturan kıvılcım olmuştu. Doğa gözlemciliğine verdiği önemle Newton gerçeğin Tanrı'nın yarattıklarında bulunabileceğini ifade ediyordu. Bu Tanrısal yaklaşımın yanında, yer çekimi yasası gibi Newton'un yasaları, önceleri Tanrısal Güçle izah edilebilen birçok şeyin doğal yanıtını verebilmişti. Yer çekimi yasasının gök kubbesindeki cisimlere uygulanmasıyla da eski batıl kozmoloji iflas etmişti.

Newton ve çağdaşı genç bilim adamlarının çalışmaları sonucunda Kâinatın tüm planının bilim tarafından keşfedilmek üzere beklediği kanısı yaygınlaşmıştı. Artık düşünceye bilim hâkimdi ve bilimsel düşüncenin ruhu toplumu, yasaları, politikayı, hatta şiiri dahi etki altına almıştı.

Bilime karşı gelişen bu yeni inanca Karl Popper "iyimser epistemoloji" (*) adını takmıştı. Buna göre, gerçek saklı olsa da ergeç ortaya çıkarılabilecektir. Sonuç olarak bir tek gerçek ve bir tek realite vardır. Kâinat içinde çelişkiler, gizler ve mucizeler olamaz.

İyimser epistemolojinin yanında insan varlığının da iyimser anlayışı gelişti. Voltaire, dinsel "fitri günah" (original sin) teorisine karşı "İnsan kötü doğamaz, sonradan hastalanabileceği gibi sonradan kötü olabilir" diyordu. Böylece Aydınlık Çağının ana güdüm gücüne varıyoruz: Fitri Günah yoktur. Fransız Devriminin büyük ismi, Condorcet (**), 1794 de "eğitim ve doğru hükümetle, insanlık sağlık, refah ve aklı hikmet kazanacaktır" diyordu. Artık Aydınlık çağının bir kilit kelimesi vardı, o da "terakki" idi.

Aydınlanmanın mücadele ettiği güçler cehalet, zulüm, batıl inançlar, önyargılar ve otorite ile geleneğe karşı kör itaat idi. Bu nedenle Aydın-

(*) *Epistemoloji: bilgi kuramı, bilginin esas ve hudutlardan bahseden ilim. (Redhouse)*

(**) *Condorcet: Bilim adamı, yazar, politikacı, devrimci, "Les Neuf Soeurs Locasının Üs. Muh.i, İnsanlığın sonsuz bir terakkiye sahip olabileceğine inanıyordu. Giyotinle idam edilmemek üzere zehir içerek intihar etmişti. (1743-1794)*

lanma hareketi kahramanları karşılarında sık sık Kiliseyi görüyorlardı. Aydınlanma taraftarları çoğunlukla ate değildiler. Vahiyle gelen dine karşı kendilerine uygun bir deizm geliştirmişlerdi. Bu deizm sulandırılmış bir teizm hüviyetindeydi ve modern bilime uyan bir din mevhumunu geliştirmeyi amaçlıyordu. Muhakeme ve gözlemle çelişkiye düşen her çeşit sözlü veya yazılı vehiye karşıydılar. Kutsal metinlerin, dinsel geleneklerin ve mistiklerin inançlarının bir dayanağı, kıymeti yoktu. Dolayısıyla, doğal dine doğru yönelerek dünya anlayışları tanrısal yerine insana dönük oluyordu. Bu eğilimler doğal olarak başka mezhep ve dinlere karşı toleransı getirmişti. Madem ki doğal din evrenseldi, tüm dinler aynı temel gerçekleri ve etik değerleri getirmeyi amaçlıyordu. Lessing "Nathan der Weise"i yazmıştı. Christian Wolf, Konfiçyus ve Çin ahlâkını övebilmişti, ancak bu tolerans gösterişi karşılığında Halle Üniversitesindeki kürsüsünden kovulmuştu.

Aydınlanma çağının getirdiği başka önemli bir unsur tarihin tefsir edilme şeklinde kendini gösterdi. Aydınlanma taraftarları özgürlük düşmanlarına karşı tarih içinde mücadele veren mücahitler gibi kendilerini görüyorlardı. Peter Gay'e göre:

"Aydınlanma görüşünde dünya daima beden düşmanı, batıl, riya-zetçi, softa insanlarla yaşamı, vücudu, bilgiyi ve cömertliği yücelten insanlar arasında bölünmüştü; bunlar efsane yapımcıları ve realistler, rahiplerle feylesoflardı. Heinrich Heine bunlara İbrani-lerle Hellenler diyecekti".

Gay'e göre Aydınlanmanın tarih görüşü düalist idi. Geçmiş dört ana dönemde mütalaa edilebilir: Birinci dönem, Tevrat'ın, Orta Doğu'nun büyük medeniyetleri, Mısır, İran ve Mezopotamya'nın dönemiydi. Sonra Yunan ve Romanya dönemi geldi. Üçüncü dönem Hristiyan dönemi-ydi. Son olarak dördüncü dönem modern zamanlar, aydınlık dönemi-ydi.

Bunların ilki ve üçüncüsü kör inanç, mit ve batılın egemen olduğu dönemlerdi. İkinci ve dördüncü dönemler ise akıl, bilim ve özgürlük ışığı tarafından aydınlanmıştı: 24 Eylül 1994 tarihli Cumhuriyet gazetesinde Server Tanilli, Voltaire ve Aydınlanmabaşlıklı yazısında, Voltaire'in daha 18.y.y. da Osmanlı - Türk toplumuna fevkalâde ilginç olan bakış açısını yansıtıyor (Kandid'den):

"Voltaire, İstanbul'a sınırlı da olsa Osmanlı toplumu üzerine önemli saptamalarda bulunmaktadır bize göre.

Once, düşünce dünyasındaki donukluğu görüyoruz. Dervişle Pangloss'un konuşmasındaki Pangloss önemli sorular yöneltmiştir karşısındakine; insanın anlamı, kötülüğün kaynağı, giderek Tanrı'nın yeri konusundaki bir tartışmayı başlatabilecek nitelikte sorulardır bunlar.

Ne var ki derviş, tartışma şöyle dursun, konuya bile girmez; iğrenç anlâmla bir yazgıcılığa başvurup, kapı dışarı eder karşısındakileri.

Dervişe, Osmanlı "intelligentsia"sının temsilcilerinden biri olarak bakabilir miyiz? Eğer öyle ise, XVIII. yüzyıl gibi bir yüzyılda, yani her şeyin aklın rehberliğinde tartışmaya açıldığı bir aydınlanma Çağı'nda konuların dışında kalan ve daha da kalmak isteyen bir intelligentsia bu.

Voltaire, pek güzel gösteriyor bunu. Ne var ki, hep böyle sürmeyecektir işler; değişmelerin başlayacağı dönem yakındır. İkinci olarak, sıradan insanın, giderek halkın, siyasal sürecin nasıl dışında kaldığını görüyoruz. Devlet katında önemli bir değişiklik olmuştur; Voltaire'in deyişiyle, İstanbul'da önde gelen iki vezirin ve bir müftünün boğdurulduğu ve bunların dostlarından çoğunun da kazığa oturuldukları" haberi yayılmıştır çevreye. Ne var ki aynı kentte, "kapısının önünde, portakal ağaçlarının gölgesinde oturmuş hava alan yaşlı adam", habersizdir olan bitenden. Hatırlatıldığında da, bu tür konulara aslında hiç ilgi duymadığını söyler; daha korkunç olan bir şey söyler: "Devlet işlerine karışan kimselerin bazen çok acı biçimde öldüklerini ve bunu hakettiklerini sanıyorum" der.

Siyasal düzene "yabancılaşmış" insanın ilginç bir örneğidir bu. Ancak, bu insan, öyle aylak, asalak bir tip de değildir; toprağını çocuklarıyla ekip biçen ve çalışmaktan da hoşlanan güzel bir insandır. Nitekim, o insan, "Çalışma bizden üç büyük eksikliği, can sıkıntısını, kötü alışkanlıkları ve yoksulluğu uzaklaştırır" diyerek, çalışmanın, emeğin erdemlerini -olanca güzelliğiyle- dile getirir. Yaşlı Türk'ün bu değerlendirmesine büyük önem verir Kandid ve öyle olduğu için de, Pangloss'un metafizikle dolu bir söylev girişimini, şu pek ünlü, ama gerçekçi yanıtıyla keser: "Bunlar güzel sözler, ama bahçemizi de yetiştirmek gerek!".

"Bahçemizi yetiştirmek" güzel bir eylem; ancak, sadece onunla düzeliyor mu dünya? Yeryüzündeki kötülüğe son vermek için, yapılacak başka eylemler de yok mu ona ek olarak!

Voltaire'in yaşamı, bunun da örnekleriyle dolu!

Aydınlanma Çağını yaşayamamak Türk toplumuna çok pahalıya mal olmuştur. 29 Ekim 1994 Cumhuriyet Bayramı kutlamaları esnasında Ankara Vâdi Evinde tertiplenen panelde, bunun nedenlerini inceliyen Prof. Dr. Seçil Akgün H'nin TESVİYE'nin 14.cı sayısında yayınlanan panelle ilgili röportajda yer alan aşağıdaki özeti okuyoruz:

Prof. Dr. Seçil Akgün H. olaya sosyal açıdan bakarak, Batı dünyasındaki İncil'in Latince'den, konuşulan dillere çevrilmesinin Luther ve Calvin zamanında gerçekleştiğini, Kutsal Kitaplarını anlayarak okuyan kişilerin ruhban sınıfına tutsak olmadıklarını, oysa, sözde Allah'ın dili Arapça'nın din eğitiminde egemen olması nedeniyle Osmanlı İmparatorluğunun Arap kültür emperyalizmine tutsak olduğunu söyledi. San'attan felsefeye kadar türk toplumunda gelişme engellenmiş, resim, matbaa, hatta dış dolgusu, harita çizimi ve sofrada çatal kullanma yasaklanabilmiş.

Konuşmacı sözlerini bitirirken meslek lisesi niteliğinde olan imam hatip okulları mezunlarının amaç dışında iş aradıklarını, bununla da yetinmeyerek, askeri okullara öğrenci sokabilmek için bu defa İmam Hatip müfredatını aynen uygulayan özel kolejlerin kurulduğunu ve bunların da ilk mezunlarını 2 - 3 yıl içinde vereceklerine dikkatimizi çekti.

Masonluğun teşkilatlanması Aydınlanma çağında başlamıştır. 1717 yılında Londra'da kurulan ilk Büyük Loca iki dereceli bir sistem üzerine bina edilmişti. 1696 tarihli bir İskoç ritüelinde rastlanan "Kalfa veya Üstat" ibaresinde, ilk defa Üstat kelimesi kullanılmıştır. Loca içinde Kalfa ve Üstat eşit kişilerdi, ikisi de tam eğitimliydi. Loca dışında Kalfa işçi, Üstat ise harcını yatırabilerek, vatandaşlık hakkını kazanabilmiş ve böylece de işveren olabilmiş kişiydi. Er yada geç Üstatların Kalfalardan ayrılma arzusu oluşacaktı ve 1725 yılında, İngiltere'de 3 cü derece uygulamasının başladığını ve 1730'larda da yaygınlaştığını biliyoruz. İşin bu safhasında artık her bir derece için ayrı merasimler yerleşmişti. Şimdi, mantıki olarak, bir dereceye daha ihtiyaç vardı. Üstadı Muhteremler diğer 3 dereceli masonlara göre bir ayrıcalık, onlardan ayrı çalışabilmek istiyorlardı. Beklenen 1740 yıllarında gerçekleşerek, Üstadı Muhteremler derecesi şeklinde bir uygulama başladı ve bu uygulama kısa sürede Royal Arch sistemine dönüştü.

1730'lu yıllarda Paris'de de bir Büyük Loca kuruldu. (Bu Büyük Loca 1773 de Fransa Grand Orient'ı ismini alacaktı). Masonluk Fransa'da yerleşir yerleşmez şövalyelik temaları ile mistik yönelmeler, eşitlik ve kardeşlik esası üzerine kurulu Mesleki Masonlukla (İlk 3 dereceli ma-

vi localar) çelişkiye düşmeye başladı. Bu olay, başından beri masonluğun içinde var olan ve mason tarihini de etkileyen çelişkiyi gün ışığına çıkardı. Bir yandan Masonluk tüm insanların kardeş ve eşit olduklarını, dinsel dogmatizmin ve mezhepçiliğin dışında Evrenin Ulu Mimarına inandıklarını, diğer taraftan da gizli ritler ve sembollerle ifade edilebilen eski ve gizli bir bilgelik, bir gnoz var olduğunu ve yalnızca belirli bir dereceye erişebilenlerin buna vakıf olabileceklerini iddia ediyordu. Böylece, Masonluk Aydınlanma düşüncesi ile ona karşı olan düşünceleri sinesinde birleştirebiliyordu. Bu çelişkili ifadelerin hangisinin ağır bastığı ise, Masonluğu tolerans, laiklik ve demokrasi arayışına, veya yalnızca haricinin hiçbir zaman erişemeyeceği bir tasavvufun içinde şekillenmiş bilgelik ve irfan arayışına yönlendirecekti. Masonlukta var olan bu ikileme, hem bir güç kaynağı hem de bir zaaftı. Masonluğun çok geniş bir düşünce yelpazesine hitab edebileceğinden, bir güçtü; her iki yaklaşımın er ya da geç çatışmaya girmelerinin kaçınılmaz olması da bir zaaftı.

Bu çatışmanın tarihi biraz da aydınlanmacılarla onlara karşı çıkanların tarihini oluşturmuştur.

Andrew Michael Ramsay isimli bir İskoçyalı mültecinin etkisinde Fransa'da şövalye tarikatlarının gölgesi Masonluğun üzerine yayılmıştır. Ramsay, 1737'de yaptığı bir konuşmada Masonluğun kökeninin Haçlı seferlerinde olduğunu iddia etmiş ve böylece, Masonluğa zaten soylu bir kök arayanlara, Tampliye Şövalyelerini işaret etmiştir. Ayrıca, Ramsay, Masonluğun gerçek geleneklerinin yalnızca İskoçya'da saklanmış olduklarını söylemekle "İskoç Masonluğu" veya "Ecosisme" tabirlerinin doğmasına da neden olmuştur. Fransa'da böylece, "İskoç Masonluğu" terimi Mesleki derecelerin üzerindeki tüm şövalyeliğe veya tasavvufa yönelik Masonluğu ifade etmeye başlamıştır.

Mesleki derecelere Mavi Masonluk denilirken, bu diğer derecelere de Kırmızı Masonluk tabiri yakıştırılmıştır. Kırmızı derecelere "Öç Alma" dereceleri de denmiştir. Mason Kelimesini savunurken katledilen Hiram Abif'in öcü alınmalıydı. Şövalye derecelerinin efsanelerinde genellikle Hz. Süleyman'ın Seçkin Üstatlarını Hiram Abif'in katillerini aramaya yollaması bu derecelerin efsanelerinin temelini teşkil eder. Katiller ya cezalandırılmak üzere yakalanacaklar, veya öldürüleceklerdir.

Kırmızı Masonluk da kendi içinde yön ve şekil değiştirmelere sahne olmuştur. 1760-1770 yıllarında Martines de Pasqually "Elus Coens" (Seçkin Kohenler) derecesini geliştirmişti. Müridi, "İsimsiz Filozof"

diye adlandırılan Saint Martin (1743-1803), 16 - 17. y.y.'da yaşamış Alman mistik düşünürü Jacob Boehme'nin etkisinde ideal toplumun Tanrı tarafından seçilen kişilerce yönetilecek bir teokrazi olduğunu savunuyordu. Saint Martin gnostik felsefeye yaklaşarak iyi ile kötünün sürekli çarpışıklarını ve sonunda beşerin sürekli ıstırap çektiğini vurguluyor, materialistleri insanları hayvan seviyesinin altına düşürmekle suçluyordu. Saint Martin kendi başına hiçbir zaman bir tarikat kurmamış olmakla beraber, müritleri "Martinizm" tabir edilen akımı geliştirdiler.

Pasqually'nin diğer bir müridi, Jean Baptiste Villermoz (1730 - 1772) Rektifiye Edilmiş İskoç Riti'ni kuruyordu. Emanuel Swedenborg (1688 - 1772) Masonluğa bağladığı okült bir Hristiyan tarikatını kurdu. Halen Swedenborg Riti, dar bir çerçeve içinde, İskandinav ülkelerinde uygulanmaktadır. Alexandre Dumas'ın meşhur ettiği Kont Cagliostro veya Joseph Balsamo (1743 -1795), hipnoz, mistisizm ve Mısır misterlerine dayalı Masonik ritlerin kurucusudur. Kendisinde okült güçlerin bulunduğunu iddia eden Cagliostro, asiller ve zengin burjuvalar arasında mucizeler yaratıyordu. Filadelfler Masonik Ritinin üyesi Franz Anton Mesmer de (1734 - 1815) miknatıs gücü ve magnetizmaya dayalı "Mesmerizm" tarikatını kurmuştu.

Fransa'daki bu gelişmelere paralel olarak, Almanya'da da benzer etkileşimleri görüyoruz. 1738'de Hanover'de Büyük Frederik tekris edilmişti ve genelde Masonluk ve özellikle Mavi Locaların dışındaki dereceler Kralın himayesinde hızla gelişmişlerdi. Karl Gothelf, Hund Baronu (1722-1776) Tampliye geleneklerine dayanan "Stricte Observance" Ritini kurmuştu. Johann August Starck (1741-1816) ise Tampliye Şövalyelerinin aslında cahil kimseler olduklarını ve gerçekte sırlarını saklıyanların sekreterleri olduklarını, bu nedenle de gerçek Tampliye'lerin mirasçılarının bu sekreterlerin olduğunu iddia ederek "Clerks Templar" (Tampliye Sekreterleri) tarikatını kurdu.

Gördüğünüz gibi yukarı derecelerin durumu bir hayli karışıktı.

Yukarıda sözünü ettiğimiz iki ayrı Masonluk, yani, eşitlikçi ve demokratik Masonlukla, teozofik ve mistik Masonluk hiç bir zaman birbirlerini red etmediler. Çoğu kez, aynı Kardeşler, çelişkilere rağmen, her ikisine de üyeydi.

Geleneksel Mesleki Masonluğun universalist ve eşitlikçi düşünceleri ni kabul eden Masonlar, aynı zamanda teozofik Masonluğun mistik havasını arıyor, ve ancak tekris ve iykaf yoluyla erişilebilecek, dikkat-

le korunmuş gizli bilgilere, gnoz'a sahip olmak istiyorlardı. Aydınlanma Çağının, Ansiklopedinin en parlak döneminde Aydınlanmacı Ma sonluğun refakatinde Şövalyelik imajını sürekli görebiliyoruz. Bu imaj kuru bir rasyonalizmi dengeliyordu.

Gold und Rosenkreuz tarikatının kurucusu Herman Fictuld, Aurum Vellus (Leipzig, 1749) adlı eserinin özsözünde, eski gelenek, kural ve merasimlerin kendi gününde gelişenlerden çok daha ince ve doğal olduklarını, zira onlar "Tanrıya tapınma ile Tanrı korkusu, sevgi ve adalet yasası, özgürlük ve halkların korunmasına dayanırlardı" diyerek şöyle devam ediyor: "Summa'da (*) eski yasa ve merasimler Tanrıya ibadeti ve beşerin iyiliğini ararlar. Ancak, tüm bu yasalar, günümüzün dünyasında eskimiş, unutulmuş bir moda gibi gözükmektedir. Bu unutulmuş yasalara artık itibar eden yok, onların yerini gösteriş ve küstahlık almıştır. Tanrı korkusu yok oldu, dünya artık midyenin, cevizin özü yerine kabuğunu tercih ediyor".

Almanya'da 1757'den itibaren Rose-Croix uyanışı sahneleniyor. 1782'de Baron Von Gugomos'un misafiri olarak toplanan Braunschweig "Strict Observance" kongresinde, Baron kendisini Cemiyetin gizli şeflerinin gerçek temsilcisi olarak niteliyordu. Bu gizli şeflerin karargâhı Kıbrısta idi, ve istenilirse Baron Kıbrıs'a gitmeye hazırdı. Bu iddia büyük heyecan yarattı. Ancak, daha sonra, Wiesbaden Kongresinde Gugomos'un şarlatanlığı açığa çıkınca, Tampliye kaynaklı yüksek dereceli sistem inandırıcılığını kaybetti ve rakipleri olan Hristiyan ve mistik Rose - Croix tarikatı ile Aydınlanmacı Illuminati'lerin önü açıldı. Bu arada gizli şeflerin efsanesi hiç bitmedi. Büyük Frederik, Voltaire ve tanınmış Rozikrüsyenlerin isimleri telafuz ediliyordu; Mason aleyhtarlığı hareketler "Dünyayı Masonlar yönetiyor" düşüncesini bu kaynaktan buluyorlardı.

Ragon, 1861 baskısı "le Tuileur Général" kitabında, 75 değişik masonluk, 52 rit, 34 sözde masonik tarikat, 26 androjen tarikat, 6 masonik akademi ve toplamda 1400 den fazla derecenin alfabetik sırayla nomanklatürünü, bazılarının da ritüellerinin ana hatlarını verir. Coil's Masonic Encyclopedia'ya göre, 18ci y.y. sonlarında, mevcut 1100 den fazla derecenin çok küçük bir kısmı İskoç Ritine bağlıydı. Bu derecelerin bazıları kısa ömürlü olmuş, bazıları, İsveç Rit'i gibi, lokal kalmış, bazıları da aralarında birleşmiş, çok azı genelde kabul görmüştür.

(*) *Summa: Eski Misterlerin toplama, özü.*

Yüksek Derecelerin en önemlilerinden bazıları İskoç Ritinde toplanmıştır. İskoç Riti'nin kuruluşunda etken olan başlıca Ritler, Clermont Şapitr'i, Doğu Şövalyeleri, Doğu ve Batı İmparatorları ve Olgunlaşma Riti'dir. 1761'de Fransa Bü. L.sında yüksek derecelerin kabulü tezinde anlaşılmayan hizipler nedeniyle, bir yıl kadar süren bir bölünme olmuştur. Barışmayı temin gayesiyle, Bordeaux'da Doğu ve Batı İmparatorlarının iştirakiyle bir konsey toplanmış ve ilk defa asgari müştereklerde buluşabilen bu farklı obedianslar 25 dereceli Olgunlaşma Riti'nin temelini atmışlardır,

Bordeaux Konseyi, Amerika'daki Fransız kolonilerinde masonluğu yaymak üzere, Bordeaux'da tekris edilmiş, kimine göre melez, kimine göre Yahudi Etienne Morin'e Yeni Dünya'da "La Parfaite Harmonie" isimli bir Locayı kurma ve görevlilerini tayin etme selâhiyeti ile ayrıca, Yüksek Dereceler için kendisine Büyük Müfettiş ünvanını verdi. Bu bilgiler kendisine teslim edilen beratta tescil edilmişti. Beratın tümü imza sahiplerinin isimleriyle, Coil's Mas. Encyclopedia'da, Etienne Morin başlığı altında verilmiştir. St. Domingo'dan Jamaika'ya, oradan New York'a kadar giden E. Morin, yolda birçok loca kurmuş, birkaç kişiye de, bu arada Kont de Grasse-Tilly'ye Büyük Müfettiş ünvanını vermiştir.

1791 yılında Jamaika'da ilk büyük zenci ayaklanması olunca çiftlik sahibi De Grasse-Tilly ile Delahogue Kardeşler ABD'nin Güney Carolina Eyaletinin Charleston şehrine yerleştiler ve E. Morin'den aldıkları beratlarla 9 Kardeşi 25. dereceye yükselterek Charleston'da Olgunlaşma Riti'ni (Rite de Perfection) kurdular.

31 Mayıs 1801'de, Charleston'lu 9 centilmen, John Mitchel'in başkanlığında, Olgunlaşma Riti'nin 25 derecesine 8 derece ekliyerek, Frederik II'nin 1786 anayasasını da esas alarak, EKSR'nin ilk Yüksek Şurasını kurdular.

Günümüze geldiğimizde, Batı Avrupa'da bir taraftan direk olarak Büyük Localara bağlı ve Üstat derecesinin tamamlayıcısı olan Royal Arch sistemini, diğer taraftan da, gene üyelerini yalnızca Mesleki Masonluğun ilk üç derecesinden alan Eski ve Kabul edilmiş İskoç Riti'nin 33, Rose-Croix Cemiyetinin 9 dereceli sistemleri ile Constantin'in Kızıl Hacı, Malta Şövalyeleri, Tampliye Şövalyeleri gibi derece ve tarikatlar görüyoruz. Amerika'da ise başlıca Eski ve Kabul Edilmiş İskoç

riti ile Royal Arch ve Şövalye derecelerini kapsıyan York Riti'ni görüyoruz.

Kardeşlere, Landmarklarımıza bağılılık çerçevesi içinde sunulan bu alternatifler, felsefeleri açısından bazen çelişki içindeymişler gib gözükseler de, Masonluğu zenginleştirmekte ve ufkunu genişletmektedirler. Bu değişik eğilimler aslında birbirlerini tamamlıyarak beşerin yaradılışının içindeki çelişkilerin paralelinde, güzel bir sentez oluşturlar.

KAYNAKÇA:

1. *The Rose Cross and the Age Of Reason*, Christopher McIntosh,
2. *Krali Ark Derecesi (Royal Arch)*, Celil Layıktez, TESVİYE No. 14, s. 9.
3. *Le Tuileur General*, Ragon (1861)
4. *E.K.E.S.R. nin tarihçesi*, Celil Layıktez, 4/11/89 konferans metni.
5. *Cumhuriyet Paneli*, Prof. Dr. Seçil Akgün, TESVİYE No. 14, s. 5.
6. *Voltaire ve Aydınlanma*, Server Tanilli, Cumhuriyet Gazetesi 24/9/94

BATININ GİDEREK BÜYÜYEN KÜLTÜREL KRİZİ

Derleyen: **A. Doğan YALIM (*)**

Batı medeniyetinin şaşırtıcı özelliklerinden biri, hastalıklar yüzünden ileri gelen ölümleri azaltma yolundaki büyük başarısına rağmen, ümitsizliklerden ileri gelen ölümleri azaltmayı başaramamasıdır. Dünya Sağlık Teşkilâtına göre, kalkınmış ülkelerde, kadın ve erkek yetişkinler arasında intihar olayları, 1950 lerden beri devamlı olarak artmıştır.

Bu temayülü trajik kılan husus, intihar artışının genellikle onüç ilâ ondokuz yaş arasındaki, özellikle erkek, gençlerde görülüyor olmasıdır. Amerika Birleşik Dev-

letleri, Avusturalya ve Yeni-zelanda dahil bir çok ülkede, genç erkekler arasında intihar oranı, 1950 den beri üç katına çıkmıştır.

Bu dönemde gençlerin psikolojik sağlıkları ile ilgili göstergelerde de dramatik bir gerileme görülmektedir. Şöyle ki :

— Otoriteler ve uzmanlar, kanunları uygulama ve eğitim programlarına milyarlarca dolar harcanmış olmasına rağmen, kanuna aykırı ilâçlarla savaşın, dünya çapında kaybedildiğini itiraf etmektedirler. Alkolün aşırı kulla-

(*) *Bir sosyal analist ve politika danışmanı olan ve Avustralyada Gençliğin Geleceği Komisyonu gibi önemli kuruluşlar için araştırmalar yapan Rischard Eckersley tarafından yazılıp The Futurist dergisinin Kasım-Aralık 1993 sayısında yayınlanan "The West's Deepening Crises" başlıklı makaleden derlenmiştir.*

nımı, gençler arasında temel problem haline gelmiştir.

— Batı toplumlarında depresif hastalıkların, özellikle gençler arasında, sür'atle yayıldığını ortaya koyan çok sayıda araştırma mevcuttur.

— Aşırı diyet uygulaması, onüç ilâ ondokuz yaşları arasındaki genç kızlar arasında çok yaygınlaşmıştır. ve gayrimuntazm beslenme temayülü gelişmektedir. Son zamanlarda Amerika Birleşik Devletlerinde yapılan bir araştırma, iştahsızlıktan ileri gelen sinir bozukluklarının on ilâ ondokuz yaş arasındaki genç kızlarda, 1950 den bu yana beş misli arttığını göstermektedir.

— Genellikle genç erkeklerin marifeti olan suç işleme oranı, 1800 lerin başlarındaki yüksek seviyesinden sonra uzun yıllar azalma göstermesine rağmen İkinci Cihan Harbinden sonra, Batı ülkelerinin, eğer hepsinde değilse, çoğunda sür'atle artmıştır.

Bu istatistiklerin aksettirdiği sosyal realite, her hangi bir batı ülkesinin her hangi bir büyük şehrinde açık olarak görülmektedir.

Sidney şehrinde, şehrin güzelliklerinden zevk almak için eşi ile birlikte yürüyüşe çıkan bir yazar şöyle yazmaktadır:

Zevk alamadık. Cadde boyunca sanki William Hogarth'ın Gin

Lane gravüründeki manzara serili idi. Caddeler, bulundukları yerde kusmakta olan sarhoşlar tarafından kirletilmişti. Otellerin girişleri, şişe kırıkları ile dolmuştu. İnsanlar, birbirleri ile münakaşa veya kavga ediyorlardı. Diğerleri boş gözlerle bakıp kendi kendilerine mırıldanıyorlardı...

Hogarth'ın 1800 lerde yaptığı meşhur gravürüne atıf, doğru idi. Çünkü, Sanayi Devrimi sırasındaki işsizlik ve sosyal başkaldırı-lara ilâveten sür'atli nüfus artışı, aşırı sarhoşluğa, çocukların suistimal edilmelerine ve suç oranının artmasına neden olmuştu.

Son yıllarda görülen gelişmeler dolayısıyla nüfusun büyük ekseriyeti daha iyi ve daha zengin bir yaşam sürdürürken, sözünü ettiğim problemler eğer sadece nüfusun ufak bir bölümü ile sınırlı kal-sa idi, bunun ödenmesi gereken bir bedel olduğunu söyleyebilirdik.

Ama, durum açık olarak böyle değildir. Akıl hastalıkları ve beslenme bozuklukları gibi bazı problemler, artık batı ülkeleri nüfusunun önemli bir bölümünü etkilemektedir. Giderek artan suç oranı, kurbanlarını ve faille rini aşarak, hepimizin yaşamını korku ve şüphe ile zehirleyip, hürriyetlerimizi sınırlamaktadır. Fazla olarak, kamu davranışları üzerindeki araştırmalar, bu problemlerin bir tatminsizlik, memnuniyetsizlik ve hayal kırık-

lığı buzdağının sadece tepesini teşkil ettiklerini göstermektedir.

Değer Yargılarının Çökmesi

Batı medeniyetinin, gençlerin intihar etmeleri, ilaç suistimili ve suç işleme oranının artması gibi modern felâketleri genellikle şahsi, sosyal ve ekonomik nedenlerle açıklanmıştır. Ama, benim şahsi düşüncelerim ve bazı araştırmaların sonuçları bu temayüllerin, hiç değilse belli ölçülerde, yukarıda belirtilen faktörlerden bağımsız olduklarını göstermektedir. Bu problemler, batı toplumlarındaki bazı daha temel meselelerle ilgili gibi gözükmemektedirler.

Bu meselelerin, Batı kültürünün muazzam ve giderek daha da büyüyen bir başarısızlığı olduklarına inanıyorum. Hayatımıza bir anlam, amaç ve aidiyet hissi vermekteki ve aynı zamanda bir değer yargıları çerçevesi çizmekteki başarısızlık. İnsanların hayatlarında, inanacakları ve onun için yaşayacakları bir şeye, toplumun bir parçası ve cemiyetin değerli bir üyesi olduklarını hissetmeye ve içinde mevcut oldukları evrene ve dünyaya bağlı ve onlarla ilgili olma hissi, demek olan bir manevi tatmine ihtiyaçları vardır.

Gençler, zamanımızın tehlikelerine çok açıktırlar. Kim olduklarını ve neye inandıklarını kararlaştırarak ve kendi hayatlarının sorumluluklarını yüklenerek çocukluktan yetişkinliğe geçme gibi zor bir değişim ile karşı karşı-

yadırlar. Batı medeniyeti bu geçiş başarabilmeleri için onlara sağlam bir rehberlik, ne ahenkli ya da tutarlı bir dünya görüşü ve ne de açık bir ahlâki yapı sunmamaktadır.

Kültürel başarısızlık, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Avustralya ve Yeni Zelanda gibi yeni Batı toplumlarında diğer batı toplumlarına kıyasen daha berrizdir. Çünkü bunlar, uzun zamandan beri paylaşılagelen bir kültür mirası olmayan ya da kuvvetli bir kimlik hissi bulunmayan, ve bu nedenle fırtınalı zamanlarda tutunacakları bir dalı olmayan, genç ve heterogen milletlerdir. Daha eski olan toplumlar, mensuplarına, daha emniyet verici olan bir devamlılık hissi verebilirler.

An'anevi aile bağlarının ve dini bağların kuvvetli kaldığı İtalya ve İspanya gibi ülkelerde gençler arasında intihar oranının yükselmemiş olması ilginçtir. Gençler arasında intihar oranının yüksek olduğu söylentisinin devamlı mevcut olmasına rağmen Japonyada bu oran 1960 dan bu yana sür'atle düşerek bu ülkeyi sanayileşmiş ülkeler arasında bu oranın en düşük olduğu ülkeler arasına yerleştirmiştir.

Batı dünyasının barış timsali olan Amerika Birleşik Devletlerinde toplumun büyük bir gerilim altında olduğunun hatta çökmekte olduğunun bir çok işareti vardır. Son raporlar ve araştırmalar şaşkın, bölünmüş ve kork-

muş bir toplumu işaret etmektedir. Amerikanın son otuz yıldan beri çok kötü bir güven krizi içinde bulunduğu, ve kültürel olarak çözülmekte olduğu, bir zamanların başarılı etnik eritme potası olan Amerika Birleşik Devletlerinin, pek az müşterek değeri ve inancı paylaşılan azınlıklar ve diğer guruplar topluluğuna dönüşmekte olduğu söylenilmektedir. Bir araştırma, Amerikalıların çoğunun iyi ile kötüyü birbirinden ayıramadıklarını ve çoğunun milli kahramanlarına inanmadıklarını göstermiştir.

Semptomları, Amerika Birleşik Devletlerinde olduğu kadar dramatik olmamakla beraber, Avusturalyalılar da benzer sıkıntıları çekmektedir. Araştırmalar, sözde bir optimizm, hedonizm (1) altında, korku dolu, şaşkın, ahlâkı hor gören ve huzursuz bir toplumun gittikçe hızlanan kültürel, ekonomik ve teknolojik değişimler karşısında kendini güçsüz ve istikrarsız hissettiğini, başta hükümet olmak üzere, ülkenin temel kuruluşlarına önemli derecede yabancılaştığını göstermektedir.

Çocukların Gelecek Hakkındaki Görüşleri

Bu araştırmaların en ürpertici olanları, Batı toplumlarındaki çocukların dünyanın geleceğini nasıl gördüklerine ilişkin araş-

tırmalardır. Sadece bir misâl olarak 1990 yılında The Sydney Morning Herald gazetesinin, oniki yaşında 120 kadar sidneyli okul çocuğu arasında yaptığı ve bu çocuklardan Avusturalyanın geleceği ve ülkelerinin gelecek bin yılda nasıl gelişeceği hakkındaki görüşlerini yazmalarını istediği araştırma gösterilebilir. Amaç, Avusturalyanın geleceği hakkında memnuniyet verici birşeyler yazmak olduğundan gazete kinizm (2) ile zedelenmeyecek kadar genç, sağlıklı ve parlak zekâlı çocukları seçmişti. Ama sonuç hakkında Gazete bakınız neler yazdı.

Evet, biraz ekonomik pesimizm, çevre ve istihdam imkânları ile ilgili bir parça olumsuz beyan ve hatta nükleer savaş korkusu duymayı bekliyorduk. Fakat çocukların gelecek korkusunun derinliği, dünyamızın durumu ile ilgili ümitsizlikleri ve kendi ülkeleri Avustralya ile ilgili kasvetli tahminleri şaşırtıcı olmuştur.

Bu durumda çocuklarımız ile ilgili olarak yapmak olduğumuz en büyük yanlışlık, istihdam yetersizliği veya ailenin parçalanmakta olması gibi meseleler değil fakat, onlara gelecek için iyimser olmalarını ummamız için herhangi bir neden veremeyen ve inanacak bir şeyler sunamayan bir kültür yaratmış olmamızdır.

(1) Hedonizm: Hayatın esas gayesini zevk kabul eden öğretisi, hazcılık.

(2) Knizm (cynicism) toplum törenlerini hor görme

Bu inanç yoksunluğu, sosyal düzeyde toplumun bütünlüğünü önemli ölçüde zayıflatmakta ve birey seviyesinde de, günlük hayatın güçlükleri ile başedebilme kapasitemizi ve dayanıklılığımızı azaltmaktadır.

Fertlerin batı kültürüne daha çok eğilmelerini sağlamakla, öyle gözüktüyor ki, onların kendilerini daha önemli ve fakat daha az emniyette hissetmelerini sağlayabildik. Fert olarak tükendiğimizi daha çok hissettikçe, haklarımızı daha fazla savunur olmamız ve Amerika, bir yakınma kültürü tarafından istilâ edilmiş bir toplum, bir kurbanlar ülkesi diyen Robert Hughes gibi yorumcular yaratmamız süpriz olmamalıdır.

Görünümümüz, mesleğimiz, seks yaşamımız, kişisel gelişimimiz, sağlığımız ve çocuklarımız ve benzer bir çok konu hakkında hasta bir sadece kendisi ile meşgul olma çağına girdiğimizi gösteren kuvvetli işaretler vardır.

Diğer bir alternatif de, fanatik milliyetçilikte ve dini köktencilikte olduğu gibi, benliğin anlamının ve genel teslimiyette sahipliğinin ümitsiz arayışına kapılmaktır. 1978 yılında Guyana'daki Jonestown katliamı ve bu yılın başlarında Davidian kültürünün seksenden fazla inanırının Teksasın Waco bölgesindeki intihar benzeri ölümü bu sosyal hastalıkların üzücü delilleridir.

Modern batı kültürünün ruh sağlığımıza vermekte olduğu zarar

yeni bir inançlar ve değerler sistemi yağurmamız için yeterli nedendir. Ancak, modern Batı kültürü ile batı toplumlarının karşı karşıya oldukları, karşılıklı olarak birbirlerini etkileyen ekonomik güçlükler, gittikçe büyüyen sınıf farkları ve çevresel bozulma gibi, diğer ciddi problemler arasındaki ilişki bu ihtiyacı daha da kırıttırılmaktadır.

Temelde problemler, ekonomik problemler olmayıp, kültür, inanç ve ahlâki öncelikler problemleridir. Fazla olarak, bu problemlerle uğraşabilmek için iyi yönetim gereklidir. İyi yönetim için de açıklık ve amaç ve istikamette ısrar gerekir. Nereye gitmek istediğimizi, neye inandığımızı bilmiyorsak ne yapmak istediğimizi nasıl bilebiliriz?

Kültürel Çözülmenin Kaynakları

Batıdaki kültürel çözülmenin, hepsi bizim yaşam tarzımıza bilimin hakimiyeti ile ilgili, bir sürü muhtemel kaynağı vardır.

İlk kaynak, amacı, mantığı, analitik, nicel, redüksiyonist faaliyet merkezi ile bilimin bizim kendimiz ve dünyadaki yerimiz hakkındaki görüşümüzde meydana getirdiği değişikliktir. Kritikleri derler ki bilim, gerçeği yargıdan ayırarak, hayatımıza manevi bir doku kazandıran büyüü ve sihiri tahrip ederek Batı kültürünün anlamında bir krize sebep olmuştur.

İkincisi, İkinci Dünya Savaşı'n-

dan bu yana bilim ve teknolojideki gelişmenin sebep olduğu artan ölçüdeki ve karakterdeki değişikliklerdir. Bu değişiklikler bizi, hayatımıza ahlâki bir çerçeve sağlayan kültürel mirasımızdan ve geçmişimizden kopartmıştır. Bilim, Allaha, Krala ve ülkeye olan inancımızı, yerine, ferdin hayatının daima daha iyiye - daha zengine, daha sağlıklıya, daha emniyetliye, daha konforluya, daha eğlenceliye- doğru devam edeceği inancı demek olan gelişme inancını ikame ederek yok etmiştir.

Üçüncü kaynak, gelişmenin maliyeti ve limitleri daha açıkça görünür oldukça ikame edilen inancın da çökmesidir. Etrafımızda ekonomik, sosyal ve çevresel problemler dağ gibi birikmiştir. Ümitler belirmiş ve fakat gerçekleşmemiştir. Şu anda gelişmenin standard ölçüleri bakımından dahi başarısız gözüküyoruz. Nesiller boyunca ilk defa gençler, maddesel hayat standartlarının, ana ve babalarınınkinden daha yüksek olacağını düşünememektedirler.

Kültürel sıkıntılarımızın dördüncü kaynağı, bilimsel ve teknik uzmanlığımızın bir ürünü olan kitlesel iletişim araçlarıdır. Medyanın, kültürel bakımdan en önemli etken haline gelmesine rağmen, uzun vâdeli yararlarımız bakımından medyayı kontrol etmek yada yönetmek için çok az çaba sarf etmiş bulunuyoruz. Gerçekten, medya tarafından dikte edilen kamu kültürü biçimi,

karşılaştığımız bir çok ciddi problemle mücadelede başarısız olacağımızın garantisidir.

Kitlesel bir eğitim ve eğlence aracı olarak sahip olduğu tüm güce ve değere rağmen medya aşağıda sayılacak olumsuz etkilere de sahiptir.

— Uygun ve uluslararası düzeyde tutarlı bir dünya görüşünü geliştirmekte başarısız kalmıştır.

— Kamudaki fikir ayrılıklarını ekstremler arasında savaşa dönüştürerek bizleri birleştirmek yerine, bölmüştür.

— Karışıklık, istismar ve şiddete dayalı, bizim yaşadığımız dünya dışında bir dünyayı anlatarak endişelerimizi arttırmış ve bizleri yıldırmıştır.

— Seyircilerinin çoğunluğunun erişemeyeceği bir hayat tarzı olan yüzeysel, materyalist, kendine konsantre olmuş ve sadece kendine karşı müsamahakâr bir yaşam tarzını teşvik ederek bizim kıymet hükümlerimizin itibarını azaltmış ve tatminsizliklerimizi tahrik etmiştir.

— Bizleri devamlı olarak daha kuvvetli, daha güzel, daha başarılı ve daha heyecanlı yaşam imajları ile karşı karşıya getirerek kendimizin değerliliğine olan inancımızı yok etmiş ve bizlerde bir yetersiz olma hissinin oluşmasını teşvik etmiştir.

Batı medeniyetini zedeleyen kültürel bozulmanın tabidir ki yeğane kaynağı bilim ve teknik ola-

maz. Ancak, tıpkı Menkul Kıymetler Borsalarının Ekim 1987'deki çöküşünün, bir analistin de-yimi ile, bir tacirin hislerinin em-rindeki teknoloji sayesinde mil-yonlarca defa büyütülmüş olma-sından hasıl olmuş bulunması gi-bi, bilim ve teknoloji de bizim kül-türel zayıflıklarımızı abartarak bu günkü kültürümüzü tehdit eder noktaya getirmiştir.

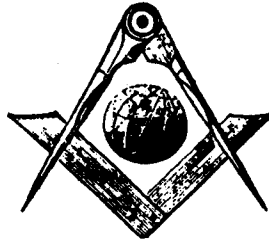
Daha Ahenkli Bir Toplum Yarat-mak

Eğer, bilimi insanın ruh sağlığı için bir potansiyel tehlike olarak görenler haklı iseler batı medeni-yetinin yok olacağını düşünebili-riz. Ancak ben, problemin kültü-rel araçları bilim kadar etken kullanmaktaki yetersizliğimiz-den ileri geldiğine inanıyorum. Bu yüzden de, akıl ve artan tecrü-be sayesinde daha merhametli ve daha tam bir kültür ve dolayısıy-

la daha adaletli ve ahenkli bir toplum yaratabileceğimize inanı-yorum.

Bir zamanlar Aldous Huxley, -bebeklerin tüpler içinde büyüdü-ğü, metodik şartlandırmalar ile iradenin yok edildiği, ve kimya-sal dozlarla enjekte edilen mes'ut olma duygusu sayesinde köle ol-manın tolerans ile kabul edildiği bilimsel olarak kontrol edilen bir toplumu anlatan, "The Brave New World" isimli kitabını tek-rar yazsa idi, bilim ve teknoloji-nin tamamen insanlar için çalış-tığı bir insani alternatifi de kita-bına ekleyeceğini söylemişti.

Acaba, kültürel araçların da bi-limsel araçlar kadar etken kulla-nıldığı bir toplum yaratmaya ça-lışmak, insanlık için mutluluk yuvası olacak bir ülkü mabedi yapmak amacı ile çalışmak değil midir?

THE FUTURIST November-December 1993

"AUDİ - VİDE - TACE" (*)

Faruk ERENGÜL

"Audi-Vide-Tace" mottosu İngiltere Birleşik Büyük Locasının, Eski ile Modern Büyük Locaların aralarındaki ihtilâflara son verdikleri "1813 Birleşme Akti"nden sonra İngiltere, Skoçya ve İrlanda Büyük Localarının amblemlerinde, madalyonlarında, armalarında, mühürlerinde ve diğer tezyinat elemanlarında "en tête" olarak kullanılmaktadır. Aslında, 1738 yılından beri Fransız obediyanına bağlı bazı derecelerde de raslanmaktaydı. Tesadüfen büyük bir iş adamımızın çalışma masasının üzerinde, bu lâtin atasözünün Türkçe tercümesi olan; "Dinle-Gör-Sus" plaketini gördüğümde, bilmezmiş gibi manasını sordum. Manidar bir tebessümle: "Çok faydasını gördüm" demekle yetindi. Başarının sırlarından biri olan bu öğüt, hepimizin kulağına küpe olmalıdır.

Ölçülü konuşmanın, dilini tutmayı bilmenin; fazilete, bilgeliğe giden yolun kapısında emniyetli bir bekçi olduğunu, karşılaştığımız bir çok sıkıntılı durumların, bu bekçi sayesinde önlenebileceğini "yaşam biçimi"miz olarak benimseyelim ve özümseyelim.

Ünlü bir konuşmacıya somuşlar:

- On dakikalık bir konuşmaya ne kadar zamanda hazırlanırsın?
- İki aydan fazla.
- Ya yirmi dakikalık için?
- Bir ay yeter.
- Ya iki saat sürecekse?
- Hemen şimdi konuşmağa başlayabilirim.

(*) *Mimar Sinan Sayı 35 de yayınlanan "Sükût" yazısının tekrar gözden geçirilmiş ve artırılmış sunuluşudur.*

Kuşkusuz ki konuşmanın hacmi konuşmacı ile dinleyicinin arasındaki mesafenin ölçüsüdür; hacim büyüdükçe bu mesafe artar. Topluluğa yönelik uzun konuşmalarınızda, konferanslarınızda, dinleyicilerinizin sık sık saatlerine bakmasını ve hattâ, kimisinin "durdu mu yoksa" diye bir de kulağına götürmesini istemiyorsanız, daha hazırlık safhasında bu hacmi küçük tutun, dinleyicilerinizle aranızdaki mesafeyi aralamayın. Ve iyi bilin ki; aranızdaki en kısa mesafe daima karşılıklı gülümsemedir.

Güzel sözler, Ata sözleri, Özdeyişler tehlikeli denizlerdeki fenerlere benzerler. Bu fenerleri tanıyanlar, görenler, kendilerini, başlarını sonradan kayalara çarpmaktan kurtarırlar. Benim de, yaşam denizinde doğru yolu bulmak için güvendiğim bir çok fenerlerim var. Bunlarla, kendilerinizinkini birleştirerek daha doğru rotalar çizin. Bunlardan en can kurtaranı; Hz. Muhammed'in şu öğütü: Kul-il hayr, ve illâ fesküt". Türkçe özü: Söyleyeceksen hayırlı şey söyle, yoksa sus". İçimize sindirip özümseyene kadar tekrarlayalım bu öğütü, ta ki; hiddetlenecek kadar olgunluğumuzun zayıfladığı anlarda, dilimizin ucuna kendilğinden geliveren yegâne söz bu olsun. İyi bilelim ki; hiddet anımızda yaptığımız en parlak, en ezici konuşmalar, sonraları, söylediğimize en çok pişman olduğumuz konuşmalardır. Bu takdirde, hiddet; başkalarının hatâlarını kendimize ödetmek demek olmuyor mu? "Göz tanık'tır, dil ise sanık" diye güzel bir tekerleme vardır. Sanıklıktan da suçluluğa dönüşmemek için dilimizi tutmayı bilip, "kötü söz sahibinde kalsın" diyerek tartışmayı sonuçlandırmanın çaresini bulalım.

Kullanıldıkça keskinliği azalacağına, bilâkis artan yegâne âlet insanın dilidir. Dilin tek törpüsü sükût'tur. Eğer bir tartışmada illâ son sözü "ben söyleyeceğim" diye kararlıysak bunun çok kolayı var; karşımızdakine; "Galiba sen haklısın" deyivermek yeter. Zaten tartışma uzayıp gidiyorsa, çoğu kez tarafların hiç biri kesin haklı değildir. Bunun çözümü, Masonlukta ne kadar güzeldir! "İki taraf ta önlüklerini çıkarırlar, mâbedin inşasına katılamazlar". Hele haksız olduğunu bile bile hak iddia eden varsa, bu kötülüklerin en büyüğü, en affedilmez olanı ve hiç bir suçlunun asla beraat edemeyeceği kendi vicdan mahkemesinin hükümlüsüdür.

Sözümüzü illâ da dinletmek için, karşımızdakinin kolunu tutup bağıracağımıza, kendi çenemizi tutsak daha iyi ederiz; hele karşımızdaki güçlü birisi ise, çenemizi yerden toplamaktan da kurtulmuş oluruz.

Konuşma özgürlüğü, güzel şeydir ve güç kazanılmıştır. Fakat, kendi nefsimizin hırs, tamah, haset, kin, garez, riya, yalan, iftira gibi bâtil düşüncelerine karşı kazanacağımız kendi düşünce özgürlüğümüzün mücadelesi daha da güçtür ve kazanılması daha da güzeldir. Ama, buna mukabil, susma özgürlüğü doğaldır ve hepsinden de güzeldir.

Karşımızdaki birine gösterebileceğimiz en büyük nezaket O'nu dinlemektir. Eğer O'nunla dostluğu bozup bitirmeğe kararlıysak, sözlerini dinlemediğimizi farkettermek yeterlidir. Dostluğu bozmamak için genellikle insanın "ne diyeceğini bilmek"ten ziyade "ne demeyeceğini bilmesi" önemlidir.

Her zaman bir şeyler yaparak, herkesi memnun edemeyebiliriz, fakat her zaman, memnun edecek şekilde konuşabiliriz. Onu da beceremezsek, hiç olmazsa susmayı da beceremezmiyiz? Hepimiz konuşmayı daha ilk yaşımızda öğrendik, ama çoğumuzun susmayı hâlâ öğrenemediği apaçık ortada.

Dürüst insan her zaman gerçeği söyler, fakat akıllı insan sadece zamanında. "Bülbülün çektiği dili belâsıdır" diye boş yere söylenmemiştir. Güzel öten kuşu, güzel konuşan papağanı kafese hapsederler. "Söz gümüş ise sükût altındır" gibi özdeyişlerin, Nasreddin Hoca'nın "dinlemisini bilen hindiye, konuşmasını bilen papağandan daha çok fiyat istemesi" gibi öykülerin, en içeri köylerimize kadar yayılmış olması, sükûtun, her çevrede, her düzeyde, her zaman için saygıya değer bulunuşunun bir kanıtıdır.

La Bruyère; "Az konuşmaktan nâdiren, çok konuşmaktan genellikle pişman oluruz", Molière ise. "Ağzını açmayan câhil, konuşmayan bir âriften farkedilmez" der. Mühim kararların alınacağı bir toplantıda, eninde sonunda dayanamayıp söz alarak bir konuşma yapan yöneticilerden birinin ardından, patron, yakınlarına şöyle demiş: "İyi ki biraz konuştu, yoksa ben O'nun bir aptal olduğunu hiç bir zaman bilemeyecektim".

Cahiller ve aptallar, bildiklerini söyler dururlar; ârifler ise, ne söylediklerini bilirler. Zâten hep konuşmaktan dinlemeğe sıra gelmezse insan ne öğrenir? Görgüsüzlerin ikide bir saatini çıkarıp bakması gibi, bildiklerini guguklu saat gibi tekrar edip duranlar ve bir toplantıda, mecbur gibi, her aklına geleni kalkıp söylemekten kendilerini alamayanlar her halde aptal olmalılar; zira, en azından ne kadar sevimsiz olduklarını bile sezememektedirler.

Çok konuşmanın, yerine göre yasal sakıncaları da olduğu bilinince, dilimizi tutmanın gerekliliği ve yararı iyice belirir. Örneğin, çok güç olan boşanma koşulları arasında, yasa koyucuları, "medenî hukuk"ta "dirdircılığı", yaşamı çekilmez hâle getirdiği gerekçesiyle boşanma nedeni olarak kabul etmişlerdir.

Bilgi kazanma yolunda ilk adım, dikkatli ve etkin bir "sükût"tur.. Bu usul, bir çok okullarla beraber, özellikle Pitagoras okulunda uygulanırdı. "Dinleyici" adı verilen öğrencilere asla konuşma izni verilmeyecek denemeden geçirilirlerdi. Tıpkı, Sihirli Flüt Operasında Mason

adayı Prens Tamino'ya uygulanan ve her türlü ayartmalara, "temptation" a karşı şart koşulan susma mecburiyeti gibi.

Bildiğini zanneden ve bilgiçlik taslayan kişi, kendisine öğrenme kapısını kapamış olur. Bilgisi yarım yamalak, fakat hayal gücü ve ukalâlığı kuvvetli olan kimse, kanatları olan fakat ayakları olmayan bir kuşa benzer; uçar uçar konamaz, kuş beyinliliği de sık sık sırtmaktan kurtulamaz; yine de bilmediğini sorup, okuyup öğreneceğine, hep bildiğini okumağa devam eder.

Her kafadan bir ses çıkan bir toplantıda bir ârif kişiye sormuşlar: "Siz ne dersiniz? cevabı çok anlamlı: -Ben her şeyi bilecek kadar genç değilim". Çok bilinen bir fıkrayı yineleyeceğim: Padişah, çok sevdiği bilge bir kişiyi Sadrazamına danışman olarak atamış. Buna içerleyen Sadrazam bir gün muğlak bir konu yaratmış ve danışmanın fikrini sormuş; "bilmem" diye cevap alınca kızmış ve "iyi ama, Padişah size bilmeniz için para veriyor" diye çıkmış. Arif kişi, cevabı ne kadar güzel yerine oturtmuş: "Evet doğru, Padişah bana bildiklerim için para veriyor; bilmediklerim için vermeğe kalksa hazineleri yetiştirmez".

Socrates'in "Bir şey biliyorum, o da birşey bilmediğimdir" sözü, o günden bu yana ününü korumaktadır. Ama, bence, bugün bunu: "Bilmediğimi bile bilmiyorum" şeklinde çevirmek daha doğru olacağı benzenmektedir. Zira, duyu organlarımızın ve beynimizin evrensel boyut ve frekanslarda olamayacağı tartışmasız bir gerçektir. Yeryüzü insanının, ancak kendine özgü limitler içinde algılama yeteneği vardır. Örneğin, bizim gözümüz, 0.8 mikron ile 0.4 mikron dalga arasındaki adı ışığı görecektir şekilde programlanmıştır. Oysa ki, başka bir gelişmiş uzay canlısı, bunun dışında 1 mm den, trilyarlarda bir mikrona kadar dalga boyları olan infa-rouge, ultra-violet, X ışınları, gama ışınları, röntgen ve laser ışınları ve ötesi dalga boyu ve frekansların tümünde, ya da başka bir skalasında görme, işitme, sezme yeteneğinde olabilir. Bu takdirde, aynı konuyu farklı algılayacağımız tartışılmaz. Hattâ, belki de evrende, bizim bilemediğimiz, tasavvur bile edemediğimiz bambaşka boyutlarda algılama yetenekleri de bulunabilir. o halde, bizim gördüğümüzün, bildiğimizin evrensel gerçek olduğunu nasıl söyleyebiliriz?

Hele, evren, tümüyle sürekli bir değişim içinde olduğuna göre. Onun için, masonik ilkelerimize uyarak, gerçeği daima aramağa devam edelim ve hiç bir zaman "buldum" diye saplantılara kapılmayalım.

Ve, konuyu felsefeye, hele metafiziğe kaydırmağa kalkışmayalım. Çünkü, "sükût", daha güzel bir konu. Zira, sevginin de sevincin de en güzel anlatım biçimi sükût'tur. Sükût'dan daha değerli, daha anlamlı sözcükler nâdirdir. "Sükût, ikrardan gelir" gerekçesi ile sanığın suçu

kabulüne hükmedilmesinde bile bir güzellik vardır. Orneğin, salona vazoyu oynarken kırdığı besbelli olan çocuğa: "hayır ben kırmadım" diye yalan söylese mi, yoksa başkasının üzerine atarak iftira etse mi, ya da: "ben kırdım işte" diye mertçe küstahlık taslasa mı, yahut ta başını önüne eğip, susarak, dürüstlüğünü, mahcubiyetini, pişmanlığını belli etse mi daha çok ceza verirsiniz? Bence sükût, verilecek cezanın tüm hafifletici gerekçelerini içerir.

En büyük heyecanlar konuşma halinde değil, sükût ve refref (extase) halinde en yüksek düzeye ulaşır. İnsanlığın en büyük eerleri, yaratıcılarının "itikâf" a çekildiği sırada doğmuştur. Sevgi ve keder hâlinde, güzel sözlerin kaynağı "talâkat" ın çeşmesi kurur. Ancak, sükût hâlinde görüş berraklaşır, ilham doğar. Gecenin sessiz saatlerinde, ormanın sükûnunda, yıldızlarla dolu bir gök kubbe altında ihtiraslar kuvvetini kaybeder, akıl aydınlanır, kâlp iyi hislerle dolar, ve vicdanın sesi duyulmağa başlar. Böyle anların çoğalaması ve tüm yaşamımızı kaplaması, masonik hedeflerimizin başında gelmektedir.

Doğanın büyük olayları, güneşin batışı, karın yağışı, ırmakların akışı, çiçeklerin açması, yeni bir hayatın doğuşu..... bütün bunlar bizi konuşmanın gereksiz ve de olanaksız olduğu ufuklara götürür; orada sükût câridir, başka her türlü anlatım çabası âciz kalır. Doğayı yorumlamak için O'nun sessiz harflerine ancak aklın sesli harfleri katılabilir. Doğanın kendisi, sükûtun en büyük üstadıdır, mucizelerini bir tek kelime söylemeden yaratır, ve yürütür. Atomlar ve içindeki ufacık parçacıklar bile, içerdikleri korkunç enerjiyi sükût içinde saklarlar. En büyük hikmetler de böyledir; sessizlik içinde bütün sırlarını saklarlar.

Konuşmaların en iyisi meleklerin sesi bile olsa, sükût E.U.M. nın müziğidir. Seslerin başı, sonu vardır ve geçicidir; fakat bu müzik, ezeli ve ebedidir. Dünyanın telâş ve gürültüsünde en hikmet dolu ve müşfik sesler, hiç duyulmayanlardır. Kendilerini tartışma ortamından uzak tutabilenler, bu sükûtun müziğine yönelirler ve aklı hikmet, kuvvet, güzelliğin aydınlattığı bu yolda masonik ideallere doğru ilerlerler.

"Laconisme", az ve öz konuşma san'atıdır; sembolizma ise, düşüncenin stenografisidir; fakat sükût, bilgeliğin son sözüdür. Kuşkusuz, konuşacağı yerde ağzını açmayan kimse, insanı çileden çıkarır. Ama susması gerektiği halde konuşanlar, herhalde insanı daha çok çileden çıkarır. Bunlara kızmayı akıl edemeyenlere akılsız bile deseler, akıl ettiği halde kızmayanlara akıllı demek yerinde olur.

Çoğu kez, söylediklerimiz yüzünden kazandığımız düşmanlar, yaptıklarımızla kazandığımız dostlardan daha fazladır. Bizi de kızdıranlar, gücendirenler olabilir; ama hiç unutmayalım ki, başkalarını affedemeyen insan, kendisinin de bir gün üzerinden geçmeğe mecbur kalabi-

leceği köprüyü kendi elleriyle yıkmış olur. İnsan, sevdiği sürece affedicidir. O halde, sevgiyi kaybetmekten daha büyük mutsuzluk olamaz insan için. Kaldı ki, bizi kızdıran kimseye göstereceğimiz hiddetli bir reaksiyon, olayın intikamını yine kendimizden almaya müncer olur.

Konuşmak, çoğu zaman bir ihtiyaç olabilir; fakat sükût, her zaman bir san'attır. Hele karşılık verilecek yerde susabilmek en güzel bir "hazır cevap" olur. Bu temalar şiirimizde daima övgü dolu bir biçimde işlenmiştir. Pek saygı değer E. Kemal Eyüboğlu Üstadımız bunları, "Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler" adlı iki ciltlik çok değerli kitabında yoğun ve titiz bir uğraşı ile toplamıştır. Bunlardan bir kaç örnek sunmak isterim:

*"Zebân olsa ser-i kûyinde her mûyin mücâb olmaz
Sükût itmek gibi âlemde nâdâne cevâb olmaz"*

Şefî Dede

*(Köyün başında saçın her teli dil olsa dua kabul olmaz
Alemden cahilde sükût etmek gibi cevap olmaz)*

* * *

*"Terki dâvâ ile dâvâmızı isbat iderüz
Leb-i hâmuş ile biz hasmımız iskaat iderüz"*

Münîf-i Kadim

*(Biz davayı terkederek davamızı isbat ederiz
Susan dudaklarımızla hasmımızı sustururuz.)*

* * *

*"Güft-ü gû-yi câhile hamûşî kâfidir cevab
Bezm-i nâdande anınçün âkilân hâmûş olur"*

Emîrîzâde Emîrî

*(Dedikoducu ve cahile sükût kâfi cevaptır
Onun için cahiller toplantısında akıllılar susarlar)*

* * *

*"Ol sanemden Bâkiyâ bir bûse dâvâ kıl yûri
Söylemezse öp hemen ağzın sükût-i ikrârdür"*

Bâki

*(O güzelden bir öpücük iste Ey bâki
Susarsa hemen öp ağzını, çünkü sükût kabul demektir.)*

Sükûtta da güzel bir şey varsa o da ancak dinlemektir. Mevlâna, Mesnevî'ye alışılmış kural gereği "Bismillâh" yerine "Bışnev" yâni "İşit" sözcüğü ile giriyor. Bundaki hikmeti sezinlemeğe çalışalım: Derinliği bizi sevgiye ulaştırır ve sonunda gönül aynasında Tanrı'yı görürüz. Tabii bu aynayı, nefsin bâtıla bulaşan tozlarından, paslarından, kirlerinden arındırabilmiş isek.

Dost edinirken kendi kişiliğimizi de belirleyeceğimizi unutmayalım. Genellikle dostlar, bize yapacakları kötülüklerden dolayı değil, bizi yapacaklarımızdan alakoydukları için tehlikelidirler. Hele dalkavuk dostlarımız varsa, La Fontaine'in tilki ile leylek masalında olduğu gibi, bizi boş kaşıkla besliyorlardır da farkında değildirizdir. Dalkavuklara en güzel dersi Diogenes vermiştir: Bir gün, içinde yaşadığı fiçinin önünde darı ayıklayıp yerken gören, devrin gözde filozoflarından biri haline acımış, ve: "Eğer kralla birazcık dalkavukluk yapmayı becerebilseydin böyle darı yemezdin" demiş. Diogenes'in cevabı müthiş: "- Sen de biraz darı yemeyi becerebilseydin, kralla böyle dalkavukluk edip durmazdın".

Pascal: "yaptığınız bir iyiliğin içtenliğine inanılmasını istiyorsanız, ondan hiç bahsetmeyin" diyor. Başarı için de böyledir: başarıyı en kötü biçimde kullanmak, onunla övünmektir. Değil övünmeyi, başkasını övmeyi bile anti-masonik telâkki eden masonluk ilkesi, her hususta olduğu gibi bunda da fazilete giden yolun kapısını aralamaktadır.

Devleti yönetenler için de, karaya vurmalarını önleyecek deniz fenerleri var; ama, kaçı bundan haberdar ya da uygulamayı düşünür? Siyasetle uğraşanlar, her şeyden önce, söylediklerini yapsalar, ya da başında yapabileceklerini söyleselere iyi bir devlet adamı olarak anılma şansını yakalayabilirler. İyi bir devlet adamı kendi yapacaklarından sözeder; bugünün siyaset adamı, genellikle rakibinin kusurlarını sayıp dökmekle uğraşır. Masonluktan gelen devlet adamları ise, tarihe hep altın harflerle yazılıyor. Başta George Washington olmak üzere onbeş USA başkanı, ve diğer bir çok ülkelerin mason başkanları bunun en müşahhas delilleridir.

Dilin fazla çalışkanlığı, zekânın tembelliğine işarettir. Napolyonun, saçları ağarmış fakat sakalları hiç ağarmamış bir generalini, bembeyaz sakallı, fakat taptaze generalinden çok daha fazla sevmesinin sebebini sormuşlar, ne güzel cevap vermiş: "görmüyor musunuz; birisinin kafası çalışıyor, öbürünün çenesi". Durmadan genelleme yapan kimse, çoğu kez yalana başvuruyordur. Goethe Birader: "kusurlu bir dille yargılama, bir malı hileli ağırlıklarla tartmağa benzer" diyor. Eğer bir devlet adamının eseri, lâfını gölgede bırakacak kadar güzelse o iyi bir devlet adamıdır, Yok, lâfı eserini gölgede bırakacak kadar güzelse o, gevezeden başka nedir? Richelieu: "Devleti yönetmek için çok dinleyip, az söylemeli" demiş. Feryatları bile dinleyenlerin umu-

runda mı? Bunların da çalışma masalarının üzerine birer kocaman "Audi-Vide-Tace" plâketi konsa ne iyi olur!

Büyük İskender, tarihin en büyük başarılarından birini yaratmış ve bunun sırrını şöyle açıklamıştır: "Ne yaptığımı, ne de ne yapacağımı kimseye söylemem". Winston Churchill kardeşimiz de çok zeki bir insandı. Sayısız kanıtlarından bir tanesini sunmakla yetineceğim: Bir gün Avam Kamarasındaki çok önemli bir gizli toplankıdan çıkarken gazeteciler etrafını sararlar, demeç isterler. Hiç birisine bir tek cevap vermeden otomobiline yürür. Tam içeri girerken, bir gazetede yeni çalışmaya başlayan bir akrabası : "Ne olur, bana bir şeyler söyleyin, istikbalim için çok önemli" diye tutturur. Çörçil genci kıramaz, "gel" der ve diğer gazetecilerin gözleri önünde kulağına fısıldar:

- Sır saklamasını bilirmisin?

- Bilirim efendim.

- Ben de bilirim evlât.

Genç, bu kısacık mülâkatla da gazetesinde göze girmiştir.

Akıllı devlet adamı, kendi aklını kullanır; ama, daha akıllısı başkalarının da aklını kullanır. Kazandığı tecrübeler, ısmarlama elbiseye benzer; ancak, kendine uyar. Başkasının elbisesi de bir türlü kendisinde yerli yerine oturmaz. Akıllı insana hiç kimse kendi aklından daha akıllıca nasihat edemez.

Sır ve sükût, olgunluk yolunda birbirini tamamlayan iki öğedir. Hz. Muhammed: "Her kim sırrını saklarsa, tez vakitte muradına erer" bu yuruyor. Mevlânâ bunu iyice vurgulamak için: "Gerçi tohum, toprağın altında gizlidir; lâkin, onun sırrı, ileride yapraklarında, çiçeklerinde, meyvasında görülür" der. Oysa ki çoğu kimseler, sır saklamak için ağzını karşısındakinin kulağına yapıştırdığı zaman, eliyle de ağzını perdelemeyi yeterli bulur. Halbuki o sır, geometrik dizi hâlinde yayılır, artık bizim esirliğimizden çıkar, biz onun esiri oluruz. Kendi sırrımızı kendimiz saklayamazsak, başkasına emanet ettiğimizde onun saklayacağına nasıl güvenilebiliriz?

Konuşma özgürlüğünün en inatçı savunucuları, genellikle herkesin düşüncesine aykırı düşüncede olanlardır. Ne isterse söyleme özgürlüğünün kamu düzenine zararlı, ya da kişilik onurunu zedeleyici uzanımları nasıl önlenecek? Bunun için, kanunlardan önce, kendi nefesine karşı düşünce ve davranış özgürlüğüne kavuşmak gerek. Masonik tâlim ve terbiye; masonları, kendi nefislerinin kin, gazez, tamah, intikam, haset, riya, yalan gibi bâtil düşünce ve davranışlarına karşı savaşı kazandırıp, düşünce özgürlüğüne eriştiirmeğe mâtuftur. Ancak böyle bir düşünce özgürlüğüne kavuşmuş konuşma özgürlüğü makbul olabilir.

Masonluk, gerçek bir sükût dramıdır; sükût temalarının bir senfonisidir. Sükûtun eğitimi tekris ile başlar ve bir mason, mesleğinde ilerle-

dikçe, her derecenin kendine özgü sükûtunu ve bu sükût içinde yaşamayı öğrenir; sükût içinde ham taşını yontar, sessiz bir cilâlı taş hâline getirir, gönlünde inşa ettiği insanlık mâbedi, sükût ve sükûnun görünmez fazileti ile dolar.

Günlük yaşamın kaygı ve gürültüleri arasında, insan sükûtun içerdiği esrareniz ve mistik kavramları unuttur gider; gözle görülmeyen, elle tutulmayan şeylere inancı kalmaz; deneyle kanıtlayamadığımız için sığındığımız inançları, ve de E.U.M.'nin varlığını tanımayan bir ate, agnostik bir materyalist olur. Ölümle başbaşa kalınca, artık hiç bir şeyde ümidi yoktur. Onun için artık ne yaşamın, ne ölümün, ne gerçeğin, ne de gerçek aşkın esrarenizliği kalmamıştır. İşte masonluk, her derecenin ritüellik sükûtu içinde ve sembolleri arasında bu esrarenizliği geri getirir. O sükût içinde yükselen tek ses: vicdanın sesidir. Daima bu ses, inşa edeceği "İnsanlık Mâbedinin" hem temel taşı, hem de yüce kubbesinin kilit taşıdır. Ne var ki : bu temelden başlayıp, kubbenin kilit taşı oluncaya kadar sabır ve sebat gereklidir. İşte masonluk, ulvî sırra yönelmeyi sağlamak için çırak derecesinde talime başladığı hikmet dolu doktrinlerine, uzun yıllar boyu ve her masonun temessül kabiliyeti nisbetinde, büyük bir hiyerarşik düzen ve disiplin içinde, derece derece inisiyasyonlarına devam ederek, tedrici tekâmülü sağlar. Ulvî sırra ermek ise, bir alın yazısıdır. Tıpkı tasavvuta olduğu gibi.

"Hikmeti, ehlinden esirgemek ehline zulümdür; naehline vermek ise hikmete zulümdür" diye ne güzel söylemiştir Mevlâna. Ayrıca şu rubaisi ile bunun önemini iyice vurgular:

Elin yabancısına gel esrardan söz etme,

Acemi çaylaklara nazlı yârdan söz etme,

Yabancılarla ancak yabancı gibi konuş,

Diken yiyen deveye hiç bahardan söz etme.

Ve, öğüt verir: "Sen ne kadar bilersen bil, söylediklerin, ancak dinleyenlerin anlayabileceği kadardır. Bunu bilen bilge kişi, yüzlerce dil konuşulan bir yerde bile olsa, eğer dil-ü canları arasında değilse yine dilâgâh'tır, yine dilsizdir, altını toprağa gömmez o."

Dilini tutmanın erdemine daha fazla zulmetmemek için, konuyu yine Mevlâna'nın güzel bir özdeyişi ile noktalamak istiyorum: "İnsanlar dünyaya hükmederler de, kendi ağızlarına hükmetmeyi pek beceremezler".

E.U.M. kendi ağızımıza hükmedebilmek ve sükût içinde ham taşımızı yontup cilâlayabilmek için hepimize yardımcı olsun!

GILGAMIŞ DESTANI'nın MASONİK YORUMU

(A Masonic Interpretation on Epic of The Gilgamish)

Tamer AYAN

Gilgamiş Destanını okul çağı-mızdan hatırlarız. Destan, Mezo-potamya'da ünlü bir halk kahra-manının öyküsüdür. Destanın metni Assur kralı Assurbani-pal'in (İÖ 669-629) Ninova Kitap-lığı'nda Akkadça yazılı 12 tablet hâlinde bulunmuştur. Eksik bölümleri Anadolu'da bulunan Sü-merce tabletlerle tamamlanmış-tır.

Gilgamiş Destanındaki episod-lar, İÖ 4000'in sonunda Uruk dö-nemine aittir. Gilgamiş, İÖ 3000' in ilk yarısında muhtemelen İÖ 2700'de yaşamış bir Uruk kralı-dır. Gilgamiş'in, Assur kralı II. Sargon'un Horşâbad kentindeki sarayında bulunan elinde arslan bulunan taş kabartma resmi ta-rih kitaplarına girmiştir. Gilga-mış, güçlü, yiğit, bilgin, bilge bir yarı insan yarı tanrıdır. ama Gil-gamiş'in masonluğu ilgilendiren asıl sıfatı "**Büyük Yapı Ustası**" olmasıdır. Masonik açıdan sem-bolizması çok anlamlı olan bu destanı özetle hatırlayalım:

"Gilgamiş, Uruk kentinin zorba kralıdır. Tanrı Anu, halkın

şikâyeti üzerine, Enkidu adında bir vahşi yaratıkla Gilgamiş'i ce-zalandırmak ister. Ama Gilga-mış, Enkidu'yla uzlaşıp dost olur. Gilgamiş ve Enkidu, tanrı Enlil'in kutsal Sedir Ormanı'na korucu yaptığı korkunç dev Huh-baba'yı öldürürler. Buun için kahraman olan Gilgamiş'la Tanrıça İştar, evlenmek ister. Reddedince kızar. Tanrı Anu'nun yarattığı kutsal boğası-nı öldürmesi için Gilgamiş'in üs-tüne salar. Ama Enkidu, boğayı da öldürür. Enkidu'nun bir özel-liği de geleceği bilen rüyalar gör-mesidir. Humbaba'nın ve boğa-nın öldürülmesine kızan tanrı-lar, Gilgamiş ve Enkidu'ya ölüm cezası verirler. Enkidu hastala-nıp ölere yer altına göçer. Gilga-mış, dostunun ölümüne çok üzü-lür. Ayrıca kendisinin öleceğin-den korktuğu için ölümsüzlüğün sırrını araştırır. Tufandan kur-tularak ölümsüzleşen Utnapiş-tim'i bulmak için binbir macera-dan sonra yaşadığı Mutlular Adası'na gider ve ondan akıl alır. Utnapiştim, Gilgamiş'a

ölümsüzlük bitkisini bulmasını öğüt verir. Gilgames, ölümsüzlük bitkisini bulur. Ama yılanı kaptırıp ülkesine geri döner. Ölen Enkidu'nun ruhu yeraltı tanrısı Nergal'in özel izniyle yer yüzüne çıkar. Yeraltındaki ölümler dünyasının kötü koşullarını anlatır. Gilgames eninde sonunda bilgeliğin önemini ve değerini idrak eder."

Destan bu şekilde tamamlanır. Gilgames Destanı, masonluğun esinlendiği Eski Misterler yönünden çok eski ve anlamlı bir epiktir. Bu nedenle Gilgames Destanının sembolizmasının ve allegorisinin masonik açıdan yorumu da ilginç olabilir.

Efsanenin kahramanları **Gilgames ve Enkidu**, birbirinden ayrı ayrı varlıklar değildir. Tek bir kişinin iki ayrı kimliğinin pozitif ve negatif sembolleridir. Gilgames'in pozitif kimliği, yiğit ve cesur olmasına rağmen krallık kudretini kötüye kullanıp zorbalık ve kaba kuvvetle mazlum halkı ezen bir yöneticinin yozlaşmış medenî hâlidir. Topluma zararlı olan bu hırs ve ihtirasın ancak daha kaba bir kuvvetle önlenmesi mümkündür. Bu da, Gilgames'in doğasındaki gizli vahşi tabiatı olan Enkidu negatif kimliğidir. Enkidu, insanın doğal ve maddî hâlini; Gilgames, medenî ve manevî sıfatını simgeler. Bu iki zıt cephenin idrakla dengelenmesiyle insanın aslî kimliği oluşur.

Manevî ve medenî kimlik, mevki ve iktidar hırsıyla yok olursa insanî pozitif sıfat da kaybolur.

Gilgames'in hayvanî negatif tarafı Enkidu adıyla ortaya çıkar. Gilgames'in tanrılarca öldürülme tasarımı, maddî yön bedeninin, manevî yön ruha egemen olmasını simgeler. Eğer bu gerçekleşirse Gilgames'in insanî niteliği kaybolur ve yerine Enkidu'nun simgelediği korkunç yaratık kaim olur. Bunun için maddî Enkidu ile manevî Gilgames arasında, insana özgü, nefis mücadelesi başlar. Gilgames gönüldür. Enkidu nesfdir. Bu mücadelenin önemini ancak, aslında bizzat kendisi hamtaşın pürüzlerini ömrü boyunca sürekli yontup yontularak küptaş yapmaya uğraşan masonlar, Düalite Yasası'nın bir gereği olarak idrak edebilir. Hamtaşın yontulması gereken pürüzleri destandaki Enkidu'nun vahşi tabiatı, sonunda oluşan küptaş Gilgames'tir.

Gilgames, **İtidal**'le Enkidu'yu yola getirir. bu işlev **Akliselim**'in üstünlüğü sayesinde, ruhun bedene, mânânın maddeye, medenîyetin vahşete, insanî niteliklerin doğal hayvanî özelliğe gelip gelmesinin sembolüdür. Gilgames, hırslarını ve ihtiraslarını dizginlemiştir. Aynı masonun **Dönemeçli Merdiven**'i çıkarırken öğrendiği gibi, basiretle aklını, temkinle cesaretini, kudretle kuvvetini, itidalle atılganlığını dengeleyip içinde yaşadığı toplumun yararına yöneltmiştir. Dikkat edilirse Gilgames, Enkidu'yu öldürmemiştir. Ama dizginleyip kendisine **İtaat** ettirmiştir. Yani nefis, aklın ve gönlün emrine girmiştir. Çünkü, iyiye kullanılmak

şartıyla, mevki, iktidar, kudret, servet, şöhret ve şehvet gibi nefsanî unsurlar insan içinde gereklidir. Önemli olan ifrat ve tefritten kaçınarak itidal bulmaktır. Nefsi Enkidu'yu itaat ettiren Gılgamış itidal sembolüdür.

Gılgamış, Enkidu'nun vahşi tabiatını yumuşatmak için bir fahişeden yararlanır. Sonra Enkidu'yu, kente getirerek uygarlaştırır. Bu iki eylemin sembolizması masonik açıdan önemlidir. Fahişe, ilk bakışta sanki Enkidu'nun şehvî arzularını yatıştıran bir vasıtaymış gibi düşünülebilir. Ama, böyle bir yorum mitolojik verilerin ışığında hafif kalır. Çünkü görevli fahişe, anatanrıça İştâr kültü Kutsal Fahişeler Mâbedi'nin rahibesidir. Bu rahibeler, bekâretlerini İştâr'ın sevgilisi Adonis (Enlil)'e adanmış güçlü **İman** simgesi olan kutsal kadınlardır. Gılgamış'ın yani aklın, **Kuvvet** simgesi Enkidu'yu yola getirmek için güvendiği nihai güç İmandır. İmanın simgesi fahişe, Enkidu'yu ikna eder. **Güzellik**, aslında Enkidu'da fitren mevcut olan imanin ortaya çıkmasını sağlar. Sembolizma, kuvvetin aklın emrine girmesi için imanin gerekli olduğunu yansıtır. İmanın simgesi kadının fahişelik sıfatı güzelliği vurgular. Böylece, **Akıl, Kuvvet** ve **Güzellik**, iman sayesinde tek bir kimlik altında bütünleşmeye başlar.

Gılgamış, artık imanla donanmış bir kuvvet olan Enkidu'yu kente getirerek onu uygarlaştırır. Kent okuldur. Uygarlaştırma, eğitim ve öğretimle sağlanan **Bilgi**'dir.

Kentle simgelenen okulda eğitim gören Enkidu, yani imanlı kuvvet, ilim irfanla hikmete kavuşur. *Akıl, akluhikmete yücelir.* Akıl ve kuvvet, iman ve bilginin katkısıyla, ahenkle dengelenir. **Akluhikmet** sahibi yetkin insan tipi ortaya çıkar. Gılgamış'ın medenî kimliğinde, Enkidu'nun tabii özellikleri eriyip özümlenir. Artık, destan kahramanı bir *Kâmil İnsan*'dır.

Böylece, sembolik masonlukta olduğu gibi, *Yüce Ahlâk İlkeleri* ile donanma, *Toplumsal Erdemler*'le bezenme ve *Evrensel Kardeşlik Ülküsü* ile yücelme aşamaları, kurulan Gılgamış + Enkidu dostluğu ile simgelenebilir. Gılgamış+Enkidu birliği, bireysel boyutta, nefsin akluhikmet, ilim ve irfanla islâh eden insanın, kendisiyle barışıp iç huzuruna ve yetkinliğe kavuşmasıdır. Toplumsal boyutta da sevgiye ve karşılıklı anlayışa dayanan **Kardeşlik Birliği** kurulmasının sembolüdür.

Enkidu'nun önemli bir niteliği geleceği bilen rüyalar görmesidir. Hayvanî kimlik altında bu nitelik, sezgi olarak tanımlanır. Ancak, insanî bakış açısıyla, Allah'ın insanlara verdiği aklı aşkın bir güç olan, **Basîret**'tir. Çünkü, gücü beş duyu organının kapasitesi ve insan beyninde depolanan bilgi ile sınırlı olan aklın etkinliği, iman sınırına kadardır. Çünkü, ilim malûma tâbidir. Sınırın ötesinde akıl etkisizdir. İman sahasında geçerli güç, basîrettir. Basîret, gönül gözü ve can kulağı demektir. Masonlu-

ğün amacı, gönül gözünü can kulağını açmaktır. Bilimin ilerlemesiyle basiret alanında bilinmeyenler birer birer keşfedilerek **Bilgi** olur ve aklın etkinlik alanına girer. Aklın etkin olduğu ve bilgiye dönüşen konularda, basiret gücü geçersizdir. Bu alanın yönetimi, tamamen **Akl'a** ve **Bilim'e** aittir. Ancak, henüz keşfedilmeyen ve iman kapsamına giren daha ileri alanlar için basiretin geçerliği devam eder. Enkidu, doğal yapısı ile aklın sınırlı; ama, basiretli bir varlığı simgeler. Enkidu kimliğinin Gılgamış'ta erimesiyle akıl ve basiret arasındaki denge sağlanır. Hem akli gücü, hem basiret kudreti olan aklı hikmet sahibi olgunlaşmış **Yetkin İnsan** kimliği ortaya çıkar. Bu, Gılgamış+Enkidu birliğinin karizmatik kahraman kimliğidir.

Artık, maddi ve manevi mertebeye yücelmiş bu kâmil insanın, aynı masonlukta olduğu gibi insanlık için çalışmasına; öğrendiği ilkeler ve erdemlerin toplumsal pratiklerini yapmasına sıra gelmiştir. İnsanlığa hizmet anlamında toplumsal pratikler her aydın yetkin insan için şarttır. Masonların olgunlaşması için de zorunlu bir eylemsel süreçtir. Masonlukta bu aşama, masonik ilke ve öğretilerin harici yaşama dolaylı uygulanması ile gerçekleştirilir.

Gılgamış+Enkidu, akluhikmet, bilim, kudret ve cesaret gibi bütün insanî meziyetleri üstünde toplamış yetkin insanı simgeler. Bir yetkin olarak toplumun hiz-

metinde olmaya ve insanlığın gelişmesini engelleyen güçler savışmaya mecburdur. Öncelikle savaşı da, insanlığı tehdit eden her türlü tehlikenin ana kaynağı olan **Cehalet** ve **Taassub'a** karşıdır. Diğer toplumsal savaşımarda başarılı olabilmesi için cehaleti ve taassubu kesin olarak yenmek zorundadır. Yoksa, bâtıl olmayacağından **Hak**'kın tecelli **Nur'u** görünemez.

İlk olarak savaştığı ve yenildiği Humbaba, cehaletin yaydığı korkudur. **Humbaba'nın** bekçi olduğu **Sedir Ormanı**, bilgi ve bilimdir. Taassup ve cehalet, korkuyu bilime bekçi dikmiştir. Humbaba'yı tanrının görevlendirdiği savı hurafedir. Halkı bilgi kaynağından uzak tutmanın yolu hurafelerle ilâhîlik dokunulmazlığına sığınmaktır. Bilgi ve bilim hazinelerine taassup bekçilik eder. Bilgi öğrenmek isteyen bilime yanaştırmaz. Bilgi edinmek isteyen, ilâhîdir, günahdır, çarpılırsın diye korkutup uzaklaştırır. Bilir ki, bilgiye ulaşıp da bilgi Nur'u yanınca cehaletin zulmeti sona erer. Bu da taassubun ölümlü demektir. Gılgamış+Enkidu, çok korkmasına rağmen, iman ve aklın gün birliği ile Humbaba'yı yenmek cesaretini gösterirler. Humbaba'yı öldürdükten sonra, ormandan sedir ağacı kesmeleri, insanın taassubu yenerek, bilgi ve bilimle cehaletten kurtulmasının sembolüdür. Cehaletin bekçisi taassuptur. Taassubun anası cehalettir. Bunlar adeta iki kalpli canavar gibidir. Ortadan kalkması için her iki kalbin, ama

öncelikle cehalet kalbinin, imhası gerekir. Gılgamış+Enkidu, Humbaba'yı etkisiz hâle getirmemiş; onu öldürmüştür. İnsanlığın gerçek kurtuluşu için iki kalpli canavarın kesin olarak ortadan kalkması şarttır. Baskı altında isteyerek pasifleşmesi veya ölü taklidi yapması canavarın *takiyye* kurnazlığıdır. Bilim ışığının loşlaştığı zayıf bir anda, yeniden hücumla geçmek için pusuda bekler. Bunun için bütün yurtsever aydınlara düşen görev, yeraltında yaşayan cehalet ve taassup canavarını fırsat geçtiğinde yok etmek ve tekrar hortlamaması için başında beklemektir. Tek çare çağdaş eğitim ve halkın aydınlatılmasıdır. Açılan her okul, cehalet ve taassup canavarına indirilen bir darbe niteliğindedir. Gılgamış + Enkidu güçbirliğinden oluşan yetkin insanın ikinci savaşı, bâtıla ve zulüme karşıdır. Tanrıça İştâr'ın gayrimeşru evlenme isteği, **Sevgi** içermeyip doğrudan şehvî amaçlıdır. Bu nedenle, ilâhî emir olarak nitelenemez. Öyleyse bâtıldır. İlâhî diye uydurulan insanın aklına ve vicdanına uygun düşünmediği takdirde mutlaka bâtıldır. Halka ayrı olan Hak'ka aykırıdır. Hak'ka aykırı olan bâtıldır. Akıl, tanrının insana verdiği terazidir. İnsan, doğruluk kararını akıl terazisiyle ölçerek vicdanında tartarak verir. Gökyüzünde veya başka âlemden bir yüce makamca ayrıca irdelenmesi veya bir kutsallık mücizesi beklentisi gerekmez. Evlenmek de karşılıklı sevgi ve rızayla olur.

Tersi zulümdür. Zulüm ve baskı tanrısal olamaz. Allah, insandan gücünün ve iradesinin dışında hiç birşey talep etmez. Her bâtıl, en yüce kutsallar, insan haklarına ve hürriyetlerin aykırıdır. Öyleyse cesaret ve şecaatle mücadele edilmesi gerekir.

Gılgamış+Enkidu da, İştâr'ın isteğini bâtıl olarak nitelendirip reddetmiştir. Bu, insanın kaynağı veya tezahürü ne olursa olsun her türlü bâtıla baş kaldırışıdır. Daha doğrusu **Öz**'ünün bilincine ulaşmasıdır. Bâtılı simgeleyen İştâr'ın kendisine baş kaldırma-ya cesaret eden Gılgamış'ı öldürmek için gönderdiği alev soluyan boğa, basit anlamda kaba kuvvetin, ama aslında doğa olaylarının sembolüdür. Çünkü, İştâr'ın isteği üzerine gök tanrıları tarafından yaratılmıştır. Doğa olayları da aynı insan gibi veya evrenin öğeleri gibi yaradılışın ve varoluşun öğeleridir. Ama, insanlar cehaletleri oranında doğa olaylarından korkmuşlardır. Bazen tanrı veya bazen tanrıların insanı cezalandırmasının araçları saymışlardır. Yani, yarattığı tanrılaştırarak bâtıla ve hurafeye sapsmışlardır. Halbuki, gökgürültüsü, şimşek, yıldırım, yağmur, tufan, kuraklık, deprem vb. her doğa olayı bir sebebe bağlıdır hikmettir. İnsanlar, ilim, irfan ve idrakleri arttıkça doğa olaylarından, niteliğini bildikleri için korkmaz olmuştur.

Gılgamış+Enkidu'nun kutsal boğayı öldürmesi, insanın doğa olaylarının karşısına dikilecek

ve üstesinden gelecek kadar bil-
gilenmesi ve bilinçlenmesinin
sembolüdür. Bu eylem, insanın
doğaya baş kaldırışının ve
Öz'ünün idraki içinde hakkı olan
egemenliği kurmak istemesinin
sembolüdür. *İnsan, Öz'ü gereği
tanrılaşmaya başlamıştır.*
Adem'in, cennetteki bilgi ağacın-
dan bilgi meyvası yemesinin yü-
celiği ile Gılgamış'ın tanrısal de-
nilen doğaya tepkisi aynıdır.

İnsan, akıl, bilim, teknik ve tek-
nolojinin ilerlemesiyle tüm doğa
olaylarının üstesinde gelecektir.
Doğadaki her şey ve olay, egemen
insana hizmet için vardır. Sebebi
mevcudiyeti insana hizmettir.
Alemin eksen, nizamın merkezi
insandır. *Eşrefi mahlûkat* olan
insan, *fi ahseni takvîm* sırrının,
yani taşıdığı Öz'ün bilincine eriş-
tiği sürece bütün varlıkların ve
olayların en üstünüdür. Mason-
luğun amacı da insana aslında ol-
ması gereken düzeyi ve taşıdığı
Hak sırrını **Hakikat** adıyla an-
latmaya ve **Kaybolan Kelime**
olarak aratmaya çalışıp kurtar-
maktadır.

Gılgamış+Enkidu'nun, hem
Humbaba'yı öldürüp sedir kes-
mesine hem İhtar'ın kutsal boğa-
sını öldürmesine kızan tanrılar,
ölümünü isterler. Bu, aslında bir
ceza değildir. Her insanın fânî,
yani ölümlü olduğunu gösteren
değerli bir sembolizmadır.

Sırası gelip "*Ircî*" emrini alan
her canlı, Hak'ka döner. Akibet
kaçınılmazdır. "*Bana dön*" çağ-
rısı gelip de can ayrılınca; ruh
kendi *bekâ* âlemine gider; beden,
ceset olarak dünyada kalır. "*Hiç-*

bir şey ölmez, her şey yaşar" sırrı,
ruh için geçerlidir. Destanda ölen
Enkidu, Gılgamış'ın maddî bede-
nidir. Enkidu ölünce beden gö-
mülüp yeraltına gider. Artık, ge-
riye tamamen saf ruhtan ibaret
bir Gılgamış kalır. Çünkü, sadece
ruh ölümsüzdür.

Gılgamış, ölümsüzlüğü aramaya
daha doğrusu ruhun bedenlen-
mesini ispatlamaya kalkışır.
Amacı, bedenden ayrılan ruhun
dünyada yani beş duyuyla bili-
nen âlemde görünür olarak kal-
ması sağlamaktır. Bunun için
uzun ve maceralı yolculuktan
sonra *Mutlular Adası*'ndaki Ut-
napıştım'in yanına varır. Utna-
pıştım, Nuh peygamberin Mezo-
potamya'daki özdeşidir. Tufan-
dan kurtulmayı başardığı için
ölümsüzlükle ödüllendirilmiştir.
Ölümsüzlüğün insanlığa hizme-
te bağlanması çok anlamlı bir
sembolizmadır. Gılgamış, sadece
saf ruhtan ibaret olduğu için, o
güne kadar bilmediği görmeği
yerlerden geçerek ve birçok doğa-
üstü olaya tanık olarak Mutlular
Adası'na ulaşabilmiştir. Bu yol-
culuk, insanın beş duyusuyla ve
aklıyla başarılabilir. Çünkü, an-
cak ruhların girebildiği öbür
dünyaya yani başka bir boyuta
aittir. Peki, böyle bir şey olabilir
mi? Akıl yoluyla cevaplandırıl-
ması mümkün değildir. İman
mesalesidir. İsteyen inanır, iste-
yen inanmaz! *Masonluğun
asgarî inanç kriteri Allah'a
iman ve ruhun ölümsüzlüğüne
itikattir.* Ama, eğer böyle bir gezi
olamaz diyorsak, masonluğa tek-
ris töreninde teatral olarak dra-

matize edilen üç seyahatin sembolizmasını da iman, gönül gözü ve can kulağı olmadan sadece akılla değerlendirmenin imkânı var mıdır?

Göksel Deniz'deki Mutlular Adası, İbrahim geleneği inançlarında cennet adı verilen kutsal âlemdir. Kutsallığı, bizim boyutumuzdan farklı oluşundan gelir. Bu mekânda oturan Utnapiştim veya bizim Nuh peygamber, insanlığa olan görevini yerine getirip ölümsüzlüğe ulaşmış bir kutsal kişidir. Yaptığı gemiyle insanları selâmete erdirmiştir. Öyleyse, insanlığı kurtuluşa erdiren yani hizmet eden her insanın yeri, cennet denilen kutsal âlemdir. Felsefî anlamda atlattığı tufan, insanın vicdanına yönelik kötülüklere ve fenalıklara eşdeğerdir. Güvenilir gemiyle simgelenen sağlam vicdanına sığınarak tufandan kurtulmuştur. Her yüce insana benzer olarak ölümsüzlüğe kavuşmuştur. Gemisine aldığı insanları ve hayvanları kurtarması, topluma ve dünyaya yapmış olduğu değerli hizmetleri simgeler. Yeri, tabii ki cennettir! Utnapiştım, ölümsüzlüğe ulaşmak yani ruhun dünyada görünür olmasını sağlamak için ölümsüzlük bitkisini bulması gerektiğini Gılgamış'a öğütler. Bu bitki, masonların akasyası gibi ölümsüzlük sembolüdür. Aranacağı yer ise, insanın öz vicdanıdır. Gılgamış'ın bitkiyi bulmak için denizin dibine dalması, masonun Hakikat'i vicdanında aramak tefekkürünün sembolüdür. Aynı, daha masonluğun başında **VIT-**

RIOL döviziiyle, Hakikat'in aranması gereken tek yerin insanın vicdanı olduğunun; başkaca bir kutsal mekânda aramaya gerek olmadığını uyarılması gibidir...

Gılgamış'ın ölümsüzlük bitkisini daldığı denizin dibinde bulup alması, vicdanını yeterince arındırmış olduğunun kanıtıdır. Çünkü, insan ancak vicdanını arındırarak ve arınmış vicdanın safiyetini ömrü boyunca koruyarak Hakikat'in vicdanında gizli olduğunu keşfedebilir. Hamtaşını yontup yontulan masonun, ölünceye kadar avadanlığını elinden düşürmeden, taşını cilâlamayı sürdürmesi gerektiğinin öğütlenmesi hiç de boşuna değildir.

Gılgamış'ın denizin dibinden koparttığı ölümsüzlük bitkisini yılan kaptırıp kaybetmesi değerli bir sembolizmadır. Ölümsüzlük, sadece ruh için geçerlidir. Ruhun dünya âleminde bedenlenip görünmesi sadece bencilliği simgeleyen bir ham hayaldir. Bunun için ölümsüzlük bitkisinin asıl yeri de ait olduğu âlemdir. Bu âlemin dışındaki dünya boyutunda hiçbir fonksiyonu ve anlamı yoktur. Ölümsüzlük bitkisi, akıl için değil iman için geçerlidir. Bundan dolayı, Gılgamış tarafından dünya âlemine götürülüp akla sunulmasına bilgelik sembolü olan yılan izin vermemiştir. Gılgamış'a ölümsüzlüğün var olduğu gösterilmiştir. Ama, bunun yalnız iman bazında soyut bir kavram olarak kalması gerektiğinin sırrı, *Yaradılışın Yasaları*.

arasında hatırlatılmıştır. Çünkü, sadece ruh ölümsüzdür. Ama, ölümsüzlüğün somutlaşması mümkün değildir. Bunun için ölümsüzlük bitkisi, dünyada geçerli değildir. Sadece, ruhun ölümsüzlüğünün bir sembolüdür. Aynı, masonluktaki akasya gibi...

Yılan, yaratılış yasalarının bekçisi ve bilgelik sembolü bir kutsal hayvandır. Kuyruğu ağzında halka oluşturan yılan, evrenin birliğini (*Vahdaniyet*) temsil eden çok eski bir semboldür. Ezelden ebede, sebepten neticeye sonsuz ve sürekli devridaim, yani dinamizm, evrenin ahenkli dengesinin formülüdür. Kuyruğu ağzından yılan, evrenin yasalarını ve sırlarını hakkı olmayana ifşa etmeden saklayan ketûmiyet ve ebedî bilgelik simgesidir.

Bu nedenle, Gılgamış'ın bulduğu ölümsüzlük bitkisinin yılan tarafından kapılıp kaçırılması, evrensel sırların kutsallığını açıklayan, anlamlı bir sembolizmadır.

Gavs'ül Âzam Abdülkadir Geylanî, rüyasında Allah'ı insan şeklinde görür. Günahlarını bağışlaması için ayaklarına sarılır. Allah ayaklarını kurtarmak için çeker, Geylanî bırakmamak için sınıksız yapışır. Böyle mücadele ederken rüyadan uyanır. Bir de bakar ki, sarıldığı kendi ayaklarını bırakmamak için kan ter içinde çırpınıp duruyor. Kuyruğunu ısıran yılan gibi kendi ayağına sarılan büyük velî Geylanî; *"Her ne arasan kendinde ara / Kudüs'te, Mekke'de, Hac'da de-*

ğildir" diyen Hünkâr Hacı Bektaş Velî, Gılgamış'ı ölümsüzlüğü bulmak için vicdanına daldıran Utnapiştım; masonlara ömrünün sonuna kadar bizzat kendisi olan hamtaşı yine kendisine yontturup yontturan yüce öğretiler ve gizemler...

Hakikat'i yani Allah'ı kendimizin dışında aramak inadını hâlâ sürdürecektir miyiz? Yoksa *"Allah bize bizden yakın / Gitme uzaklara sakın / Onu görmek mi murradın. / Aç gözünü bak insana!.."* sırrını idrak edecek miyiz?

Ölümsüzlüğü idrak eden, ama ruhun dünyada görünmesi gibi bir hayalin simgesi olan bitkiyi sırrın gerçek bekçisi olan yılanı kaptıran Gılgamış'ın ülkesine geri dönmesi, insan ruhunun kıyamette haşr'e kadar âlemi berzah'da, yani ölüm ötesi âlemde ölümsüz olarak yaşayacağını sembolüdür. Âlemi berzah denilen bu ara süreçte, ruhun diğer bedene girmesi veya dirilmesi mümkün değildir. Zaten, Gılgamış'ın ölümsüzlük bitkisini kaybetmesi böyle bir olayın muhal olduğunun sembolüdür. Bunun için Gılgamış, bulmayı umduğu anlamda ölümsüzlüğe ulaşamamıştır. Ama, keşfettiği sırlarla yaşam ve ölüm bilmesini çözmeyi başarıp bilgelik düzeyine yükselmiştir; aynı, Hiram'ın kimliğinde ölümsüzleşen masonlar gibi..

Enkidu'nun ruhunun yeraltı tanrısının izniyle yeryüzüne çıkması ve Gılgamış'a yeraltındaki yaşamın zorluğunu anlatması, doğrudan doğruya kabir azabının

çok anlamlı dışavurumudur. Masonik yorumu, insanın yaşamında yaptığı fenalıklar ve suçlar için ruhunun **İlâhi Adalet**'in verdiği cezayı çekeceğini simgelemesi olarak düşünülür. İnsan, dünyevî yargı ve yasalardan vicdanını karartarak kaçabilse bile, kaçınılmaz olan hesap gününde İlâhi Adalet'in huzurunda sorgulanmadan ve hakettiği cezadan asla kurtulamaz. Enkidu'nun öğütleri, ruhun ve öbür dünyadaki yaşamın rahat olması için, dünyasal yaşam sürecinde insanın tutum ve davranışlarına ilişkin ahlâksal ve erdemsel uyarılar ve öğütler niteliğindedir.

Efsane, Gılgamış ölmeden ve düşünce içinde bırakılarak sona

erer. Bu final de zaten Enkidu olarak bedenen ölmüş olduğunun; ama, Gılgamış kimliğinde ruh olarak yaşadığının; yani ruhun ölümsüzlüğünün sembolüdür. Gılgamış, ruhu için aradığı ebedî ölümsüzlük sırrına erişmiş bir bilgedir.

Özet olarak yorumlamaya çalışılan Gılgamış Destanı, görüldüğü gibi, çok değerli masonik mesajlar, öğretiler hatta Hiram Efsanesi'ni andıran benzer episodlar içermektedir.

Gürol Sözen ne güzel söyler: "*Efsane deyip geçmeyin. Efsanelerde, güzellerin yanında gerçek yatar. Hem de boylu boyunca*". İşte Gılgamış Destanı ve işte masonluk...

KAYNAKLAR

- AYAN Tamer, *Masonik Flora Güzel İstanbul Yayını 2*, 1992
AYAN Tamer, *Basiret*, İstanbul 1992
AYAN Tamer, *Hürmasonlukta Kutsal Kitaplar, Günışığı Yayını*, 1992
AYAN Tamer, *Masonik Demirci, Güzel İstanbul Yayını 3*, 1994
AYAN Tamer, *Dünya ve Türk Masonluğunda İman ve İtikat: Masonik Buket, Güzel İstanbul Yayını 5*, İstanbul 1994
AYAN Tamer, *Akasyanın Sembolizması ve Felsefesi, Mimar Sinan 91*, 1994
AYAN Tamer, *EKSR "Olgunlaşma", EKSR Türkiye Yüksek Şûrası Yayını, İstanbul*, 1994
CLAUSEN Henry, *Commentaries on Morals & Dogma*, Washington, 1976
COIL Wilson, *Masonic Encyclopedia*, New York, 1961
ERHAT Azra, *Mitoloji Sözlüğü*, İstanbul, 1972
HANÇERLIOĞLU Orhan, *İslâm İnançları Sözlüğü*, İstanbul, 1984
HOOKE, S.H., *Ortadoğu Mitolojisi (Çev. Alaeddin Şenel)*, Ankara, 1993
HUTCHENS Rex, *A Bridge to Light*, Washington, 1988
JONES Bernard, *Freemason's Guide & Compendium*, London, 1988
MACKAY Albert, *Encyclopedia of Freemasonry*, London, 1918
PIKE, Albert, *Morals and Dogma*, Washington, 1950
SANDERS, N.K., *The Epic of Gilgamesh*, London, 1960
SANDERS, N.K., *Gılgamış Destanı (Çev. S. Kutlu - T. Duraltı)*, İstanbul, 1984
TANILLI Server, *Yüzyılların Gerçeği ve Mirası*, İstanbul, 1984
THOMPSON, R.C., *Epic of the Gilgamesh*, Oxford, 1930
WAITE Edward, *A New Masonic Encyclopedia of Freemasonry*, New York, 1970
Tamer AYAN

Üsküdar: 06 Ağustos 1994

MASONİK DERLEMELER

Raşid TEMEL

Masonluğun ana gayesi bireyin karakterini, eğitimini ve bilgisini düzenlemek ve kuvvetlendirmektir. Bu bireyler aracılığıyla da toplumun seviyesini, bilhassa moral ve ahlâki kıymetlerini geliştirmektedir.

Birçok kişi ileriye bakmaktansa geriye bakarlar. Çünkü nereden geldiklerini hatırlamak, nereye gittiklerini bilmekten daha kolaydır.

Masonlar olarak ritüellerimizde öğretilen dersleri ve hakikatleri yemin kürsüsünde ant içerek teahhüt ettik. Mason olarak geriye baktığımızda bir kere daha nereden geldiğimizi, nerelerden geçtiğimizi ve bugün nerede olduğumuzu, nelere baş koyduğumuzu düşünmeliyiz.

Belki bütün bunların en önemlisi, bu hesapları yaptıktan sonra daha fazla hakikat ve daha fazla nur almak için yapacağımız araştırmalarla

insanlığın ve memleketimizin iyiliği için bazı pratik sonuçlara varmamız gerekecektir.

14 sene evvel "New Age" de çıkan bir yazı :

Masonlukta ritüeller üzerinde çalışanların eleştirilmesi olağandır. (Bu, yabancı obediyanlarda olduğu gibi bizde de böyledir. Tam 5 yıl bizim ritüellerimiz üzerinde çalışmış bir kimse olarak bunu gayet iyi biliyorum. R.T.). Bu eleştirileri yapanların hepsi olmasa da çoğu teşebbüs sahibi olmadıklarından kendileri yanlış yapmazlar. Çünkü sorumluluk almazlar. Hiç yanlış yapmayan kimse boş durmaktan yorulur. Yorulunca da bol bol konuşurlar.

Yanlış yapmayan kimseler, cesareti ve teşebbüs istekleri olmayan kimselerdir. Onlar, ilerleme tekerleğinin frenidirler. Ama onların da yanlış yapmadıkları söylenemez. Çünkü yaptıkları en büyük yanlış, hiçbir şey yapmadıklarıdır. Başkaları hakkında iyi konuşmak, kusurları ne kadar büyük olursa olsun, Dünyada en asil erdemdir.

Erdem ile kötülük arasındaki sınır, bazen çok dar ve belirsizdir. Bunun sebebi, insan kötülüklerinin çoğunun kontrolden çıkmış, dejenere olmuş erdemler olduğudur. Örneğin, dalkavukluk samimi olmayan methetmektir. Tutumluluk için yapılan ölçünün başı boş kalmasından aç gözlülük meydana gelir. Aşırı hassaslık, sevginin fazlalığıdır. Bâtıl inanç ise, inancın şişirilmesidir.

Erdemlerin, bu tip ayarlamalara karşı bu kadar mütevazî kalması nedeniyle Masonlara çalışma avadanlığı olarak pergel verilmiştir. Bu sembolün anlamı, ihtiraslarımızı kontrol etmek ve arzularımızı uygun sınırlar içinde tutmamızdır.

Masonluk, bir oyun değildir. O, kendine has bir yaşam sistemidir. Eğer Masonluğun standartlarına uygun yaşayamaz isek, hem kendimizi hem de büyük kardeşliğimizi boşuna harcamış oluruz.

Eğer Masonlar olarak localarımızda toplanma ve beraber çalışma fırsatını iyi kullanırsak, bütün iyi insanlar daha iyi insanlar olacaklardır. Her şeyimizi tam garantiye aldığımızı zannettiğimiz zaman ki yolumuz, başarısızlığa giden yoldur. Kendimizi refaha giden yola ve günlük yaşamın serüvenlerine göre ayarlamalıyız. Geri dönmek, felâketi davet etmektir. En iyisi yeni yollar aramak ve hayallerimizi gerçekleştirmektir. Yıpranmak, paslanmaktan daha iyidir.

Albert Pike, görevimizi şöyle özetliyor:

Dünyada en mükemmel olanı aramak. Her bireyin şerefini, günlük işlerimizin insani tarafını ve insanlığa en büyük hizmeti vermeyi kuvvetlendirmek. İlerlememiz ve kaderimiz açısından Allahın evrenini tanıma araştırmasını yapmak, bu suretle de insanlara yardım ederek daha iyi bir dünyada daha mutlu insanlar, daha akıllı bir dünyada daha akıllı insanlara sahip olmaya hizmet etmiş olmak.

Masonluk vicdan hürriyetini kabul eder. Bunsuz hiçbir hürriyet sağlam ve emin değildir. Masonluk, kimsenin iki yüzlü olmasını istemez. Masonluk, dünya üstünde iyilik için etkili bir kuvvet olmaya çalışır.

Masonluk, bir din değildir. Ama karakteri açısından mason dindardır. O, dinlerin hizmetkârıdır ve herkesin istediği dini seçebileceğine inanır. Hiçbir zaman bu seçimin sebebini ve sınırını sormaz. Masonluk, hiçbir dinden değildir, ama bütün dinlerin eritme potasıdır. Yedi büyük dinin arasındaki paralelliği göz önünde tutalım:

Brahmanizm- Sana yapıldığında azap verecek birşeyi sen de başkalarına yapma.

Budizm - Kendine zararlı bulduğun bir şeyle başkalarını incitme.

Konfüçizm - Kendi yapamayacağın şeyi başkalarına yapma.

Taoizm - Komşunuzun kazançlarını kendi kazancınız; zararlarını da kendi zararlarınız kabul edin.

Judaizm - Senin için kötü olanı yoldaşların insanlara yapma.

Hristiyanlık - İnsanların sana yapabilecekleri her şeyi sen de onlara yapmalısın.

İslâm - Kendisi için arzu ettiklerini kardeşleri için de arzu etmeyen kimse, iman sahibi değildir.

Bütün bunlar, çırak yemininde güzelce özetlenmiştir. Açıkcası Masonluk bir din değildir. Ama dinle öylesine iç içedir ki üyelerinin şahsi görüşleri böyle örülmüştür. Masonluğun bizden istediği ise, Allahın varlığına inanmaktır.

Masonik öğretilerin bir kısmı, Masonları dini kurallara saygılı kılan prensiplerdir.

Masonluğun üçlü kurallarından biri kardeşlik sevgisi, huzur ve hakikattir. Bütün bunlar, bize birinci derecenin derslerinde hatırlatılmıştır. Bu güzel öğretilerin tekrarında yarar vardır.

Hakikat, Allah vergisidir ve bütün erdemlerin temelidir. Hakikat arama isteği olmayan kimse iyi bir Mason olamaz.

Huzur, bütün insanlara bilhassa Masonlara yakışan mecburi bir görevdir. Devamlı olarak ihtiyacı olanlara, hasta ve yaşlı kardeşlerimize gösterdiğimiz devamlı ihtimamla kanıtlanmaktadır.

Kardeş sevgisini uygulamakla bütün insan türlerini tek bir aile gibi kabul ederiz. Yüksek alçak, zengin fakir aynı Allahın yarattığı ve aynı gezegende yaşayan kişilerin yardım, dostluk ve birbirlerini korumaları önemlidir. Bu prensipler altında Masonluk bütün memleketlerin, mezheplerin ve görüşlerin birleştiricisidir. Bu sayede de, birbirinden binlerce kilometre uzak mesafede olanlar arasında bile dostluklar meydana gelir. Masonluk, iyi bir yaşam tarzıdır ve bunu, bütün üyelerine öğretmeye kendini adanmıştır.

Ekim 1994

TOLERANS

Fahri ANAFARTA

Yüzyıllar boyu mezhep kavgalarıyla çekişen Avrupa'da önyargısız insanların önerdiği hususi manada bir kelime olarak karşımıza çıkan tolerans, daha ziyade dinî müsamaha olarak kullanılmaktaydı. Herkesin dininde ve onun vecibelerinde serbest bırakılması ve müsaade edilmesi manasında algılanmakta ve insanın inanmayacağı bir şeye başkasının inanmasına karışmaması anlamında kullanılmaktaydı. Mesleğimizin kuruluş yıllarında bu gibi serbestlikler önemli olup, ulaşılması gereken hedefler arasındaydı. Zaman içinde bu kavram evrenselleşmiş ve dinî alanda kalmayıp düşünce, ekonomik,

sosyolojik ve siyasi alanlara da yayılmıştır.

Latince Tolérare kelimesinden gelen tolerans sözcüğü, zaman içinde çeşitli şekillerde dilimizde görülmüşsede en yakın manasını müsamaha yahut hoşgörü kelimesinde bulur; fakat yine de tam karşılığı olmayıp aralarında bir nüans farkı vardır.

Hoşgörüde duygusal bir yaklaşım olup, manevî anlamda üstünlük duygusu taşıyan taraf hoşgörür ve bağışlayıcı gücü temsil eder. Hoşgörü, karşıt fikri anlayıp değerlendirmeyi gerektirmez; sadece bir özveri olup kişi-

nin beğenmediği fikre katlanmasıdır.

Tolerans ise, olaya daha değişik yaklaşır. Karşıt fikrin anlaşılmasını yahut en azından anlamaya çalışmak için gayret gösterilmesini zorunlu tutar ve bağışlamayı içermez. Başkalarının yanlış ya da yanlış olduğu var sayılan düşüncelerinin önyargı ile reddedilmeyerek kendilerine göre doğruluklarının bulunabileceğinin ve bunların akıl yolu ile düzeltilme olasılığının kabullenilmesidir.

Tolerans'ın tarihî gelişmesine ve kelime manasına kısaca değindikten sonra değişik bakış açılarından incelenmesinde fayda vardır. Haywood kardeşimiz: "Tolere etmek, gerçeği arama yoluna çıkan kişiye yolunu seçme hakkını vermek ve geçtiği yollar da önüne engeller koymamaktır" diyor.

Ziya Umur kardeşimiz ise, "Masonluk hakkında konuşmalar" adlı kitabında: "Tolere etmek hoşgörmek filân değil düpedüz tahammül etmek, yasak olabilecek bir şeyi yasak etmemek, ne hali varsa görsün yaklaşımı ile işine, düşüncesine, imanına, tasvip etmediği halde, karışmamak demektir. İşte, bu müsamaha yahut tolerans bizim için abesle iş-tigal gibi bir şeydir" der. Masonluğun gerçek sırları adlı kitabında F. Gibson kardeşimiz: "İnsanın sahip olduğu en önemli vasıflardan biridir; tolerans, görün tüyü başka birisinin açısından görebilme imkânıdır" demektedir.

Belçika eski büyük üstadlarından Leonce Mardens: "Masonlukta birde müsamahadan bahsedilir; bu kelimeyi lügatımızdan silmek lâzımdır; çünkü, her türlü zaafı mazur göstermek için bahane olmakta, her türlü tavize müsaade etmektir. Bir Mason müsamahakâr olamaz. başkalarının fikri karşısında durumu ne olabilir? Bu sahada diyorum ki, gerek hasımlarımız, gerekse biz tam bir müsamahasızlık içinde kalmalı; yani tecrübe, bilgi ve aklımıza göre hakikate uygun olmadığına kani bulunduğumuz her nokta-i nazarla daimî bir mücadele halinde olmalıyız" der.

Derek Neville kardeşimiz ise, toleransı bir incelik olarak tanımlamakta; ve her incelikle bir başkasının yükünü azaltır, iyi niyetle Dünya'yı parlaklaştırırız, demekte.

Hint devlet adamı Mahatma Gandhi ise: "Davranışlarımızın altın kuralı hoşgörü olmalı, zira hepimiz aynı şekilde düşünemeyiz ve gerçeği her birimiz ayrı açılardan görürüz" diyor.

Oswald Wrieth kardeşimiz ise: "Kişilerin onurlu insanlar olmaları, samimî ve iyi niyetle yapılmış olması kaydıyla görüşlerin hepsi aynı biçimde saygı ile karşılanmalıdır. Fikirler, gerçeğin değişik görüş açılarından yansımasıdır; tüm fikirlerde biraz gerçek payı vardır. Bu nedenle kimseden çevresine bizim gibi bakmasını isteyemeyiz. İşte, bu nok-

tada tolerans'ın uygulanması önemlidir. Masonik düşünceye hiç bir fikir ters düşmez. Başkalarının sizin fikrinizi kabul etmesi için baskı yapmayınız fakat onların da sizin bulduklarınızı bulmaları için yardımcı olunuz" diyor.

Demek ki, kişilere neye inanması gerektiğini söylemeye yahut istediği şekilde düşünme hakkından mahrum etme yerine meselenin leh ve aleyhindeki şartları incelemeye, tam ve doğru sonuca varması için yol göstermeye ihtiyaç vardır.

Mesleğimizde ilerleyebilmemiz için hattâ ve kusurlarımızın düzeltilmesi açısından tenkide ihtiyacımız vardır ve ikaz gereklidir. Kusuru kabul ve hatâyı itiraf nasıl mesleki bir gereklilikse, bunları düzeltmek ve islah etmekte bir görevdir. Nefsini tanıma ve kendini bilme güneşinden nur alabilmek, ancak hatâ ve kusurlardan kaçınmak ve kazara vuku'unda onların yararlarını gidermekle mümkündür bu konuda kardeşler birbirinin kusurunu gözardı etmekle değil, kardeşçe ikaz ve doğru yolu göstermekle mükelleftir. İkaz ve yardıma teşekkür etmek tolerans gereği olup yılmadan, çekinmeden yardım ve ıslah vazifesi de bir tolerans gereğidir. Burada önemli olan eleştirilen kardeşimizin disiplinini bir mecburiyet değil sevginin beslediği bir gereklilik olduğu bilinciyle kabullenerek, disipline olma yolunda gayret göstermesidir. Bizim disiplin anlayışı-

mız self-discipline yani kendini disipline etmek olmalıdır. Toplumumuzda disiplin ve tolerans, iç içedir. Bu birlikteliğin sırrı, kardeşlerimizin niteliklerinin yanı sıra mesleğimizin yazılı olan ve olmayan kurallarla disipline edilmiş olması; prensip ve amaçlarının iyi tanımlanmış olması; bunları uygulamada kullanılacak yolların akla ve mantığa dayalı mesnetleri olmasıdır.

Toleransın sınırsız olduğu düşünülemez, sınırları vardır ve olmalıdır. Toleransın sınırsız uygulanması ve sınırlarının belirlenmemesi mesleğimize zarar verir. Gerçeği arama yolundaki fikir ayrılıklarında tolerans sınırı biraz geniş tutulabilirse de Masonik ilkelere gölge düşürüyorsa bu sınır aşılmaz bir duvar haline gelmelidir. Landmarkları umursamayan, Masonik âdetlere ters düşen, Üstad-ı Muhterem'in emirlerini hafife alan, sır saklamasını bilmeyen, Türkiye büyük locasının Anayasa, tüzük ve ritüellerini hiçe sayan kardeşler için tolerans yoktur. Ayrıca bu gibi kardeşlerimizin sempatisini kaybetmemek için ikaz görevini ihmal hakkımız da yoktur. Loca çalışmalarında kardeşler fikirlerini serbestçe belirtebilirler; ama bunu yaparken kelimeleri olduğunca doğru seçmeye özen göstermelidirler. Tolerans beklentisi ile hoşnutsuzluklara yer verecek ifadelere yönelmek sakıncalıdır. Gerek locamız gerekse harici âlemdeki davranış biçimimiz, töre ve geleneklerimizle belirlen-

miştir. Bunları kendi yorumumuza göre uygulamaya kalkışmak yahut bazılarından bağışlanmamızı istemek ve bu hususta kardeşlerimizden tolerans bekleme hakkımız olmamalıdır. Kısacası kardeşlerimizin tümü bu sınırın nerede bittiğini, zaman içinde geliştirdiği bilgisi sayesinde bilir.

Çalışmalarımızda kendi görüşlerimize karşı fikirlere saygı ile katlanmayı öğreniyoruz. İnançlarımıza uymayan ama kişiliğimize ve toplumumuza zarar vermeyen davranışlara dayanıyoruz. Bu açıdan tolerans, müsaadedeli bir davranıştır ve sınırın tayininde önemli yer tutar.

Tolerans sahibi bir Mason, yanlış olabileceği ihtimaline karşı diğer bir görüşün haklı olabileceğini kabule her zaman hazırdır. Bu nedenle kendi kültürüyle yetinmez, devamlı arayış içindedir. Gördüğü yanlışları elinden geldiğince düzelterek, karşısındakini tesir altında bırakmadan iyiyi ve doğruyu bulmasını sağlar. Başkasına hoşgörü ile tahammül etmek, söylediklerini kabul etmek değil ona konuşma hakkı ver-mektir. Kardeşimiz Voltaire bu konuda: "Söylediğiniz hiçbir söze katılmıyorum; ama bu sözlerinizi söyleme hakkınızı sonuna kadar savunabilirim" demiştir.

Masonlar, karşısındakinin fikrini benimsemese de saygı ile dinlemeye ve hattâ konuşabilmesi

için gerekli şartları hazırlamaya mecburdur. Çünkü herkes kendi fikrinin doğruluğuna inanır ve düşündüğünü söyleme hürriyeti elinden alınmamalıdır. Bu, onun kutsal hakkıdır ve kısıtlanmamalıdır. Gerçek anlamda tolerans sahibi kişinin berrak ve sağlam inançları vardır ve toleranssız olma gücüne sahiptir; ama böyle olmayı reddeder. Bunun bilincinde olarak kardeşlerine şefkatle davranır ve bunu yaparken kendisi gibi gelişme imkânı bulamayan kardeşlerini, dikkatle seçtiği özenli sözcüklerle kendisini eğitmesi konusunda çaba göstermesi yönünde şevklenir. Kendisindeki nuru bulabilmesi için yol gösterici olur. Masonik tolerans, gerçeğe karşı aldırmazlık değildir; sadece taraf tutmayı reddederek, bağnazlıkla aldırmazlık arasında denge kurarak, anlaşmazlıklara gönüllü muvafakat yoluyla başkalarını ikna etme, onları kazanma sanatıdır.

Disiplin adlı güçlü ellerine tolerans adlı yumuşak beyaz eldivenler giyen kardeşlerimizin görevi M. C. Duru kardeşimizin 1959 tarihli bir konuşmasında belirttiği gibi: "Ayrılık ve gayrılığı aklı hikmet icabına uyarak güzellikle ve fakat kuvvetle iyiliğe ve sevgiye irca etmek" yani ayrı fikirleri akla uygun şekilde güzellikle fakat kararlılıkla iyiliğe ve sevgiye dönüştürmek olmalıdır.

ESKİ MISIRDA TEKRİS

Oktay GÖK

Antropoloji âlimleri yalnız geçmişî araştırmakla iktifa etmiyerek bugün Afrika ve Güney Amerikada yaşayan iptidaî kabilelerin ayinlerini tetkik ederek, eski Çin, Hindistan, eski Yunan, Roma, Burma Mâbetlerini ve kadim Avrupa Kiliselerini de incelemişlerdi. Onların da Masonlar arasındaki bazı işaretleri kullandıklarını görmüşlerdi. Bu, Masonluk sırlarına benzer sırların en kuvvetli yeminlerle telkin edildiği anlaşılmıştı. Ayrıca Suriye ve Lübnan'daki HAFİ tarikatları hakkında değerli bir eser yazan H. Spingeti de bu benzerlikleri belirtmişti.

Eski Mısır tarihine dair bizi aydınlatan eserleri olan Churchvard Biraderin "Signs and Symbols of Primordial Man" adlı eseri ile "The Arvana Of Freemasonry" adlı eseri: John Yarker Biraderin "The Arcane

Schools" ve J.S.M. Vard Biraderin "Freemasonry and Ancient Gods" adlı eserlerinde belirtilen ve Eski Mısırlıların mezarlarında bulunan ÖLÜLER KİTABI'nın ele geçebilen parçalarını tetkik ederek bize birçok bilgi vermişlerdi.

Bu kaynaklara göre, Eski Mısır Mâbedi (çifte murabba) şeklindeydi. Mâbedin ortasında birbiri üstünde duran üç küp taş bulunur ve bunların üzerine mukaddes bilgileri havi kitaplar konulurdu. Mâbedin girişinde iki sütûn vardı: sütûnların herbirinin tepesine birer küp taş konulmuştu. Küp taşların birinin üzerinde yeryüzünü, diğerinde gökyüzünü temsil eden semboller vardı. İki sütûn üzerine yazılan kelimeler, Mason Mâbetlerinin iki sütûnu üzerindeki harflerle remzolan manâların tamamıyla aynı idi.

Mâbedin girişinde iki silâhlı koruyucu bulundurulması âdetti. Bunların birine muhafız, diğerine Tellâl denirdi.

Mâbedin kapısı kendi merkezi üzerinde dönen bir üçgendir. Mâbede alınacak bir hariciye ne istediği sorulur; o da Nur derdi.

Ölüler Kitabında anlatıldığına göre, Mâbede kabul olunduğu halde orada verdiği yeminlere karşı gelen her kişi öldürülür ve kalbi parçalanırdı. Mâbedin içinde herkes bir önlük takardı. Deriden yapılan bu önlükler, ÜÇGEN şeklindeydi. Beyaz renkliydi. Yalnız üstadların önlükleri renkliydi ve değerli taşlarla donatılmıştı. Mâbedin çatısında sekiz köşeli bir yıldız görünürdü. MASONLARIN KÜP TAŞLARI, eski Mısırlılarca da bilinirdi. Bunu bir çok Mâbetlerde ve Büyük Primitte görüyoruz. Küp taşın üzerine çıkmak, çalışmak ve daima inşa etmek demektir. Osiris, ölümlerini muhakeme ederken onun bir küp taş üzerinde durduğu görünür. Bu itibarla küp taş, ezeli kanunun temelini remzeder. Eski Mısırlıların Ölümler Kitabı elimizde tam olarak mevcut olsaydı, Mısır'ın Mâbetlerine ait bütün bilgileri öğrenmiş olurduk. Halbuki elde bulunan kısımlar, Papirus üzerine yazılan ve bazı mezarlarda bulunan parçalardan ibarettir. Bu kitabın diğer bir adıda GİZLİ EV ÜSTADININ KİTABI'dır.

Bu kitap, sırların en büyüğüdür. Hiç kimsenin bunu görmemesi lâzımdır. Firavunun başlıca vazifesi, NUR'u aramaktır. Gizli Nur'u, daha canlı ve daha kuvvetli bir surette yüceltmektir. Tanrı olan bu Nur, her insanın kalbinde mevcuttur. Nur, her yerde gizlidir. Herşey fânidir; fakat Nur, bakîdir. İnsan için Nur, herşeyden yücedir. NUR,

semadadır, fakat aynı zamanda her insanın kalbindedir. Firavuna verilen emir: NUR'u ARA dır.

Biz Masonlar, nasıl Süleyman Mâbedini inşaaya çalışıyorsak, eski Mısırlılar da EHRAMI, yani NUR EVİNİ inşaaya çalışırlardı. Eski Mısır Mâbetlerinde yapılan ayinler, bazı derecelere ayrılmıştı. Bu dereceler iki kısımdı. Küçük ve büyük dereceler. Küçük dereceler, bir-iki-üç diye ayrılmıştı; bundan sonra Büyük dereceler başlardı.

Bu izahlardan sonra şimdide Eski Mısırdaki Tekrisi inceleyelim. Tekris'in sözcük anlamı, başlangıç yada giriştir. Bilgi edinmenin başlangıcıdır. Fakat insan ne kadar öğrenirse öğrensin, bilgilerin çokluğu ve gerçeklerin yüceliği karşısında hep bu başlangıç evresinde kalacaktır.

Eski Mısırdaki Mâbede kabulü inceleyen Albert G. Mackey Birader, bunu şu şekilde hülâsa etmektedir:

Eski Mısırdaki Mâbede kabulünü isteyen namzet, evvelâ temiz ve şaibesiz bir hayat yaşadığını ispat etmek mecburiyetindeydi; bunu ispat eden her namzet, Tekristen bir kaç gün evvel dünya nimetlerinden elini eteğini çekip sakın bir hayat yaşamak mecburiyetindeydi. Hafif yemekler yer, hayvan eti yemezdi; bu şekilde hazırlanan namzet, tekris zamanı geldiği vakit gece yarısı piramitin civarında bir yeraltı odasına götürülürdü. Giriş yeri pek dar olduğundan namzet elleri ve dizleri üzerinde sürüne sürüne ilerler ve bir kuyuya varırdı. Bu kuyu, geniş ve görünüşe göre çok derindi, her namzetin bir rehberi vardı. Rehber kuyuyu işaret ederek namzetin kuyuya inmesini emrederdi. (Resim : 1).

Namzet, şayet tereddüt eder ve tehlikeyi aşmaktan korkarsa, rehber onu haricî âleme çıkarır ve bu namzet, bir daha kabul olunmazdı.

Fakat namzet, cesaretle hareket eder ve hemen kuyuya inmek için çare aramaya başlarsa rehber ona demirden bir merdiven gösterir ve namzet bir tehlikeye mâruz kalmadan kuyuya inerdi. (Resim : 2).

Namzet, onaltı basamak indikten sonra bir kapı önünde dururdu. Bu kapı sessizce açılır ve namzet kendini dolambaçlı bir dehliz karşısında bulurdu. (Resim : 3).

Namzet, buradan ilerler; daha sonra bir kapıdan geçer ve kapı arkasından kapanırdı. Kapının karşısında demirden fırına benzeyen bir yer vardı. Zemin, kızgın demirlerle döşeliydi. Daha ilerde muhteşem sütunlarla süslenmiş ve ışıklarla parıldayan bir saha bulunurdu. Burada Rahip ve rahibeler ilâhiler okurdu. Namzet, bu namelerin tesiri altındayken Rehber ona: "azminde sebat ediyor ve karşılaşacağın tehlikelerle mücadeleye hazır bulunuyor musun?" diye sorardı. Namzet müspet cevap vererek ilerlemek hususunda ısrar ederse, rehber ve namzet bir dehlize girerlerdi.

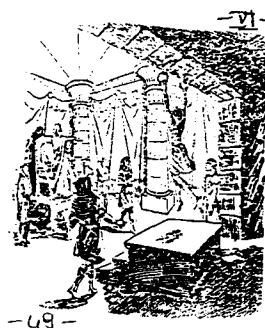
Dehlizin duvarlarında şu cümleler yazılıydı: "Tereddüt etmeden ve geriye bakmadan seyahat eden fani; ateş, toprak, su ve hava ile temizlenerek ölüm korkusunu yenebilirsen arzın içinden çıkarak tekrar NUR'a kavuşacak ve Büyük İlâhe İzziz'in sırlarını öğrenmek için ruhunu hazırlamak hakkını kazanacaksın. Rehber burada namzedi yalnız başına bırakmadan önce ona kendisini bekleyen tehlikelerden bahseder ve muvaffak olmak istiyorsa sarsılmaz bir azim ile yoluna devam etmesini tavsiye ederdi. Yalnız başına kalan namzet, dehlizde ilerlemeye başladı; merasim başlarken namzetin eline verilen kandil sö-nük pırıltıları ile karanlığı tam olarak aydınlatamazdı. Namzet, adım attıkça adımlarına mani olan maniaların uzadığı fakat bunların birer birer yok olduğunu görür, böylece demir kapıya varılırdı. Kapıda kılıçlar taşıyan üç muhafız ona hitap ederdi.

"Biz seni yolundan alıkoymayacağız; ilâhlar sana kuvvet ve kudret vermişse seyyahatine devam et; fakat bilki bu kapının eşiğinden geçtikten sonra durmak veya dönmek yoktur. Dönersen karşına dikiliriz ve sana yol vermeyiz. Namzet, bu kapıdan geçer ve ilerler, fakat elli adım attıktan sonra parıl parıl yanan ışıklar onun gözlerini kamaştırırdı. İlerledikçe bu parıltılar artardı. Namzet gitgide yanan parlayan, alevler saçan madenlerle dolu bir odaya girerdi. (Resim : 4). Yanmamak için buradan sür'atle geçerdi. Fakat bu tehlikeyi atlattıktan sonra ikinci bir tehlike ile karşılaşır. Namzet, zemini kızgın demirlerle örülmüş topraklar arasından ilerlerdi. Daha sonra önüne bir havuz çıkardı; bunu geçmesi için yüzmesi lâzımdı. Namzet soyunur, elbiselerini başına bağlar, bir eliyle kandili tutar ve suya daldı. Havuzun karşı tarafına çıkabilmesi için yegâne yer daracık bir basamaktı, bunun iki tarafı tunçtandı ve nihayet fildişi bir kapı görünürdü. (Resim : 5). Namzet, bu kapıyı açmaya çalışır fakat bir türlü açamazdı. Nihayet kapının iki tokmağının oynadığını görürdü. Bunları çevirince kulağı sağır edecek bir gürültü duyar, ayaklarının dibindeki basamaklar oy-

nar ve çökerdi. (Resim : 6). Henüz tekris merasimi hitam bulmamıştır. Namzet bütün bu imtihanları geçtikten ve nura kavuştuktan sonra dokuz gün oruç tutmaya mecburdu. Bütün bunlardan sonra namzede şu yemin ettirilirdi: "Bu mâbette göreceğim ve öğreneceğim hiç bir şeyi haricilere ifşa etmeyeceğime yemin ederim. Gökyüzü ve yeryüzü ilâhları buna şahit olsun ve yeminden dönersem benden intikam alsın."

Namzet, İzzet rahipleri tarafından tebrik edilir ve Mâbedin en mukaddes yerine götürülürdü. Orada kendisine (esrarlı kelime) verilir; bunu müteakip namzet, KARDEŞ olarak ilân edilir ve birinci dereceli sayılırdı. Bütün bu olay ve seyahatlerin benzerlerinin, günümüz Masonluğunda sembolik olarak yapılmakta olduğunu hepimiz biliyoruz.

İNİSİYASYON VE GİZLİLİK

Koparal ÇERMAN

Pek çok kişi inisiyasyon merasimi sonrası, mâbed'te gördüğü ve duyduğu şeyleri ilgi çekici bulmakla beraber, biraz da tuhaf ve garip şeylerle karşılaştığı hissi içerisinde evine döner. Çünkü bu gördükleri hayatındaki diğer tecrübelerden o denli farklıdır ki bütün bunlar ona; sanki gerçek değilmiş, sanki farklı bir formaliteymiş gibi görünürler. Bazıları da inisiyasyon merasimini; aday'a tesirli ve süslü şekilde sunabilmek için özel olarak hazırlanmış, değişik bir takdim şekli olarak düşünürler. Aslında, merasim sonrası eve götürölüp üzerinde düşünölmesi gerekli olan şey; teyatral kısmın gerisinde yatan ve

tıpkı rüzgârın esmesi, karın yağması kadar doğal ve kaçınılmaz olan değişmez hayati gerçeklerin değeri ve bu değeri benliğimize geçirebilmek için takip edilmesi gerekli yol ve yöntemin neler olabileceğı? sorusu olmak gerekirdi. İnisiyasyon, olmadık birşey değildir; dünya kurulumları, insan yaşamının bir parçası olagelmıştır ve günlük faaliyetlerimiz kadar sıradan olmasa bile onun bir parçası olarak görülebilir.

Şimdi konuyu açabilmek için ona soyut fikirlerle yaklaşmak yerine, somut bir örnek vererek; tekris merasimi esnasında adayın durumuna şöyle bir bakalım:

Aday, her şeyden önce; belli şeyleri kabul ettiğine dair bir kağıt imzalıyor. Bazı şeyleri yapıp, bazı şeyleri yapmayacağına dair kutsal bir mecburiyet ve taahhüt içerisine giriyor. Yaşadığı seremoni ile locada olup bitenleri sır olarak saklayacağına dair yemin ediyor. Yeni katıldığı cemiyete, kanunlar çerçevesinde ödemede bulunacağını taahhüt ediyor. Böylece avadanlıklarını eline alıp yeni bir çalışmaya başlıyor. Aynı yükümlülükleri kendisiyle paylaşan diğer kardeşleriyle yeni ilişkilere girmek üzere onların arasına katılıyor. Bütün bunlar, aday için gerçi değişik bir tarzdır ve biz bu listeye daha başka şeyler de ilâve edebiliriz; ancak, bu kadarıyla da inisiyasyon seramonisinde yapılanların hangi hedefe yönelik bulunduğunu anlamak mümkündür. Merasim esnasında söylenen bazı sözler ve hareketleri bir tarafa koyarsak, olan biten son derece açıktır. Tuhaf ya da garip olarak nitelenebilecek hiçbir yanı yoktur. Olan biten, sıradan ve günlük faaliyetlerimiz dışında birşey de değildir. Bu noktayı, üzerine basarak belirtmekte fayda vardır; çünkü soyut ve teorik biçimde konuya yaklaştığımızda olmadık zorluklarla karşılaşırız. İşin ezoterik yönünü belirtiyim derken, yeterince berber olmayan bir takım teorilerle inisiyasyonu anlaşılmaz ve içinden çıkılmaz şekle sokarız.

En büyük talihsizlik, adayın hiçbir şekilde etkilenmeden inisiyasyon seremonisinden geçmiş ol-

masıdır. Bunun nedenini ilk önce adayın kendisine bağlayabiliriz. Çünkü aday, masonluk gibi bir müesseseye girmeye çalışırken (ve tabii girdikten sonra da) bu konuda mümkün mertebe bilgilenmeye çalışmalıdır. Hiç değilse biraz tarih okumalıdır. masonluk bugün nedir? ne yapar? Hedefi nedir? Tarihte bu hedefe yönelik diğer sosyal oluşumlar nelerdir? Bu konularda kendi çarpında etraflı bir araştırma yapmış olmalıdır; çünkü, ancak bu şekilde hazırlık olarak gireceği bir inisiyasyon merasiminde yapılanların ne anlama geldiğini durup düşünmeye zaman ve imkân bulabilir. diğer taraftan etkilenme, şahsın kendine düşen bir iştir; hiç kimse onun beyninin, duygularının ve hareketlerinin yerine geçemez. Unutmamak gerekir ki, ayırdına varılarak yapılan bir masonik inisiyasyon, insana kıymetli arıcalıklar kazandıran kutsal bir iştir. Bu yüzden de onun anlamını araştırma gayretine değer.

Diğer bütün durumlarda inisiyasyonun etkisiz oluşu, locanın alırdmazlığına bağlanabilir. ritüelin gerekleri, değirmen kolu çevirir gibi, mekanik bir işlem yaparcasına yürütülemez. Okunan cümleler, kesip kurutulan cinsten şeyler olmadığı için de, hep aynı monotonlukta dile gelmemeli; bir şiir, bir şarkı gibi içten duyulup, derinliği hissedilerek terennüm edilmelidir. Bir kardeşi, gönlündeki duygu denizini dalgalandırmadan, ona bir şey-

ler hatırlatmadan, çalışmalar sonrası evine götürüp sessizce düşüneceği bazı şeyler katmadan, üçüncü dereceye kadar yükseltip sonra da onun masonik tavrını tenkid etmek hiçbir muhterem locanın hakkı olmaması gerekir. Merasimin akışı adayın hayatında önemli bir iz, unutamayacağı bir anı olacak biçimde cereyan etmeli ve ona gözlerini kendi öz varlığına, kendi iç dünyasına dikebilme fırsatı verilmelidir. Dahası bu yapılanlar inisiyasyonun gerçeği değil, adayı o aşamaya yönlendirebilmek için gerçeğin taklidi olduğu da unutulmamalıdır.

Gerçek inisiyasyon nedir? ne sağlar? nasıl bir değişikliğe sebep olur? diye düşünersek, buna en güzel örneği "yeniden doğuş" sloganı veriyor, diyebiliriz. Gerçek inisiyasyon çok fevkalâde, çok olağandışı birşeydir. Bunu, meselâ insanın bütün benliğini sarsan, hayatının seyrini değiştiren delikanlılıktan erkekliğe geçiş aşamasına, yaş dönümüne benzetebiliriz. Genç giderek huysuzlaşır, sakalları çıkar, sesi kalınlaşır, yüzünde yeni bir ifade belirginleşir, kasları gelişir, ilgi sahası değişir, karşı sekse meyli artar ve bir zaman sonra artık o bir çocuk değildir. Genç, erkekliğe inisiye olmuştur. Veyahut, dindar, içten inanmış bir insanın, hacca gittikten sonraki, ya da dini önemli bir mertebeye eriştikten sonraki, hareket ve davranışlarında belirginleşen, güvenli haline benzetebiliriz. O insan da ailesine ve çev-

resine karşı eskisinden çok farklı bir davranış içine girer. Yeni alışkanlıklar edinir. Tanrı yorumu değişir, yeni boyutlara ulaşır. İnsanlığın problemlerine, yeni çözümler bulmaya başlar. Kısaca, o da yeni bir adam olmuş; gerçekler dünyasına inisiye olmuştur. Büyük bir aşamadır bu, artık yeni ilgileri sönse, kaybolsa dahi bu insan bir daha eski haline dönmeyecektir. Eski kendisi olamayacaktır.

işte, masonik inisiyasyon da aynı yücelikte bir içsel devrimi hedef almıştır. Neticede aday, hakikate ererek yeni bir insan olacak; hayat anlayışı, değer kalıpları değişecek; düşünce özgürlüğüne erecek, kendisini çevreleyen cehalet duvarlarını yıkabilecek güce erişecektir. artık, o da tanrısını yeni bir gözle görecek; ölüm-süzlüğü eskisinden farklı yorumlayacaktır. Kardeşlik duygusunun yüceliğine yeni boyutlar katabilecektir. Sevecenlik ve vercenlikte bencilliği aşır, örnek davranışlara ulaşacaktır. Ritüellerin, sembollerin, velhasıl bütün seremonik davranış ve sözlerin hedefi, işte insanın içindeki bu potansiyel gücü harekete girmektir. Eğer inisiyasyon bu yolda bir başarı sağlayamamışsa bir yerde hata var demektir. Sağlamışsa, o zaman da bu ruhsal yücelme yol ve yönteminin başarısını şüpheli bulan, bunun pahalı bir yol olduğunu savunanlar sessiz kalacaklardır.

Gizlilik kavramına gelince, bunun da masonlukta belirgin bir

yeri ve karakteristik bir özelliği vardır. O kadar ki, masonluk denilince akla gizlilik, gizlilikten bahis açılınca da akla hemen masonluk gelir. Bazıları bu gizliliğe karşı çıkar ve masonluğun böylesine asil görüş ve faaliyetlerinin gereksiz yere örtölüp gizlendiğini düşünürler. Daha kötüsü bazıları da gizliliğin bu denli titizlikle uygulandığı yerde mutlaka bir ayıp, ya da antisosyal birşeylerin var olduğunu sanır ve: "eğer bu kadar iyi ve yüce ise, neden bunlar esrarlı bir perde arkasına gizleniyor? Yok eğer gizliliği gerektiren bir kusur varsa, o zaman da çalışmalarınız, meraklı satıcılara sunulmak üzere hazırlanmış basit bir çocuk oyunu seviyesine inmez mi?" derler. Büyük sosyal kuruluşlarda örneğin; dini merkezlerde, okullarda, hastahanelerde, kütüphanelerde, hatta hükümetlerin icraatında bile masonluktaki kadar gizlilik bulunmadığını öne sürerler Tabii bu itirazcılarının yanılgısı ve bilmedikleri önemli nokta, masonik gizliliğin sadece masonlukta kullanılan özel bir gizlilik oluşu ve masonluk gibi bir kuruluşun özel ihtiyaçları doğrultusunda kullanılır oluşu gerçeğidir.

Aslında, her ne şekilde olursa olsun, gizlilikte pek karşı çıkılacak, veya yabancılanacak bir taraf yoktur. Çünkü o, insana ait ve her zaman birlikte yaşanan birşeydir. en göze çarpmayan yerlerde, meselâ bir sınavda bile masonlukta olduğundan çok daha büyük gizlilik vardır. örneğin,

evinizin içini her şeyden çok gizlersiniz. Bir işyerinin, veya bir kuruluşun başında bulunan müdürün yalnız kendisine sakladığı pek çok sır vardır. dostluklar bile aslı gizlilik olan karşılıklı güvene dayanırlar. Hükümetler da icraatında çok açık gibi görünürler ama, halktan gizledikleri çok şeyler vardır. Hiç düşündünüz mü? Eğer, bu saygıdeğer, bu şerefli suskunluk olmasaydı herkes her aklından geçeni birbirine söyleseydi hayat nasıl bir şey olurdu acaba? Bütün duyguları, düşünceleri, vitrinlerde sergilenen mallar gibi apaçık gözler önünde serili duran bir insan, nasıl yaşayabilir, nasıl bu hayata tahammül edebilirdi?

Dikkat ederseniz masonluk, aslında pek de yabancı olmadığı tabiata ait bir gizliliği onunla paylaşmaktadır. Gizlilikten gizliliğe çok farklar vardır ve biz bunlardan bazılarını bu güne dek belki hiç düşünmemiş bile olabiliriz. Bu sözümle şu an hiç aşına olmadığımız bilim ve san'at dallarını kastediyorum. Bunların çoğu biz aksini zannetsek de, bizim için henüz kapalı kapılar, esrarlı perdeler arkasındadır. Çünkü onları öğrenebilmek ve algılayabilmek için henüz hazırlıklı değilizdir. Meselâ müzik... Notaları bile birbirinden ayıramayan, müzik kulağı olmayan, akort bilmeyen bir kimseye kapalı kutu gibidir. Az gelişmiş bir insan için edebiyat ve şiir de böyle... kimya, fizik, jeoloji, astronomi, matematik bile, çoğumuz için nasıl bir

perde arkasındaki "gizlilik!" dir ki; bunları ancak bu bilim dallarında inisiye olanlar bilebilirler. Bütün bu konulara hiçbir otorite yasak koymamıştır, ama biz cehalet çengeline asılı kaldığımız için bu sahalara yaklaşamamış, bu diyarlardan uzak kalmışızdır. Pek çok masonik gizlilik de işte bu karakterdedir. Gerçekleri söylemek gerekirse, masonik konularda basılan bunca kitap bunca yazılarla, gizli sanılan şeylerin büyük kısmı açıklanmışken dahi bu değerli bilgiler masonluğun kendi inisiyeleri tarafından bile tam olarak anlaşılabilmiş değildir. Çünkü onlar da öğrenmek için lüzumlu gayreti esirgemişlerdir.

Masonlukta gizlilik, belli gayelere erişebilmek için vardır. Masonluğun gayesi insana tesir etmek onu yüceltmek, ona yeryüzündeki değişiklikleri önceden gösterebilmek, insanın gözünü gerçeklere açabilmekse, gizlilik de işte bu maksada yönelik bir vasıta olarak kullanılmaktadır. Eğer localarımız bir sokak köşesi gibi halka açık olsaydı, o zaman masonluk adı altında yer alan özelliklerin hiçbirisi kalmaz, masonluk dağılır, gayesi ortadan kalkarak yok olurdu.

Tarih ve tecrübeler bu gerçeği bize ayna gibi yansıtır gösteriyor. Masonluk, nesilden nesile, şekilden şekile, ama yüzyıllardır gizli bir kuruluş olarak devam edip geliyor. Modern zamanlara dek diğer bazı kardeşlik kuruluşları da gizliliği gerekli bulup bunu

sürdürdüler. Eski çağlardaki şair kardeşlik kuruluşları da böyleydi. insanın gözünü açan gizemli gerçekler, devre göre mutlaka bir takım özel sınırlarla hâlelenmişti. Collegia'lar, toplantılarını kapalı kapılar arkasında yaparlardı. Hristiyan kilisesi, tarihinin büyük bir bölümünü saklanarak, gizlilik içerisinde geçirdi. Ortaçağda pek çok kuruluşlar da bu yolu izlediler.

Gizliliğin, yeri gelmişken üzerinde durulmaya değer, söylenmesi gerekli psikolojik bir yönü de vardır. Neye değer verirse içgüdüsel bir meyille onu saklarız. Hayatımızın özel anlarında perdelemizi sıkı sıkı kapatırız. Dini duygularımız da çok özeldir. Kilisede, camide veya herhangi bir tapınakta başkalarıyla birlikte oluruz, aynı şeyleri paylaşıyor görünüz, ama aslında kendi iç dünyamızda kendi özel düşünce kabinimizde yalnızızdır. Hattâ belki de bazen dua yerine olan biteni tenkid ediyor, olabiliriz. İşte bu gibi durumlarda da, hassas duygularımızın zedelenmemesi için gizlilik gereklidir. Gizlilik, aynı zamanda keşfetme ve araştırma isteğini harekete geçirir. Bilme ve öğrenme arzusunu kamçılar, dolayısıyla gizemli sunuşlar; bu konularda insanı araştırmaya yöneltir. dikkatli bir göz gizliliğin, loca kardeşlerini iki yönden etkilediğini görebilir. Kardeşlerin bir kısmı, fikirlere, ideallere ve özlemlere kendince kutsal izahlar bulabildikleri için burada bulunmaktan huzurlu ve

mutludurlar. Bir kısmı da gizliliğin üzerindeki örtüyü kaldırıp onu açmaktan zevk duydukları için burada bulunmaktan mutludurlar.

Bana göre de masonik gizliliğin en asil yanı, kardeşlerin birbirlerine karşı sevecen ve müşfik davranışlarını yarattığı atmosferde ortaya çıkıyor. Bu atmosfer içinde, felâkete uğrayan bir kardeşin haberi bile olmadan, gizlice onun elinden tutmaya çalışır. Ona yardım etme yolunda yarışılır. O kardeşin üzerine düşen ateş oracıkta söndürölmek için gayret gösterilir. Felâket, etrafa sıçratılmaz, duyurulmaz, yayılmaz. Böylece o kardeşin haysiyet ve şerefi, kendimizinki gibi korunmaya çalışılır. Hem de bu yardımlar bir övünme vesilesi yapılmayarak... Yardım için müracaat mecburiyeti duymayarak... Bu işler, kendiliğinden olur biter. Kardeşler birbirine uzattıkları eli sıkarken yekdiğerinin gözlelerinden, haysiyet ve şereflerinin emin ellerde olduğu teminatını anlayıp görebilirler. Her zaman ve her yerde bunu birbirlerine kanıtlar biçimde davranırlar. Masonik gizliliğin bu yöndeki ba-

şarısı, bütün gönöl ustalarının zevkle tasdik edebilecekleri gibi sanırım oldukça ileri bir seviyeye erişmiş bulunmaktadır.

Bunları söyledikten sonra bir de şunu da hatırlatmakta yarar var sanıyorum: Mason olarak çoğumuz, şefkat ve sevecenlikle yardım elinin uzatılmasındaki gizlilik hariç masonik gizliliğin herhangi bir konuyla ya da materyalle ilgili olmayıp, metod'la ilgili olduğunu bazen anlayamıyoruz. İnisiyasyon merasiminde yapılan gizlilik yeminini incelersek bunun; merasimin şekli, söylenen sözler ve seremonik davranışlarla ilgili bir yemin olduğunu, yani metodun açıklanmaması üzerine yapılmış bir gizlilik yemini olduğunu görürüz. Yoksa masonluğun ne olduğunu açıklayamayacağımıza ilişkin değildir bu yemin. Masonluğun prensiplerini, onun tarihini, onun ruhunu, onun ideallerini, onun maksat ve programlarını dünyaya yayabiliriz. dahası bunu ne kadar çok ve başarılı yapabilirsek, o kadar faydalı bir iş de yapmış ve sadece masonluğun değil, aynı zamanda bütün insanlığın yararına çalışmış oluruz.

Faydalanılan eserler:

The Great Teachings of Masonary-H.L.Haywood

Ansiklopedia Brittanica

Muhtelif Masonik kitaplar

Mimar Sinan Yayınları

Localarda Verilen Konferanslar

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
İSTANBUL			
İdeal	Ahmet Han	Masonik Dayanışma	21.11.1994
Kültür	Hakûk Kulen	Çırac Penceresinden Masonluğa Bir Bakış	27.01.1994
	Önder Öztürel	M.:’lik Otorite	10.02.1994
	Barış Mater	Yerkürenin Bilinmeyen Gerçekleri	24.02.1994
	Doğan Tamer	Tanıtım Dünyasında Kısa Bir Yolculuk	10.03.1995
Ülkü	Aktan Okan, Başar Nuhoğlu, Atilla Erdemli, Ahmet Han	Cehalet ve Taassup ile Mücadele	12.01.1995
	Yüksel Öcal	Ma.:’luğun Yakın Tarihi.	26.01.1995
	Tezer Ülküatam	Dilin Doğru Kullanımının önemi	23.02.1995
	İlker Güven	Atatürk İlkeleri ve Düşünce Sistemi	09.03.1995
Kardeşlik	Faruk İren	Bektaşilik	08.12.1994
	Ahmet Timurkan	İngilterede Masonluk	19.01.1995
	Şafak Levi	Ezoterik Düşüncenin ve Felsefelerin Masonluktaki İzleri	16.02.1995

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Hürriyet	Aktan Okan, Cem Kum, Mehmet Demirel	Masonik İlkeler	06.12.1994
	Ersin Demirel	Dünyanın Çatısı Nepal	31.01.1995
Sevgi	Reştan Aras, Ömer Köker, Mustafa Demirci	Görevlerimiz	28.11.1994
Atlas	Musa Albukrek	İnsan İçgüdüleri	18.01.1995
Müsavat	Celil Layıktez	Büyük Loca Kuruluşuna Kadar Osmanlı İmparatorluğunda Türk Mason Tarihi	25.11.1994
	Ruşen Dora	Sıfırdan Sonra	09.12.1994
	İ. Hakkı Moltay	Ziyafet	03.02.1995
	Can Arpaç	45. Yılında MÜSAVAT	17.02.1995
Libertaş	Mithat Cin	İnsan Sesinin Kudreti	14.12.1994
Hakikat	Andon Parizyanos	Masonluk ve Öğretmenlik	24.11.1994
	Dimitri Frangopoulos	Masonik Mabed ve Anlamı	08.12.1994
	Yorgi Petridis	Kendini Bilme Prensibini Ararken	19.01.1995
	Yani Galiçi	Kardeşlik zinciri	02.02.1995
	Yani Skarlatos	Özgür Ruhun Aranması	16.02.1995
	Yani Karamati	Sükut ve Ketumiyet	02.03.1995
	Aristotelis Cokonas	Eski Yunanlılarda Ergenlik Devresi Eğitimi	16.03.1995
Ahenk	Abdülkadir Erengül	Birlik ve Beraberlik	11.01.1995
Fazilet	Cavit Yenicioğlu	Masonluk Hakkında Sohbet	10.01.1995
Erenler	Ahmet İnal	Bilim ve Teknik	20.01.1995
	Tahsin Batman	Kapütülasyonlar ve Lozan	03.02.1995
Delta	Melih Yonsal	Evrenin Gelişmesi ve Dünyamızda Hayat Nasıl Gelişti?	09.01.1995
	Tahsin Bumin	Ne İçin Nasibimiz Kadar Alırız?	23.01.1995
	Tamer Ayan	Gılgamış Destanının Masonik Tefsiri	06.02.1995
	Mürteza Zengin	Masonluk ve Oterite	20.01.1995
	Deniz Şener	İleri Yaşlarda Kalbimizi Nasıl Koruyabiliriz?	20.02.1995
Sadık Dostlar	Kaya Güvenç	Çevre ve İnsan	24.11.1994
	Üstün Korugan	Hippokrates ve İnsan	08.12.1994
Ülke	Fazıl Eğrican	İçimizde Biri	06.12.1994
	Raşit Temel	Lazım ve Kafi Kuralı	17.02.1995

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Ülke	Ergun Zoga	Bir Masonun Vazgeçilmez Görev ve Sorumlulukları	14.03.1995
Şefkat	Yüksel İnel	Sessizliğe Ağıt	21.11.1994
	Semir Abbasoğlu	Damar Sertliği Sebepleri ve Önlenmesi	30.01.1995
	Kutsal Tülbentçi	Laik ve Hoşgörü	27.02.1995
Hümanitas	Mehmet Akif Akev	Kaos ve Nizam Üstüne Düşünceler	07.02.1995
Hulus	Dimitri Karakaş	Ruhun Ölümsüzlüğü KISIM III	16.11.1994
	Lefter Karakaş	Masonlukta Düzen	30.11.1994
	Bogos İdareci	Takvimler	22.02.1995
	Dimitri Karacakardeşler	Gündönümleri	08.03.1995
Freedom	Yusuf De Eskinazi	Hakikatı Arıyan Modern İnsan	15.12.1994
	Amil Kunt	Beklenen Bir Gece	12.01.1995
	Nurhan Artel	Hoşgörü	09.02.1995
Devrim	Can Kapyalı	Abdülhamit Han ve 5. Murat	07.12.1994
	Tamer Celasun, Ufuk Erdvenci		
	Muharrem Kazancı,		
	Ahmet Ceranoğlu	Masonluğun Temel Erdemleri	01.02.1995
	Ahmet Timurkan	İngilterede Masonluk	15.02.1995
Sevenler	Enver Necdet Egeran	Masonluk — I —	27.01.1995
	Enver Necdet Egeran	Masonluk — II —	24.02.1995
Hisar	Mete Çopuroğlu	Masonik Etiket	10.01.1995
	Vural Şekerel	Rehberlik ve Delegelik	24.01.1995
Üçışık	Ataman Ayvaz	İnsan ve Resim Sanatı	09.01.1995
	Teoman Sükuti	Ötanazi'yi Tartışalım	23.01.1995
	Osman Menteşe, Gökçen Sevit	1995 Hoşgörü Yılı	20.02.1995
	Cavit Yenicioğlu	Masonlukta İntizam ve Muntazam Masonluk	06.03.1995
Gün	Rüştü Çelebioğlu	M.: 'lik Açından Ahi Kardeşliğın Hak ve Vecibeleri	17.11.1994
	Altuğ Acuner	Güzel Sanatlar ve Masonluk	01.12.1994
	Mete Akyol	İnsan Olmak, Demokrat Olmak	23.02.1995
	Ergun Zoga	Bir M.: 'nun Vazgeçilmez Görev ve Sorumlulukları	09.03.1995
Başak	Tuğrel Ataman	Eski Mısır ve Piramitler	01.12.1994
	Oryal Güventürk	Üs.: Muh.: Nedir?	26.01.1995

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Başak	Sürreya Sezgin	Toplum ve Kalite	09.02.1995
	Tamer Ayan	Başak'ın Sembolizması ve Felsefesi	23.02.1995
	Ersin Alok	Anadolu Tanrıların Dünyası	09.03.1995
İrem	Tuncay Pulcu	Mason ve Çocuğu	02.12.1994
	Nedim Gürmen	Önlüklerimiz	24.02.1995
Evren	Diñç Kızıldemir	Masonik Tarih	10.03.1995
	Sami Maya	Tolerans ve Hoşgörü	24.11.1994
	Okan Dal	İtiraf	05.01.1995
Piramit	Ferit Eroltu	Bir M.:.'un Yaşamdaki Görev ve Sorumlulukları	02.12.1994
	Onur Uysal	Kal.: D.:.'sinin Sembolizması	16.12.1994
	Günel Erköse	İnsanlık ve Vefa	13.01.1995
	Feridun Buyurman	Mutluluk	27.01.1995
Burç	Kutsal Tülbentçi	Masonluk Felsefesi Hakkında	28.11.1994
	Faruk Deniz	Ulu Tanrının Bahsettiğı Nimetler	23.01.1995
	Turhan Aktan	M.:.'ik Tarih üzerine Sohbet	06.02.1995
Güven	Naif Timur	İnsan Hakları ve Bu Hakların Gelişmesinde Masonların Rolü	15.12.1994
	Hasan Meriç	Masonlukta Sağlığın Önemi.	12.01.1995
	Zihni Deniz	Mason'un Çalışma Vakti	26.01.1995
	Adnan Sütmen	Masonluk Niye Evrenseldir Neden Evrenseldir?	09.03.1995
Meşale	Haluk Kaplan,	ATATÜRK'ü Anarken	16.11.1994
	Nevzat Akyatan	Öğreti Açısından Atatürk'çülük	30.11.1994
	Fadıl Harma	Çağdaşlık ve Barış	28.12.1994
	Nizam Gürsoy	Gotik Sanat Ustaları ve Mason	11.01.1995
	Sedat Toydemir	Akıl ve Sezgi	08.02.1995
	Ali Cüneyt İşeri	İnsan Hakları ve Masonluk	22.02.1995
	Güngör Onal	Hipokrat Yemini	08.03.1995
	Bülent Saydam	Eski Yükümlülükler ve Anadolu Locası	06.12.1994
Anadolu	Umut İnan	Masonik Sevgi ve Hoşgörü	17.01.1995
	Hüsnü Göksel	Üç Basamağın Yorumu	31.01.1995
	Nusret Semi	Lazım ve Kafi	14.02.1995
	Raşit Temel	Olgunluk Dönemi	14.03.1995

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Sezgi	Melih Arpat	Anılarda ATATÜRK	13.12.1994
Akıl ve Hikmet	Ercan Tezel	AT ile Gümrük Birliği	19.01.1995
	Arif Davran , Yaşar Debreli	Bilgi Çağı	16.02.1995
Boğaziçi	Ahmet Akkan	Eşkenar Üçgenin Dışındaki Ben	07.12.1994
	M. Şakir Ersoy	Hürriyet Açısından	15.02.1995
Yeditpe	Reşit Ata	Kalite Kontrolün Önemi ve	26.01.1995
	Salim Rıza Kırkpınar	Çağrıştırdıkları	09.03.1995
Gönye	Ahmet Akkan	Avrupa Gümrük Birliği	09.01.1995
	Yalkın Gencer	Sanat ve M.: 'luk	06.02.1995
	Yalkın Gencer	Bahailik	20.02.1995
	Ali Aydın Aydemir	Masonluğun Yazılı Olmayan	06.03.1995
Güzel İstanbul	Vedat Çorapçı	Kuralları (Devamı)	03.02.1995
Günüşiği	Mehmet Toplar	Hermetik Düşünce ve Masonluk	05.12.1994
	Erdal T. Tosunoğlu	Masonlukta Şefkat ve Hasenat	02.01.1995
	Melih Berkay	İtidal	16.01.1995
	Tanju Koray	Anderson Nizamı ve	02.12.1994
Tanyeri	Necdet Egeran	Land Mark'lar	13.01.1995
	Recai Yıldız	Kurum Kimliği	27.01.1995
	İlter Güven	Masonluğun Demokrasiye	10.03.1995
	Atilla Büyüktuncay	Katkıları	22.11.1994
Sadakat	Halûk Gülercan	Masonik Terminoloji'de	17.01.1995
	Ercan Uşen	Seçtiklerimiz	14.02.1995
	Reşit Ata	ATATÜRK İlkeleri ve Düşünce	28.02.1995
	Uğur Kayın	Sistemi	20.01.1995
Sabah Güneşi	Ahmet Akkan	Şiirin Serüveni	28.11.1994
Dostluk	Cengiz Akıncı	Şiirin Serüveni	23.01.1995
	Engin Eker	Korel Fantesi Opus 80.	06.02.1995
	Naif Timur	(Beethoven)	20.03.1995
	Hasan Akdeniz	M.: 'lik Görgü	
		ÇAĞLIOSTRO K.: şartalan mıydı?	
		Devam Hakkında	
		Eşitkenar üçgen dışındaki ben	
		Landmarklar	
		Devam ve Eğitim	
		İnsan hakları ve bu Hakların	
		Gelişiminde Masonların Rolü	
		İnisiyasyon	

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Gelişim	Mete Akyol	İnsan Olmak Demokrat Olmak	29.11.1994
	Galip Dolun	Sevgi Deyince	27.12.1994
	Zihni Güler	Laiklik ve Masonluk	07.02.1995
	Fuat Altınsoy	Pozitif Bilimlerin Işığında da Yüce Varlık Kavranabilir	21.02.1995
	İhsan Saraçoğlu	Gerçek Aydın ve Üstüne Düşen Görevler	07.03.1995
Onur	Ergun Zoga	M.:luk ve Taassüp	29.11.1994
	Vakur Olgaç, Esen Atay		
	Yavuz Aytanır	Ç.: Tablosu	10.01.1995
	Sungur Eker, Ali Küçükonat	K.: Sevgisi	07.02.1995
Umut	Yıldırım Ekmekçiler	Kendimizi Tanıma Sürecimiz İçinde	07.03.1995
	Necmi Başok	İnsan ve Mason	16.01.1995
	Güngör Onal	Gel Gözüm Seyreyle Anadoluyu	30.01.1995
	Güngör Onal	Türkçemiz	27.02.1995
Yakacık	Cihat Beşe	Alev Saçan Yıldız ve G Harfi	09.12.1994
	Kemal Gökberk	Mabet	06.12.1994
	Hasan Akdeniz	İnisiyasyon	03.02.1995
	Levent Aksüt	Kıbrıs Özgürlük ve Barış Anıtı	17.02.1995
	Sahir Talat Akev	Doğu ve Tesviye	17.03.1995
Kadıköy	Hasan Kalafat	Templier Şövalyeleri	30.01.1995
	Gürkut Uysal, Tuncay Altuğ	Bilim ve Sanatın Gelişmesinde	
	Erdoğan Ersever	Hoşgörünün Yeri	13.02.1995
Geometri	Atilla Taşezzen	Şimdi Nerdeyim?	23.11.1994
	Yasef Özserfati	Çıraftan Kalfalığa, Şimdi Nerdeyim?	23.11.1994
Doğu	Akman Gökçakan	M.: Olmak	17.01.1995
	Bozkurt Güvenç	Bugünkü Ortamda Aydın'ın Görevi	14.02.1995
Ülküm	Nusret Semi	Sevginin Zaferi	03.01.1995
	Adnan Sütmen	Masonluk Niçin Evrenseldir Neden Evrenseldir?	17.01.1995
Ufuk	Kemal Gönenç	Laiklik	02.12.1994
	Levent Dirlik	Modern Toplum ve M.:luk	16.12.1994
	Turgay Pozam	Öğrenmek, Anlamak, Düşünmek, Öğrenmek	13.01.1995
	Hüseyin R. Yavuz	Hacı Bektaş-i Veli ve Bektaşilik	27.01.1995

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Ufuk	Nezih Atalay	Kozmik Kod ve İnsanın Yükselişi	10.02.1995
	Oğuz Özsayın	Tesviyede Buluşmak	24.02.1995
	Kemal Çiloğlu	Birey, Toplum ve Devlet	10.03.1995
Doruk	Enver Necdet Egeran	Masonik İlkelerin Sosyal Hayata Yansımaları	21.02.1995
	İsmet Okyay	Tarih Bilinci Evrenselleşme ve Konumumuz	07.03.1995

ANKARA

Uyanış	Tayfun Naci Terün	Türkiyede Masonluk	18.11.1994
Doğuş	Ertan Karasu	Anderson Anayasası ve Eski Yükümlülükler	13.12.1994
Yükseliş	Mithat Melen	Kayıt Dışı Ekonomi	24.11.1994
	Necdetin Eş	Yalnızlık	05.01.1995
	Pulat Otkan	Çin Sembolizması ve M.:luk	16.02.1995
İnanış	Demir Tan	Bir hariciye kefil olmak	09.01.1995
	Yıldırım Doğan	M.:luğun Nuru Bilginin ve Ölümsüzlüğünün Sembolüdür	13.02.1995
Bilgi	Tuğyan Dinç	Kaynaklar Açısından Masonik Eğitim	16.11.1994
	Ferdi Özmen	M.:lik Örgütler	18.01.1995
Yıldız	İsmet Cantürk	Kemalist Laikliğin Dünü ve Bugünü	09.02.1995
Çankaya	Ömer Lalik, Hasan Köni	M.:luk tarihinden bir Kesit	09.12.1994
Arayış	Teoman Güre	NUR	17.01.1995
	Fevzi Akansel	Akıllık ve Hikmetin Önderliğinde Eylem	31.01.1995
Üçgöl	Eralp Özgen, Korut Özkorkut	TOLERANS 1995	11.01.1995
	Ünvan İnci, R. Yüksel Altuğ	Türkiyede Masonluk	08.02.1995
Ahiler	Güngör Öcal	Kavram Olarak Hoşgörü	26.01.1995
Çağ	Salih Kaya Sağın	Türk Şiirinde Kendini Bilme	30.01.1995
Gönül Mimamları	Rana Toktaş	Sağlık Konularımız	06.12.1994
Yunus Emre	Şehap Sayın	Çevrecilik ve bize düşen görevler	09.01.1995

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Yunus Emre	Eralp Özgen	İnsan Hakları Sözleşmeleri karşısında ülkemizin Bugünkü durumu ve yarına ilişkin tahmin ve dilekler	23.01.1995
İlke	Haluk Günuğur	Rusyada Masonluk	10.02.1995
Atanur	Tekin Özertem	İnsan İlişkilerinde Masonik Kavram	16.01.1995
Çukurova	Tamer Okyay	Masonlukta Tolerans	05.01.1995
	Cüneyt İnanç	Özgürlük Eşitlik Kardeşlik	19.01.1995
	Gürsun Savut	Hümanizma	08.02.1995
Erdem	Coşkun Özoğul	K.: 'lik Sırları	03.01.1995
	İsmet Cantürk	Çevre Sorunları ve hukuksal düzenlemeler	17.01.1995
	Ercüment Yücel	Felsefe Diyalektik ve Gerçek	31.01.1995
Denge	Ahmet Oktay	Türkiyede Popüler Kültür	13.12.1994
Tolerans	Altay Birand	Hür Masonluk Tarihi	11.01.1995
	Salih Tugay	Landmarklar Nedir, Nedir Değildir?	08.02.1995
Kutup Yıldızı	Fevzi Akansel	Mabed Mimarisinin Biçimselliğindeki İçerik	01.12.1994
	Ethem Sena Çınar	M.: ve Masonluk	19.01.1995
	Aydın Sefa Akay	Shirne	09.02.1995
Üçnür	Metin Aydemir	E.K.E.S.R.	23.01.1995
Başkent	Erdem Özsinmaz	Ümidimizi Kaybetmemeliyiz	02.01.1995
	Zuhal Gönül	Kalkınma ve İnsan	30.01.1995
	Erdem Evren	Kendin Olarak Kalabilmek	20.02.1995
Gökkuşuğu	Yavuz Hakman	Landmarklar	18.11.1994
	Okan Işın	1723-1738 Anayasalarının dayandığı temel prensipler	06.01.1995
Hoşgörü	Hadi Özbay	Masonluğun yazılı olmayan Kuralları	04.01.1995
	Fuat Göksel	Felsefi değerlerin tartışılması	18.01.1995
Antalya	Necip Aziz Berksan	Eski bir Türk K.: 'lik kuruluşu Ahilik	17.01.1995
		Çırac Kimdir Eğitimi nasıl yapar, Kimden alır I. Na.: , II. Na.: .	
		Hat.: K.: .	19.01.1995
	B. Eyiler	Türk Masonluğunun Tarihçesi	02.02.1995

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Yörünge	Ethem Sena Çınar	K.: 'lik ve Kuvvet	24.01.1994
Pergel	Ethem Sena Çınar	Kardeşlik ve Kuvvet	15.11.1994
	Ali Gültan	Tekris	29.11.1994
	Ali Levent Özalp	Üç Avadanlık sembolizması	03.01.1995
	Orhan Özalp	Hoşgörü ve Sevgi	17.01.1995
Uyum	Gürel ve Koray Özalp	Akıl ve Hikmet Sokrates	08.12.1994
	M. Özgür, Reha Keskintepe	Bazı toplumlarda yeni oluşumlar ve değerlendirmeler	26.01.1995

İZMİR

Nur	Kemal Leblebici	Taasup ve Cehalet	22.11.1994
Ümit	Hüsnu Göksel	M.: 'ik Sevgi ve Hoşgörü	25.11.1994
	Tamer Ayan	M.: 'luğun Toplumsal Pratikleri	25.10.1994
Ephesus	Güngör Kavadarlı	Görevler ve Haklar	21.11.1994
Eylem	Yüksel Keskiner	Özelleştirme	24.01.1994
Başarı	Coşkun Ertürk	Sevme Sanatı	12.12.1994
Üçsütun	Mustafa Aran	Türkiyenin Finans Yapısı	26.01.1995
Kordon	Sahir Talat Akev	Ritüellerimiz	15.12.1994
Doğa	Burhan Ceyhan	21. Yüzyılda M.: 'luğun görevleri	14.12.1994
Şakul	Tacettin Ürkmen	Mason Yalnız Değildir	16.11.1994
	Burhan Ceyhan	21. Yüzyılda M.: 'luğun Görevleri	14.12.1994

ARAMIZDAN AYRILANLAR

ADI SOYADI	DOĞUM YERİ VE TARİHİ	TEKRİS TARİHİ	LOCASI	EB. MAŞ. İNTİKAL TARİHİ
Alaattin Bener	İstanbul 1925	18.10.1983	Hisar	16.11.1994
Bülent Ruta	Eskişehir 1928	12.06.1972	Arayış	13.08.1994
Saul Menahem	İstanbul 1910	11.03.1959	Atlas	27.11.1994
Melih Uğurlu	İstanbul 1926	17.10.1958	Üçgen	27.11.1994
Ezel Baltalı	İzmir 1924	02.12.1958	Eylem	11.04.1993
Hilmi Erimli	İstanbul 1926	19.04.1974	Güven	04.11.1994
Rıdvan Ergin	İstanbul 1920	10.10.1973	Ahenk	17.12.1994
Talat Lalik	İstanbul 1910	12.04.1954	İnanış	09.12.1994
Aral Öztekin	Fatsa 1945	05.12.1974	Sadık Dostlar	24.12.1994
Haluk Tezonar	Çorlu 1942	26.04.1982	İdeal	31.12.1994
İsmet Eryetişir	Sebinkarah 1923	12.03.1974	Doğuş	20.12.1994
Melih Bayülken	İstanbul 1912	03.12.1972	Barış	02.01.1995
Naim Haker	Kırklareli 1908	30.11.1932	Müsavat	30.04.1994
Burhanettin Haşal	İstanbul 1919	10.11.1959	Devrim	19.12.1994
Hayri Arıkan	İstanbul 1918	31.10.1950	Doğuş	05.01.1995
İhsan Ruhi Berent	İstanbul 1909	19.05.1950	Uyanış	17.08.1994
Nejat Sagun	İstanbul 1910	04.03.1955	Sadık Dostlar	18.01.1995
Ergun Pekgöz	İstanbul 1934	26.02.1976	Sadık Dostlar	18.01.1995
Münir Özkural	İstanbul 1898	24.10.1961	Nur	03.06.1994
Fethi Soydan	Bornova 1930	24.11.1983	Gönül	25.01.1995
Yakım Bahar	Edirne 1916	22.06.1967	Ülkü	09.07.1994
Metin Yalçın	Kastamonu 1942	10.02.1983	Ahiler	06.02.1995
Vehip Madanoğlu	İstanbul 1914	03.02.1961	Uyanış	28.04.1994
Josef Menaşe	İstanbul 1913	01.05.1957	Atlas	12.01.1995
Ali Horoz	Yenişehir 1938	24.06.1978	Nilüfer	13.09.1994
Ural Duraner	Bursa 1935	25.03.1980	Nilüfer	05.01.1995
Zeki Şensan	İzmir 1937	27.11.1975	Tan	14.02.1995
Fikret Kuru	İstanbul 1921	17.04.1984	Fazilet	04.01.1995
Muhsin Başak	İstanbul 1910	28.03.1952	Şefkat	06.05.1994

HIÇ BİR ŞEY ÖLMEZ – HER ŞEY YAŞAR

Eb. Maş'.a İntikal eden kardeşlerimize Ev... 'ın U... M... 'ndan sonsuz mağfiret
ve kederli ailelerine ve bütün kardeşlerimize sabırlar dileriz.

Mimar Sinan Dergisi 91-94 Fihristi

Derleyen: Reşad UMUR

KONULAR FİHRİSTİ

En. MUH. BÜYÜK ÜSTAT MESAJLARI

ARPAÇ C.	94.91.04
ARPAÇ C.	94.92.04
ARPAÇ C.	94.93.04
ARPAÇ C.	94.94.04

ARAŞTIRMA

İletişimde Bütünleşme ve İnsanlık (FERMAN C.)	94.91.09
Nur (GÜR'ÜN S.)	94.91.47
Evren İçinde İnsan ve Masonluk (TEZCAN S.)	94.91.53
Siyah - Beyaz (ERENGÜL F.)	94.92.17
Bağnazlık (ŞİŞMANGİL M.)	94.92.44
Masonlukta Kutsal Kitaplar (AYAN T.)	94.93.23
İki Başlı Kartal Simgesinin Bazı Kültürlerde Kullanılması (VİDİNLİĞİL T.)	94.93.42
Tampliye Şövalyeleri ve Charta Transmission (LAYIKTEZ C.)	94.93.51
Mason Önlüğü (AYAN T.)	94.94.55
Masonluk Araştırmalarında Metodolojik Kaygı ve Disiplinlerarası Yaklaşım (GÖKSEL F.)	94.93.59
Laiklik, (UMUR Z. - Hazırlayan: DOĞUOĞLU A.)	94.94.35
Aile Ahlakı ve Masonluk (TEZCAN S.)	94.94.73

DENEME

Güzel ve Güzellik (YAMAN N.)	94.92.49
Stres ve Kurtulma Çareleri (ERENGÜL A.)	94.92.53
Masonik Sırların Sırrı (ALMOG H.)	94.92.61

Mutluluk Kavramının Masonik Düşünce İçindeki Yeri Ne Olabilir? (AKHAN S.)	94.92.64
Dil, Belagat ve Susmak (ÖCAL G.)	94.92.69
DERLEME	
Masonik İnanç (GÜNERGİN B.)	94.92.82
Macaristan'da Hürmasonluk (ERKSAN F.)	94.92.86
Polychronican (ÇERMAN K.)	94.93.79
Masonluk ve Ruhun Ölümsüzlüğü Üzerine (ÇERMAN K.)	94.94.79
FELSEFE	
Akasya'nın Sembolizması ve Felsefesi (AYAN T.)	94.91.39
MASONİK ESASLAR	
Mason ve Görev (ERGİNSOY A.)	94.91.63
Masonlukta Yardımseverlik (TEMEL R.)	94.93.64
MASONİK KONULAR	
Tevazu (TEMEL R.)	94.91.33
Buraya Ne Yapmaya Geldik (TEMEL R.)	94.92.25
Düşünce Köprüsü (İSMEN İ.)	94.92.29
Masonluk ve Spritüalite (SİRMAN N.)	94.92.31
Nur ve Ziya Bilgeleri (SUNER Y.)	94.92.34
Bireyden Masonluğa Evrim (ECER E.N.)	94.93.67
Zaman ve Mekânın Kutsallığı (KURT Ö.F.)	94.94.29
Landmarklar Nelerdir? (TEMEL R.)	94.94.49
MASONİK FİLATELİ	
Masonik Zarflar ve Mühürler, Damgalar (İŞMEN İ.)	94.91.75
TARİH	
Kemalettin Apak (AKKAN A.)	94.91.15
Ekrem Tok (AKKAN A.)	94.91.19
Anderson Kişiliği ve Anayasası (LAYIKTEZ C.)	94.91.22
Enver Necdet Egeran (AKKAN A.)	94.92.09
Hayrullah Öns (AKKAN A.)	94.92.13
Nafiz Ekemen (AKKAN A.)	94.93.17
Halit İ. Arpaç (AKKAN A.)	94.93.21
Şekûr Öktem (AKKAN A.)	94.94.09
Cavit Yenicioğlu (AKKAN A.)	94.94.11
Türkiye Büyük Locası Kuruluşu Öncesi Osmanlı Türkiyeğinde Masonluk (LAYIKTEZ C.)	94.94.14

TERCÜME

Polonya'da Masonluğun Kısa Tarihçesi (ERKSAN F.)	94.91.69
Masonluğun Orijini Üzerine (ÇERMAN K.)	94.91.75

OLAYLARIN İÇİNDEN

In Memoriam - Aziz Hatırasına Hikmet Karabey (F.E.)	94.91.81
In Memoriam - Aziz Hatırasına Nevzat Öke (F.E.)	94.91.82
In Memoriam - Aziz Hatırasına Celal Olcay (F.E.)	94.92.91
İsrail'de Türkçe Çalışan Bir Olgunlaşma	
Locası Kuruldu (UMUR S.)	94.92.93
In Memoriam - Aziz Hatırasına Faiz Poroy (ERKSAN F.)	94.94.85
In Memoriam - Aziz Hatırasına Tayfun Zihni	
Tarhan (Erksan F.)	94.94.87

LOCALARDAN HABERLER

Mimar Sinan	94.91.83
Mimar Sinan	94.92.84
Mimar Sinan	94.93.87
Mimar Sinan	94.94.89

ARAMIZDAN AYRILANLAR

Mimar Sinan	94.91.91
Mimar Sinan	94.92.103
Mimar Sinan	94.93.88
Mimar Sinan	94.94.95

FİHRİST

Mimar Sinan Dergisi 91-94 Fihristi (UMUR R.)	95.95.85
--	----------

YAZARLAR FİHRİSTİ

A

AKHAN S.

Mutluluk Kavramının Masonik Düşünce İçindeki Yeri Ne Olabilir?	94.92.64
--	----------

AKKAN A.

Kemalettini Apak	94.91.15
Ekrem Tok	94.91.19
Enver Necdet Egeran	94.92.09
Hayrullah Örs	94.92.13
Nafiz Ekemen	94.93.17

Halit İ. Arpaç	94.93.21
Şekûr Ökten	94.94.09
Cavit Yenicioğlu	94.94.11
ALMOG	
Masonik Sırların Sırrı	94.92.61
ARPAÇ C.	
En Muh. Büyük Üstad Mesajı	94.91.04
En Muh. Büyük Üstad Mesajı	94.92.04
En Muh. Büyük Üstad Mesajı	94.93.04
En Muh. Büyük Üstad Mesajı	94.94.04
AYAN T.	
Akasya'nın Sembolizması ve Felsefesi	94.91.36
Masonlukta Kutsal Kitaplar	94.93.23
Mason Önlüğü	94.94.54
Ç	
ÇERMAN K.	
Masonluğun Orijini Üzerine	94.92.75
Polychronicon	94.93.79
Masonluğun ve Ruhun Ölümsüzlüğü Üzerine	94.94.79
D	
DOĞUOĞLU A.	
Laiklik	94.94.35
E	
ECER E.	
Bireyden Masonluğa Evrim	94.93.67
ERENGÜL A.	
Stres ve Kurtulma Çareleri	94.92.57
ERENGÜL F.	
Siyah - Beyaz	94.92.17
ERGİNSOY A.	
Mason ve Görev	94.91.63
ERKSAN F.	
Polonya'da Masonluğun Kısa Bir Tarihçesi	94.91.69
Macaristan'da Hürmasonluk	94.92.82
In Memoriam / Aziz Hatırasına (Faiz Poroy)	94.94.85

F**F.E.**

Olayların İçinden	94.91.81
In Memoriam / Aziz Hatırasına Hikmet Karabey	94.92.91
In Memoraim - Aziz Hatırasına Nevzat Öke	94.91.82
In Memoraim - Aziz Hatırasına Celal Olcay	94.92.91

FERMAN C.

İletişimde Bütünleşme ve İnsanlık	94.91.09
-----------------------------------	----------

G**GÖKSEL F.**

Masonluk Araştırmalarında Metodolojik Kaygı ve Disiplinlerarası Yaklaşım	94.93.59
---	----------

GÜNERGÜN B.

Masonik İnanç	94.92.82
---------------	----------

GÜR'ÜN S.

Nur	94.91.47
-----	----------

İ**İŞMEN İ.**

Masonik Zarflar ve Mühürler Damgalar	94.91.75
Düşünce Köprüsü	94.92.29

K**KURT Ö.F.**

Zaman ve Mekanın Kutsallığı	94.94.29
-----------------------------	----------

L**LAYIKTEZ C.**

Anderson, Kişiliği ve Anayasası	94.91.22
Tampliye Şövalyeleri ve Charta Transmissionis	94.93.51
Türkiye Büyük Locasının Kuruluşu Öncesi Osmanlı Türkiyesinde Masonluk	94.94.14

M**MİMAR SİNAN**

Localardan Haberler	94.91.83
Localardan Haberler	94.92.94
Localardan Haberler	94.93.87
Localardan Haberler	94.94.89

Aramızdan Ayrılanlar	94.91.90
Aramızdan Ayrılanlar	94.92.103
Aramızdan Ayrılanlar	94.93.88
Aramızdan Ayrılanlar	94.94.95
Ö	
ÖCAL G.	
Dil, Belagat ve Susmak	94.92.69
S	
SİRMAN N.	
Masonluk ve Spritüalite	94.92.31
SUNER Y.	
Nur ve Ziya Bilgeleri	94.92.34
Ş	
ŞİŞMANOĞLU M.	
Bağnazlık	94.92.46
T	
TEMEL R.	
Tevazu	94.91.33
Buraya Ne Yapmaya Geldik?	94.92.25
Masonlukta Yardımseverlik	94.93.64
Landmarklar Nelerdir?	94.94.49
TEZCAN S.	
Evren İçinde İnsan ve Masonluk	94.91.53
Aile Ahlâkı ve Masonluk	94.94.73
U	
UMUR R.	
Mimar Sinan Dergisi 91 - 94 Fihristi	95.95.85
UMUR S.	
Olayların İçinden	94.92.93
V	
VIDİNLİGİL T.	
İki Başlı Kartal Simgesinin Bazı Kültürlerde	
Kullanılması	94.93.42
YAMAN N.	
Güzel ve Güzellik	94.92.49

MİMAR SİNAN

Organ of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons of Turkey

CONTENTS

4. Message of the M.W. Grand Master..... Can ARPAÇ
11. G.M. Orhan Alsaç Ahmet AKKAN
14. G.M. Suha Aksoy Ahmet AKKAN
17. The Age of Illumination, Free
Masonry and the Side Degrees Celil LAYIKTEZ
27. The Increasing Cultural Crisis
of the West. A. Doğan YALIM
35. "Audi - Vide - Tace"..... Faruk ERENGÜL
44. Masonic Interpretation of the Gilgamesh Epic Tamer AYAN
53. Masonic Bits Raşid TEMEL
57. Tolerance Fahri ANAFARTA
61. Initiation in Ancient Egypt Oktay GÖK
67. Initiation and Secret Koptal ÇERMAN
73. News from Lodges Mimar SİNAN
82. Obituaries Mimar SİNAN
83. Mimar Sinan Index, Numbers: 91-94 Reşad UMUR

Adress : 23, Nuruziya Sokağı — Beyoğlu / İSTANBUL

YEAR : 1995

NO : 95

